

Arhitektonski fakultet

Poslijediplomski specijalistički studij

Arhitektura i urbanizam, Prostorno uređenje

Ciklus: Strateško planiranje i održivi razvoj

Iva Ivančić, mag.philol.ital.

**SINERGIJA STRATEŠKOG I
PROSTORNOG PLANIRANJA U
GRADU PULI**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2023.

Faculty of Architecture
Postgraduate specialist study
Architecture and urbanism, Spatial planning
Cycle: Strategic planning and sustainable development

Iva Ivančić, mag.philol.ital.

**SYNERGY OF STRATEGIC
AND SPATIAL PLANNING IN
THE CITY OF PULA**

FINAL WORK

Zagreb, 2023.

Arhitektonski fakultet

Poslijediplomski specijalistički studij

Arhitektura i urbanizam, Prostorno uređenje

Ciklus: Strateško planiranje i održivi razvoj

Iva Ivančić, mag.philol.ital.

**SINERGIJA STRATEŠKOG I
PROSTORNOG PLANIRANJA U
GRADU PULI**

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

Lea Petrović Krajnik, dr.sc. izvanredna profesorica

Zagreb, 2023.

SAŽETAK

Na razini gradova u Hrvatskoj ne postoje dokumenti koji istovremeno reguliraju prostorno uređenje i gospodarski razvoj što otežava kvalitetno planiranje prostora i razvitak. Napredak i prosperitet grada definiraju prostorni planovi i strategije razvoja grada koji nisu prikladno i u dovoljnoj mjeri međusobno povezani. Metodologija izrade, zakonodavni okvir i vremensko razdoblje za koje se ovi dokumenti donose veoma su različiti, zajednička osobina im je složenost i dugotrajnost procesa izrade dok redosljed donošenja ničim nije određen. Nužno bi bilo usvojiti način planiranja koji integrira prostorno planiranje sa strategijama razvoja grada. Izradom prijedloga za unaprjeđenje sinergije prostornog i strateškog planiranja predstaviti će se drugačiji pristup izradi dokumenata prostornog i strateškog planiranja upotrebom metoda i alata prepoznatih na primjerima talijanskih gradova Pesaro i Modena koji će se primijeniti na primjeru grada Pule.

Istraživani gradovi različitih su geografskih, ekonomskih i političkih obilježja, ali problemi i izazovi s kojima se susreću koliko su različiti, toliko su i slični te je prilikom njihova rješavanja potrebno primijeniti integrirani pristup. U primjerima talijanskih gradova Pesaro i Modena, promiče se integriran pristup koji sagledava prostorno planiranje kao i mjere koje promiču gospodarski razvoj, socijalnu uključenost, participativan pristup, mobilnost, očuvanje i promociju kulturne baštine te zaštitu okoliša. Gradovi Pesaro i Modena primjeri su dobre prakse u provođenju novih politika urbanog razvoja i planiranja koji se mogu potencijalno primijeniti u kontekst strateškog i prostornog planiranja grada Pule.

Ključne riječi: strateško prostorno planiranje; strategija; održivi urbani razvoj; prostorno uređenje; gospodarski razvoj; participativan pristup

SUMMARY

In Croatia, at the city level, there are no documents that simultaneously regulate spatial planning and economic development, which makes the quality of spatial planning and development difficult. The progress and prosperity of the city are defined by spatial plans and city development strategies that are not properly and sufficiently interconnected. The methodology, legislative framework and time period for which these documents are created are very different, their common feature is complexity and length of the drafting process, while the order of their approval is not determined by anything. It is necessary to adopt a planning method that integrates spatial planning with development strategies of the city. By developing proposals for the improvement of synergy between spatial and strategic planning, a different approach for the creation of spatial and strategic planning documents will be presented using methods and tools recognized on the examples of the Italian cities of Pesaro and Modena, which will be applied on the example of the city of Pula.

The researched cities have different geographical, economic and political characteristics, but the problems and challenges they face are as different as they are similar, and when solving them, it is necessary to apply an integrated approach. To compare the City of Pula with European Union cities that have greater and longer experience in implementing new and innovative policies of urban development and planning can potentially be applied in the context of management and development planning of the city of Pula. In the examples of the Italian cities of Pesaro and Modena, spatial planning is integrated with measures that promote economic development, social inclusion, participatory approach in planning, mobility, preservation and promotion of cultural heritage and environmental protection.

Keywords: strategic spatial planning; strategy; sustainable urban development; spatial planning; economic development; participative approach

SADRŽAJ

1. UVOD	7
1.1. CILJ I SVRHA ISTRAŽIVANJA.....	9
1.2. METODOLOŠKI OKVIR	10
2. TEORIJSKA POLAZIŠTA	11
2.1. TERITORIJALNA KOHEZIJA	11
2.2. STRATEŠKO PROSTORNO PLANIRANJE	15
2.3. ZAKONSKI OKVIRI PROSTORNOG UREĐENJA I STRATEŠKOG PLANIRANJA U ITALIJI I HRVATSKOJ	17
2.3.1. SUSTAV PROSTORNOG UREĐENJA U ITALIJI	17
2.3.2. IZRADA STRATEŠKIH DOKUMENATA U ITALIJI.....	22
2.3.3. SUSTAV PROSTORNOG UREĐENJA U HRVATSKOJ	26
2.3.4. IZRADA STRATEŠKIH DOKUMENATA U HRVATSKOJ.....	29
3. ANALIZA PRIMJERA	34
3.1. TERITORIJALNI USTROJ U ITALIJI I HRVATSKOJ	36
3.2. GRAD PESARO/ <i>COMUNE DI PESARO</i>	39
3.3. GRAD MODENA/ <i>COMUNE DI MODENA</i>	44
3.4. GRAD PULA-POLA	54
3.5. USPOREDBA PROSTORNIH I STRATEŠKIH PLANOVA GRADOVA PESARO, MODENA I PULA	66
4. PRIJEDLOZI ZA UNAPRJEĐENJE SINERGIJE PROSTORNOG I STRATEŠKOG PLANIRANJA NA PRIMJERU GRADA PULE	73
5. ZAKLJUČAK	80
POPIS LITERATURE I IZVORA	82

1. UVOD

U Republici Hrvatskoj prostorno uređenje definirano je Zakonom o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19) kojim se „osiguravaju uvjeti za korištenje, zaštitu i upravljanje prostorom Republike Hrvatske kao osobito vrijednim i ograničenim nacionalnim dobrom čime se ostvaruju pretpostavke za društveni i gospodarski razvoj, zaštitu okoliša i prirode, vrsnoću gradnje i racionalno korištenje prirodnih i kulturnih dobara“. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske temeljni je dokument za usmjeravanje razvoja u prostoru.

Strateško planiranje definirano je Zakonom o regionalnom razvoju (NN 147/14, 123/17) i Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem (NN 123/2017, 151/2022). Na temelju ovog Zakona izrađena je Nacionalna razvojna strategija za razdoblje do 2030. godine kojom se određuju razvojni smjerovi i strateški ciljevi koji će se zatim razrađivati u planovima niže razine pa tako i u planovima razvoja jedinica lokalne i područne - regionalne samouprave. Strateško planiranje razvoja važno je za gradove jer im omogućuje aktivnu ulogu u formiranju i postizanju razvojnih ciljeva te potiče kvalitetnije raspolaganje postojećih i aktiviranje novih resursa i izvora financiranja (Sočivica, Šmit, 2019.) U zakonodavnom okviru sustavi strateškog i prostornog planiranja su odvojeni i između njih ne postoji sinergija. U cilju ostvarivanja poveznice između hrvatskih i europskih razvojnih politika i usmjeravanja sredstava europskih fondova u razvojne prioritete Hrvatske, potrebno je voditi računa o usklađenosti strateških dokumenata s prostornim planovima te je prepoznata potreba međusobnog povezivanja navedenih dvaju sustava planiranja (Katurić, Šmit, Hajdinjak, Kranjec, 2019.). Novi razvojni procesi u gradovima rezultiraju i potrebom za novim oblicima urbanog upravljanja. Tradicionalno (sektorsko) prostorno planiranje usmjereno na lokaciju, intenzitet, oblik i uravnoteženi razvoj, kojem nedostaje aspekt aktivnog poticanja i sinergije s drugim politikama, prepušta svoje mjesto strateškom prostornom planiranju. Strateško prostorno planiranje je proces velikog broja dionika koji kroz dugoročnu viziju, aktivnosti i sredstva za provedbu utemeljuju oblik i okvir transformacije strateški ključnih područja i usredotočuje se na odluke, aktivnosti, praćenje i vrednovanje rezultata (Veselić Bruvo, Jakovčić, 2019.).

U radu su predstavljena dva grada u čije se dokumente strateškog planiranja i prostornog uređenja mogao steći uvid. Analizom gradova Pesaro i Modena u Italiji, sagledavaju se različiti pristupi integriranja elemenata strateškog planiranja u dokumente prostornog uređenja kao moguća rješenja za izradu prijedloga unaprjeđenja sinergije prostornog i strateškog planiranja na primjeru grada Pule.

Grad Pesaro/*Comune di Pesaro* odabran je kao primjer dobre prakse budući da je izrada strateškog plana „Pesaro 2015“ uvrstila grad među predvodnike izrade strateških planova u Italiji tijekom 90-tih i 2000-tih godina što je dokazano značajnim brojem znanstvenih radova i primjera dobre prakse (Fedeli i Gastaldi, 2004; Bertuglia et al. 2004; Cavenago, 2004; Martinelli, 2005; Florio, 2010.). U Pesaru se zbog nedovoljne efikasnosti upravljanja gradom te složenog gospodarskog i društvenog konteksta iskazala potreba za suradnjom s drugim dionicima - javnim, privatnim ili neprofitnim - kako bi se građanima i društvu pružile dodatne usluge temeljene na javnim dobrima. Grad je zamijenio birokratski način upravljanja otvorenim pristupom koji je primijenjen u čitav proces strateškog planiranja.

Grad Modena/*Comune di Modena* je sukladno Regionalnom zakonu broj 24 od 21/12/2017/*Legge regionale n. 24 del 21/12/2017* započeo izradu novog Generalnog urbanističkog plana neposredno prije pandemije COVID 19 koja je u potpunosti promijenila društvenu, gospodarsku i urbanu ravnotežu. Analiza stanja evidentirala je teritorijalnu i ekološku ranjivost, neuravnoteženost između izgrađenosti grada i očuvanja okoliša te socijalne i gospodarske potrebe koje su uslijed pandemije još više naglašene. Za razvitak Modene pitanje otpornosti postalo je od središnjeg značaja. Ekološka i digitalna tranzicija, urbana kvaliteta i lokalne strategije za podršku zdravlju ciljevi su razvoja što se promiču putem Generalnog urbanističkog plana. Za Modenu, Europski plan oporavka predstavlja priliku za provedbu politika Generalnog urbanističkog plana, u skladu s europskom vizijom u kojoj grad ima aktivnu ulogu u odgovorima na izvanredne situacije i ranjivost teritorija. Grad Modena primjer je promjene paradigme koja u gradsko planiranje uvodi važne teme poput borbe protiv klimatskih promjena, digitalizacije i socijalne uključenosti.

1.1. CILJ I SVRHA ISTRAŽIVANJA

Cilj rada je dati prijedloge za unaprjeđenje sinergije prostornog i strateškog planiranja s naglaskom na primjeru grada Pule. U europskim državama proces kreiranja prostornih politika podrazumijeva složen proces odlučivanja i velik broj sudionika. U metodološkom i proceduralnom okviru izrade prostornih dokumenata važno je analizirati kako institucionalni uvjeti mogu omogućiti planerima strateško prostorno planiranje za održivi razvoj. Planeri u gradu Puli imaju ideje, vizije i inicijative za održivi razvoj, ali često nisu obaviješteni o političkom programu ili o tome kako odrediti prioritete. Za postizanje strateškog prostornog planiranja potrebna je politička volja, aktivno djelovanje i određivanje prioriteta te uključivanje javnosti u procese upravljanja prostorom i kreiranju politika prostora. Europska praksa je različita te se prikazom pristupa upravljanja prostorom na primjerima talijanskih gradova Pesaro i Modena daje uvid u mogućnosti primjene ovih pristupa upravljanja prostorom u gradu Puli.

1.2. METODOLOŠKI OKVIR

Metodološki okvir obuhvaća primjenu više metoda temeljem kojih je napisan ovaj rad. Pisanju je prethodilo proučavanje stručne i znanstvene literature, analiza dokumenata, pretraživanje pisanih izvora i prikupljanje podataka. Metodom analize istražuju se strateško prostorno planiranje i dokumenti Europski zeleni plan, EU Teritorijalna agenda 2030, Europska povelja o prostornom planiranju, Urbana agenda za EU, Amsterdamski pakt i Povelja iz Leipziga za održive europske gradove. Pregledom zakonodavnih okvira Hrvatske i Italije sagledani su okviri unutar kojih se ostvaruju prostorno i strateško planiranje. Metodom usporedbe istraženi su prostorno planski i strateški dokumenti za odabrane primjere gradova. Usporedbom odgovarajućih kriterija i sintezom podataka izdvojeni su elementi za izradu prijedloga za unaprjeđenje sinergije prostornog i strateškog planiranja s naglaskom na primjeru grada Pule.

2. TEORIJSKA POLAZIŠTA

2.1. TERITORIJALNA KOHEZIJA

U svijetu koji se ubrzano mijenja i Europi koja se suočava s velikim izazovima kao što su degradacija okoliša i klimatske promjene, digitalna revolucija, demografska tranzicija, migracije i društvene nejednakosti, gradovi su najčešće predvodnici u traženju novih rješenja. Urbana agenda za Europu, globalne agende, razvojni ciljevi održivog razvoja i Nova urbana agenda, prepoznaju u gradovima odlučujuću ulogu u stvaranju održive budućnosti.

Izazovi se ne mogu riješiti bez suradnje na lokalnoj razini između građana, civilnog društva, industrije i relevantnih razina vlasti. Gradovi imaju ključnu ulogu u premošćivanju jaza između građana i javnih institucija. U mnogim su gradovima već uspostavljeni novi oblici političkog i investicijskog upravljanja kroz dugoročno strateško planiranje i uključivanje građana u sve faze donošenja politika. Kohezijska politika u središtu je ovih procesa, kako u smislu financiranja tako i promicanja strateškog i integriranog pristupa rješavanju izazova. Jačanje ekonomske i socijalne kohezije smanjenjem razlika između regija cilj je Europske unije. Nastavno na Ugovor iz Lisabona nova Strategija Europa 2020. uvodi pojam teritorijalne kohezije.

Europa ima nevjerojatnu teritorijalnu raznolikost. Nijedan građanin Europe ne bi trebao biti u nepovoljnijem položaju u smislu pristupa javnim uslugama, stanovanju ili mogućnostima zapošljavanja samim time što živi u jednoj regiji umjesto u drugoj. Teritorijalna kohezija ima za cilj uravnoteženiji i održiviji razvoj. Za postizanje ovog cilja potreban je integrirani pristup što podrazumijeva bolju koordinaciju sektorskih politika na svakoj razini, od lokalne do europske. (https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/territorial-cohesion_en)

Za razdoblje od 2021. – 2027. godine Europska komisija predlaže jaču urbanu i teritorijalnu dimenziju, uvodeći novi strateški cilj, „Europa bliža građanima“ usmjerenog na teritorij i uključivanju vlasti lokalnih zajednica, civilnog društva i građana u stvaranje rješenja za lokalne izazove. Također, predlaže se pokretanje nove Europske urbane inicijative (EUI) za potporu gradovima u izgradnji kapaciteta, u unapređenju inovativnih rješenja, u povećanju znanja, u kreiranju politike i komunikaciji. (Europska komisija, 2020)

Politike koje osiguravaju teritorijalnu koheziju pridaju važnost smanjenju različitosti te povećanju konkurentnosti. Teritorijalna kohezija nadopunjuje, odnosno potkrepljuje ekonomsku i socijalnu koheziju. Glavne odrednice politike teritorijalne kohezije su poštivanje teritorijalne raznolikosti, razvoj teritorijalnog potencijala te teritorijalna konkurentnost. Također je važan i teritorijalni identitet kao i osjećaj pripadnosti određenim mjestima (Komisija europskih zajednica, 2008.).

Dokumenti kojima se definira teritorijalni razvoj Europske unije u narednom razdoblju su Europski zeleni plan, EU Teritorijalna agenda 2030, Urbana agenda za EU i Nova Povelja iz Leipziga za održive europske gradove.

Europski zeleni plan

Europski zeleni plan paket je inicijativa u području politika kojim se želi osigurati zelena tranzicija EU-a, pri čemu je krajnji cilj postići klimatsku neutralnost do 2050. godine. Njime se podupire preobrazba EU-a u pravedno i prosperitetno društvo s modernim i konkurentnim gospodarstvom. Ističe se da je potreban sveobuhvatan i međusektorski pristup u kojem sva relevantna područja politike doprinose krajnjem klimatskom cilju. Paket obuhvaća inicijative iz područja klime, okoliša, energetike, prometa, industrije, poljoprivrede i održivog financiranja. Prema Europskoj Komisiji devet je područja politike u središtu europskog zelenog plana: biološka raznolikost, od polja do stola, održiva poljoprivreda, čista energija, održiva industrija, izgradnja i obnova, održiva mobilnost, uklanjanje onečišćenja i klimatsko djelovanje. (Europska komisija, 2019.).

EU Teritorijalna agenda 2030

EU Teritorijalna agenda je strateški dokument izrađen s ciljem osnaživanja teritorijalne kohezije kojom se želi osnažiti uravnotežen razvoj i smanjiti razlika između europskih regija. Teritorijalna agenda naglašava važnost i daje smjernice za strateško prostorno planiranje i poziva na jačanje teritorijalne dimenzije sektorskih politika na svim razinama upravljanja. Nastoji promicati uključivu i održivu budućnost za sva mjesta i pomoći u postizanju ciljeva održivog razvoja u Europi (Böhme, Lüer 2019.).

Urbana agenda za EU

Urbana agenda za EU uspostavljena je Amsterdamskim paktom od strane europskih ministara nadležnih za urbana pitanja. Agenda predstavlja inicijativu Europske unije za pojačanim uključivanjem europskih gradova i urbanih područja u zakonodavni proces EU. Njome se želi osigurati maksimalno iskorištavanje potencijala za rast gradova i uspješno savladavanje društvenih ciljeva. Cilj Agende je uključiti gradove u kreiranje zajedničkih politika, kako bi se bolje prepoznalo njihove probleme i izazove s kojima se suočavaju. S obzirom na to da je izazova sve više na području gospodarstva, okoliša, klimatskih promjena, migracija, starenja populacije i prehrambene samoopskrbe, potreban je cjelovit pristup njihovom rješavanju, odnosno suradnja lokalnih, nacionalnih i europskih sektorskih politika te održiva regionalna i urbana politika EU. (<http://aktivirajkarlovac.net/2017/10/urbana-agenda-europske-unije-cjelovito-planiranje-urbanog-razvoja/>)

Izrada inicijative pokrenuta je 30. svibnja 2016. godine u Amsterdamu na poziv nizozemskog predsjedništva Vijeća EU gdje je održan neformalni sastanak ministara zaduženih za urbana pitanja. Izrada i provedba Agende ovisi o aktivnom uključivanju ključnih dionika urbanih područja usmjerenih na analizu unaprjeđenja regulatornog okvira, povećanja dostupnosti financijskih sredstava iz fondova EU-a te na stvaranje zajedničkih baza znanja. Amsterdamski pakt identificirao je ključne dionike svih razina i njihove uloge, no pred kreatore nacionalne i lokalne politike stavljena je zadaća da se urbane politike razvijaju na integriran i sveobuhvatan način potičući kontinuiranu suradnju organizacija europske razine, tijela državne uprave, regionalne/područne i lokalne samouprave, obrazovnog sustava i znanstvene zajednice, nevladinih organizacija, socijalnih partnera, organizacija civilnog društva te predstavnika privatnog sektora. (Gojević, 2017.). Urbani razvoj odnosi se na razvoj gradova odnosno urbanih područja koji imaju važnu ulogu kao pružatelji usluga i pokretači razvoja za ostala područja. Urbana područja su pokretači gospodarstva jer potiču rast, stvaraju radna mjesta za svoje građane i konkuriraju s ostalim gradovima. Uz to, urbana područja su i mjesta na kojima su koncentrirani izazovi poput segregacije, nezaposlenosti i siromaštva. Urbana područja također imaju značajnu ulogu u ostvarivanju ciljeva strategije Europe 2020 i u rješavanju prioriternih izazova. (Gojević, 2017.).

Nova Povelja iz Leipziga za održive europske gradove

Nova povelja iz Leipziga, usvojena u studenom 2020. godine tijekom predsjedanja Savezne Republike Njemačke Vijećem EU, nadovezuje se na Povelju iz Leipziga o održivim europskim gradovima usvojenu 2007. godine. Novi strateški dokument za razvoj urbanih područja ima i nadalje isti ključni cilj: promovirati integrirani urbani razvoj. Dokument sagledava nove okolnosti posebice vezane za klimatske promjene, demografske izazove i promjene u gospodarskim djelatnostima. Jedan od razvojnih smjerova koji doprinosi stvaranju otpornih urbanih područja je Učinkoviti grad/*Productive city*, u kojem se navodi da u gradovima treba razvijati pristupačne prostore, a integralni prostori su dio urbanog planiranja i doprinose razvoju kružnog gospodarstva (Europska komisija, 2020.).

U Povelji se naglašava potreba jačanja gradske uprave što se ostvaruje jasnim pravnim okvirom na svim administrativnim i političkim razinama, jačanjem financijskih kapaciteta gradova, adekvatno kvalificiranim zaposlenicima te razvojem društvene i komunalne infrastrukture i javnih usluga te se naglašava politika uređenja zemljišta i prostornog planiranja.

U Povelji iz Leipziga ključni elementi za postizanje održivog prostornog razvoja su:

- policentrične strukture naselja odgovarajuće gustoće, optimalne veze između urbanih i ruralnih područja i optimalna povezanost unutar gradova u cilju smanjenja udaljenosti između mjesta stanovanja, posla, slobodnog vremena, obrazovanja, lokalnih trgovina i usluga. Time bi se potrebe za prometom i mobilnošću unutar i između gradova svele na najmanju moguću mjeru, smanjile bi se prometne površine i širenje gradova;
- poticanje suradnje izvan administrativnih i državnih granica te koordinacija prostornog planiranja u funkcionalnim urbanim područjima, uzimajući u obzir veze između urbanih i ruralnih područja, kako bi se spriječilo, ali i ograničilo širenje gradova;

- smanjenje zauzimanja zemljišta, davanje prioriteta obnovi i regeneraciji urbanih područja, uključujući preuređenje brownfielda radi ograničenja degradacije tla;
- korištenje zemljišta na način da se uravnoteži urbana gustoća i davanje prednosti zelenoj i plavoj infrastrukturi, kako bi se povećala urbana bioraznolikost i omogućio klimatski neutralan, otporan i ekološki prihvatljiv urbani razvoj i poboljšala kvaliteta zraka;
- oblikovanje i upravljanje sigurnim i pristupačnim javnim prostorima koji osiguravaju zdravo životno okruženje za sve građane;
- osigurati dovoljno područja za adekvatno, sigurno, dobro osmišljeno i pristupačno stanovanje kako bi se stvorila živahna i socijalno mješovita susjedstva, izbjegavajući spekulativne zemljišne politike i osigurati urbane prostore mješovite namjene za promicanje novih oblika proizvodnje i gospodarske aktivnosti u zelenom, kreativnom gospodarstvu temeljenom na uslugama.

Strateški okvir za teritorijalni razvoj u Republici Hrvatskoj

Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske, usvojena 2017. godine, sagledava većinu tema koje su obrađene u Novoj povelji iz Leipziga. Posebno se ističe integrirani pristup prostornom razvoju te potreba prilagodbe sustava prostornog uređenja na posljedice klimatskih i društvenih promjena, gospodarskim trendovima i tehnološkom napretku i smanjenje rizika od katastrofa. Na Danima arhitekata u Šibeniku u rujnu 2020. godine, u organizaciji Hrvatske komore arhitekata usvojene su Teze za izmjenu zakonodavnog okvira iz područja prostornog planiranja, a koje su mogući smjer za postizanje ciljeva zacrtanih u Novoj povelji iz Leipziga. U Hrvatskoj je nužno uvođenje nove generacije prostornih planova koji bi na zadovoljavajući način rješavali globalne probleme koji utječu i na prostorni razvoj hrvatskih gradova. Prostorni planovi regionalne i lokalne razine prosječno su stari preko dvadeset godina i njihova rješenja više ne odgovaraju današnjem razvoju, a pogotovo razvojnim izazovima koje promiče Nova povelja iz Leipziga. Za integrirani urbani razvoj potrebna je komunikacijska kultura i suradnja među svim dionicima koji utječu na prostorni razvoj, a posebno se to odnosi na sustave koji omogućuju korištenje europskih financijskih instrumenata.

Za većinu malih i srednjih gradova problemi prostornog planiranja nalaze se u središnjim naseljima za čije prostorne izazove ne postoje odgovarajući planerski alati. Neophodno je razviti i stručno standardizirati izradu različitih tipova planova provedbene razine koji su danas zastupljeni jedino Urbanističkim planom uređenja. U kontekstu promišljanja „preobražajne snage gradova“ koju razmatra Nova povelja iz Leipziga važno je naglasiti da u Hrvatskoj planerskoj praksi ne postoje propisani standardi ili metodologija za izradu urbanističkih planova područja urbane obnove ili preobrazbe. (<https://www.arhitekti-hka.hr/hr/novosti/nova-povelja-iz-leipziga,4021.html>)

2.2. STRATEŠKO PROSTORNO PLANIRANJE

Louis Albrechts u radu "Strateško planiranje kao upravljanje dugotrajnim transformativnim praksama" razmatra odgovore i rješenja za nove izazove. Pritom se strateško prostorno planiranje ne smatra panacejom već komplementarnim alatom prostornom planiranju. Dokumenti nastali strateškim prostornim planiranjem različiti su od tradicionalnih, planiranje nije toliko usmjereno na regulativu, a upravljanje je fleksibilnije. Autor pritom ističe da strateško prostorno planiranje nije neutralno s obzirom na klasu, rod, dob, etničku pripadnost, rasu. Budući da različiti dionici imaju različite vrijednosti, interese, stavove i ideje, strateško prostorno planiranje uključuje izbore pa su i konflikti između različitih dionika neizbježni. S obzirom na to da je većina procesa strateškog planiranja nestatutarni proces, postavljaju se pitanja o legitimnosti takvih procesa (Kordej-DeVila, 2017.). Strateško prostorno planiranje proaktivniji je odgovor koji zahtijeva fleksibilniju praksu. Budući da se lokalne i regionalne vlasti suočavaju s izazovima održivosti, više nije dovoljno integrirati aspekte održivosti u fragmentirane procese lokalnog i regionalnog planiranja. Postavlja se pitanje o sposobnosti upravljačkih tijela u suočavanju s krizom klimatskih promjena (Healey, 1998.).

Kao donositelji odluka u procesu planiranja, planeri se mogu smatrati središnjim akterima za ostvarivanje održivog razvoja putem strateškog planiranja. Transformativne prakse usmjerene su na nove načine razmišljanja koji mijenjaju resurse koji se koriste; konkretnije, instrumenti planiranja, vizije i sredstva mogu se koristiti za uvođenje promjena (Albrechts, Barbanente, Monno, 2020.). Dakle, pojam 'strateško' u strateškom prostornom planiranju podrazumijeva mijenjanje i oblikovanje budućnosti (Healey, 2009.) dok se vizije, sredstva i instrumenti mogu promatrati kao alternativa za uvođenje promjena (Albrechts, Barbanente, Monno, 2020.). Strateško prostorno planiranje je transformativan i integrativan suradnički socioprostorni proces temeljen na suradnji koji kroz vizije, akcije i sredstva; oblikuje i uokviruje ono što mjesto jest i što bi moglo postati (Albrechts, 2006.). Lokalni kontekst trebao bi biti u prvom planu pri kreiranju politika i u praksi, imajući na umu povijesne, društvene i kulturne aspekte kojima je mjesto posvećeno. Na taj način strateško prostorno planiranje predviđa i integrira različite političke agende, aktivnosti i aktere (Tewdwr-Jones, Gallent, Morphet, 2010.).

Koncept strateškog planiranja vrlo je složen kada se koristi na razini prostornog planiranja. Prema Albrechtsu (2013.), uočen je širok raspon primjera i međunarodnih praksi koje opravdavaju značaj i korist strateškog planiranja na razini prostornog planiranja kao alternativni pristup za suočavanje sa strukturnim promjenama i izazovima. Prostorno planiranje uključuje složeni skup metoda ili praksi za kreiranje i provedbu politika, strateških planova i projekata na prostornoj razini (Healy, Khakee, Motte, Needham, 1997.). Albrechts definira strateško prostorno planiranje kao skup koncepata, postupaka i alata koji se moraju pažljivo prilagoditi svakoj situaciji s ciljem uređenja i zadovoljenja suvremenih potreba i zahtjeva različitih prostornih cjelina te navodi da je "cilj strateškog prostornog planiranja uokviriti aktivnosti dionika kako bi se pomoglo u postizanju svjesnosti o prostornim promjenama" (Albrechts, 2004.). Neophodan preduvjet je potpuno razumijevanje specifičnosti, problema i potreba u svakom studijskom području kako bi se stvorila kompleksna strateška percepcija za njihovo uređenje (Sartorio, 2005.).

Pokušavajući istražiti različite prakse strateškog prostornog planiranja primijenjene u različitim prostorima, Healey (2009.) razvrstava glavne komponente takvog planiranja u pet općih kategorija: pokretačke snage, institucionalna dinamika izrade planova, politički programi i ideje prostornog organiziranja, metode i posljedice. Prema Albrechtsu (2013.) najvažniji izazovi strateškog prostornog planiranja su stalne prostorne promjene, izmjene zakona i sukobi na prostornoj razini, nužnost stjecanja znanja i iskustva te postizanje zajedničkih akcija unutar i izvan prostornih sustava. Kako također napominje, da je za odgovor na suvremene promjene i izazove potreban integriran oblik strateškog prostornog planiranja.

Stremke, Van Kann, i Koh (2012.) uvode pristup procesu strateškog prostornog planiranja koji se sastoji od četiri opća koraka (Albrechts "pristup četiri koraka", 2004.) kako slijedi: (1) Analiza postojećih uvjeta okoliša i usmjerenje na kolektivnu identifikaciju ključnih pitanja, (2) Razvoj dinamične, integrirane i indikativne vizije koja obuhvaća svrhovite vrijednosti i značenja za budućnost, (3) određivanje aktivnosti (iz vizije) te razvrstavanje između kratkoročnih i dugoročnih (4) provedba aktivnosti kroz moralne, administrativne i financijske sporazume između odlučujućih čimbenika svakog područja istraživanja. Primjena strateškog planiranja na prostornoj razini kao alternativni pristup strukturnim promjenama i suočavanju s izazovima izazvala je nekoliko reakcija i kritika oko teorijskog konteksta i implementacije. Strateško planiranje, a još više izgledi njegove primjene u prostoru, prevladavaju kao vrlo kontroverzni koncepti (Sartorio, 2005.).

Strateško prostorno planiranje temelji se na procesima, institucionalnom upravljanju i integriranju razvijenog sadržaja. Kapacitet strateškog sustava prostornog planiranja ovisi o temeljnim uvjetima, kao što je politička volja uključenih institucija što će utjecati na sposobnost provedbe odabranih strategija (Albrechts, 2006.). Institucionalni kapacitet obuhvaća neformalne i formalne prakse koje čine institucije kao takve. Neformalne dimenzije povezane su s normama, tradicijama, uporabom diskursa, kodeksima i ponašanjima za društvenu interakciju. Formalne institucionalne dimenzije su izričite procedure, formalna pravila i propisi (Rodríguez-Pose, 2020.). Prakse strateškog planiranja usmjerene su na radikalnije i strukturalne promjene kako bi se nosile s izazovima održivosti (Albrechts, Barbanente, Monno, 2020.). Kako bi strateško prostorno planiranje imalo institucionalni kapacitet za pokretanje urbanih promjena, mora postojati veza između sustava za planiranje i sustava ili dionika koji imaju moć omogućiti takvu promjenu (Healey, 2004.).

2.3. ZAKONSKI OKVIRI PROSTORNOG UREĐENJA I STRATEŠKOG PLANIRANJA U ITALIJI I HRVATSKOJ

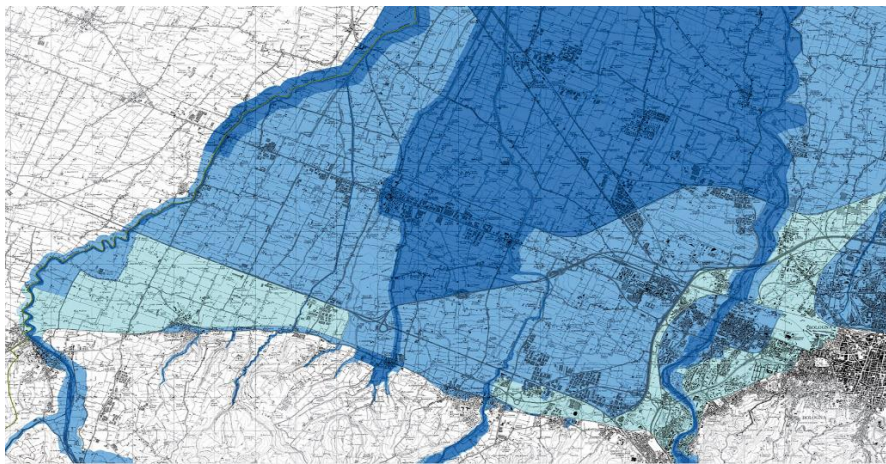
2.3.1. SUSTAV PROSTORNOG UREĐENJA U ITALIJI

Zakonodavni okvir prostornog uređenja u Italiji definiraju dvije vrste zakona: nacionalni zakon i regionalni zakoni te pokrajinski zakon koji se odnosi na autonomne pokrajine Trento i Bolzano. Zakonodavna i upravna nadležnost u prostornom uređenju i teritorijalnom upravljanju je na razini regija i navedenih autonomnih pokrajina. Nacionalni zakon ima ulogu referentnog okvira i daje smjernice regionalnom zakonodavstvu. Devetnaest regionalnih zakona i dva pokrajinska zakona čine složen i raznolik sustav koji regulira upravljanje teritorijem u Italiji.

Na nacionalnoj razini najvažniji zakon prostornog uređenja je Temeljni zakon o urbanističkom planiranju broj 1150 iz 1942. godine/*Legge 17 agosto 1942, n. 1150, Legge urbanistica e disposizioni generali*. Važnost ovog zakona proizlazi iz činjenice da na cjelovit način obuhvaća različite razine prostornog uređenja te uz izmjene i dopune koje je zakonodavac tijekom vremena donosio, uspostavlja temeljni okvir propisa koji imaju za cilj zaštitu teritorija i reguliranje njegove uporabe. U Italiji se od 1942. godine pa do danas nije donosio novi okvirni zakon upravljanja prostorom iako se za to ukazivala potreba. Tijekom sedamdesetih godina ovlast prostornog i urbanističkog planiranja prelazi s državne razine na regionalnu. Svaka regija, osim regije Molise, samostalno donosi okvirne zakone za upravljanje prostorom kao i druge posebne zakone i propise o prostornom i urbanističkom planiranju.

Potreba za sveobuhvatnom reformom nacionalnog okvira za prostorno uređenje u Italiji su lajtmotiv od poslijeratnog razdoblja. Parametarski koeficijenti za kvantitativno određivanje javnih prostora i usluga (tzv. standardi) uvedeni su 1967. godine zajedno s detaljima postupaka zoniranja kao odgovor na spekulativne procese u prostoru. Bilo je nekoliko pokušaja provođenja reformi pravnog okvira za raspodjelu prava građenja (Campos Venuti 1967.; Astengo 1969.) čime se pokušalo uvesti načelo pravednosti u ekonomskoj dobiti i smanjiti zakulisne pritiske u procesu donošenja odluka o izradi prostornih planova. Unatoč naporima da se uvedu pravednije prakse u raspodjeli prava građenja, bilo putem radikalnih zakonodavnih reformi 70-tih godina (Campos Venuti/Oliva 1993.) ili kroz artikulirane pravno-ekonomske postupke nazvane „*processi perequativi*“ (izjednačavanje dobiti od transformacije zemljišta), razvoj prostornog uređenja ostaje kontroverzno pitanje (Urbani 2011.), iako se na temelju nekoliko zakona na regionalnoj razini pokušalo definirati operativne pravne okvire. Vremenom je i nacionalni okvirni zakon upotpunjen novim instrumentima lokalnog planiranja. Krajem 70-ih uveden je Plan oporavka/*Piano di recupero* u cilju rješavanja upravljanja preobrazbom postojećih izgrađenih područja kao reakcija na nekontrolirani urbani rast i promjene. Tijekom 1990-ih, konsolidacija paradigme EU-a o održivom i integriranom urbanom razvoju (Cotella 2019.) dovela je do dodatnih zakonodavnih inovacija koje su dovele do novih i učinkovitijih postupaka za obnovu gradova i njihovih ugroženih predgrađa.

Zakon broj 179 od 17. veljače 1992./ Standardi za izgradnju javnih stanova/*Legge 17 febbraio 1992, n.179 Norme per l'edilizia residenziale pubblica* i Zakon broj 493 iz 1993./ *Legge n. 493 del 1993 - Bosetti e Gatti* uveli su integrirane programe/*programmi integrati* i programe urbane obnove/*programmi di recupero urbano* u namjeri da se zoniranje i postojeći propisi nadopune fleksibilnijim alatima koji se temelje na javno-privatnoj suradnji. Tijekom 1980-ih, također kao djelomična posljedica utjecaja EU, zakonodavni okvir je izmijenjen i dopunjen odobrenjem novih regulatornih zakona za okoliš i krajolik. Zakonom broj 431 iz 1985./ *Legge 8 agosto 1985, n. 431 - Galasso* uvedeni su krajobrazni planovi/*piani paesistici*, a Zakonom broj 183 iz 1989./*Legge 18 maggio 1989, n. 183* definirani su instrumenti za zaštitu i upravljanje vodotocima/*piani di bacino*. Taj je proces naposljetku doveo do uvođenja Regionalnog krajobraznog plana/*Piano Paesaggistico Regionale* koji je regijama dodijelio vodeću ulogu u krajobraznom planiranju.

Slika 1. Izvod iz interaktivne karte opasnosti i rizika od poplava - prirodni vodotoci, rijeka Reno, Regija Emilia-Romagna

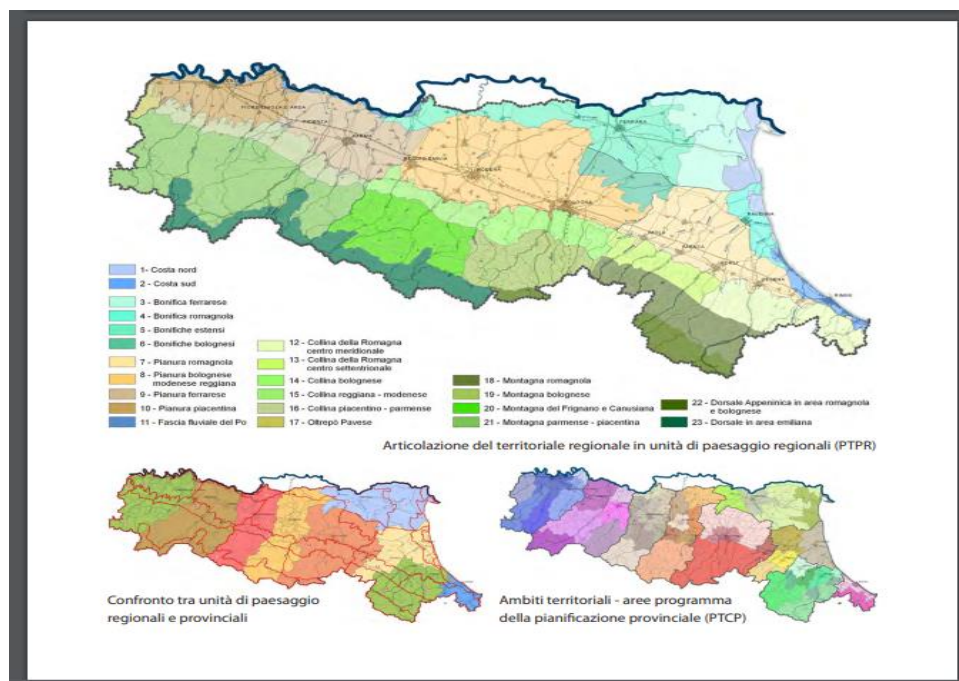
Izvor: https://www.ptmbologna.it/Contesto/6_Sicurezza_territoriale/6_1_Rischio_idraulico

Unatoč prethodno navedenim inovacijama i nizu prijedloga novih okvirnih zakona o prostornom uređenju, od kojih posljednji datira iz sredine 2000-ih, do sada nije odobrena cjelovita reforma državnog okvira prostornog uređenja na središnjoj razini. Nadležnost prostornog uređenja provodi se na različitim razinama vlasti (država, regija, pokrajina, metropolitanski gradovi i gradovi) koji donose propise i instrumente za upravljanje prostorom. Izrada instrumenta za prostorno uređenje u isključivoj je nadležnosti regija, pokrajina i metropolitanskih gradova koji određuje smjernice za teritorijalnu transformaciju svojih prostora i gradova koji izrađuju glavni instrument prostornog uređenja, a to je **Generalni urbanistički plan/Piano Regolatore Generale Comunale**.

Regije imaju obvezu izrade **Regionalnog teritorijalnog plana/Piano territoriale regionale** za svoje područje sukladno državnim smjernicama. Ovaj instrument predstavlja glavnu orijentaciju za socioekonomski i prostorni razvoj baveći se pitanjima zaštite okoliša i infrastrukture. Regionalni teritorijalni plan je pravno obvezujući i prema njemu se usklađuju planovi niže upravne razine. Regionalni teritorijalni planovi različiti su prema formi i funkcijama i nazivima (Teritorijalni urbanistički plan Umbrije/*Piano urbanistico territoriale in*

Umbria, Opći regionalni teritorijalni plan u Laciju/*Piano territoriale regionale generale in Lazio*, Regionalni teritorijalni plan u Emiliji Romagni/*Piano territoriale regionale in Emilia Romagna*).

Regije su također odgovorne za izradu **Regionalnih krajobraznih planova/Piani territoriali paesaggistici**, koji su uvedeni 2004. godine nacionalnim zakonom radi prilagodbe Konvenciji o europskim krajobrazima (Vijeće Europe, 2000.). Krajobrazni planovi pokrivaju cijeli regionalni teritorij i imaju dvije glavne svrhe: kognitivnu svrhu, usredotočenu na analizu regionalnih krajobraznih značajki (prirodnih, kulturnih, imovinskih) i dinamike transformacije kako bi se identificirali čimbenici rizika i ranjivosti krajobraza te rješavanje drugih akata programiranja, planiranja i zaštite zemljišta; svrhu direktive s pravno obvezujućim mjerama (propisi), zahtjevima za mjere prilagodbe (direktive) i jednostavnim preporukama za podregionalne planove i sektorske planove. Regije nadziru provođenje subregionalnih aktivnosti prostornog planiranja (pokrajine, metropolitanski gradovi i gradovi).

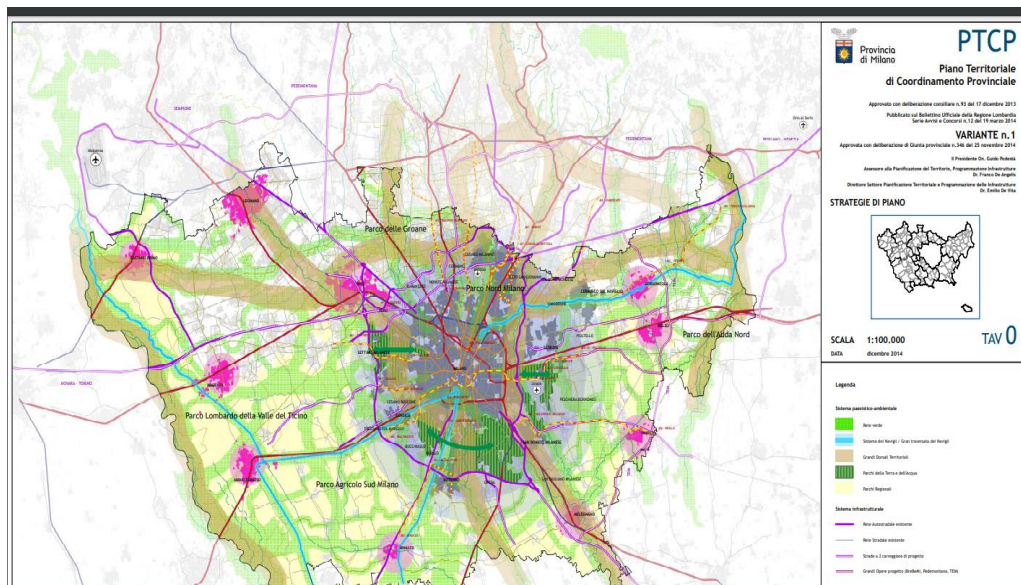

Slika 2. Regionalni krajobrazni plan, Regija Emilia-Romagna

Izvor: [file:///C:/Users/LSPula_202101/Downloads/Ambiti%20paesaggistici_Relazione%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/LSPula_202101/Downloads/Ambiti%20paesaggistici_Relazione%20(2).pdf)

Provincije i metropolitanski gradovi odgovorni su za koordinaciju aktivnosti planiranja za gradove, a to se ostvaruje kroz **Provincijski teritorijalni koordinacijski plan/ Piano territoriale di coordinamento provinciale** odnosno **Metropolitanski opći teritorijalni plan/Piano territoriale generale metropolitano**. Ovaj instrument sadrži propise i indikacije za korištenje zemljišta kojih se lokalne vlasti moraju pridržavati u izvršavanju svojih nadležnosti. Utvrđuje smjernice za različita zoniranja prema namjeni, a može izdavati i propise o ograničenju korištenja zemljišta na temelju postojeće gustoće izgrađenosti. Također definira lokacije za glavnu infrastrukturu i komunikacijske linije, područja za sprječavanje erozije i kontrolu protoka vode te područja za prirodne rezervate ili parkove. Plan pokriva cijeli pokrajinski/metropolitanski teritorij i nema vremenskog ograničenja.

Slika 3. Provincijski teritorijalni koordinacijski plan, Provincija Milano

Izvor: <https://www.pim.mi.it/sistema-informativo-territoriale/archivio-cartografico/>

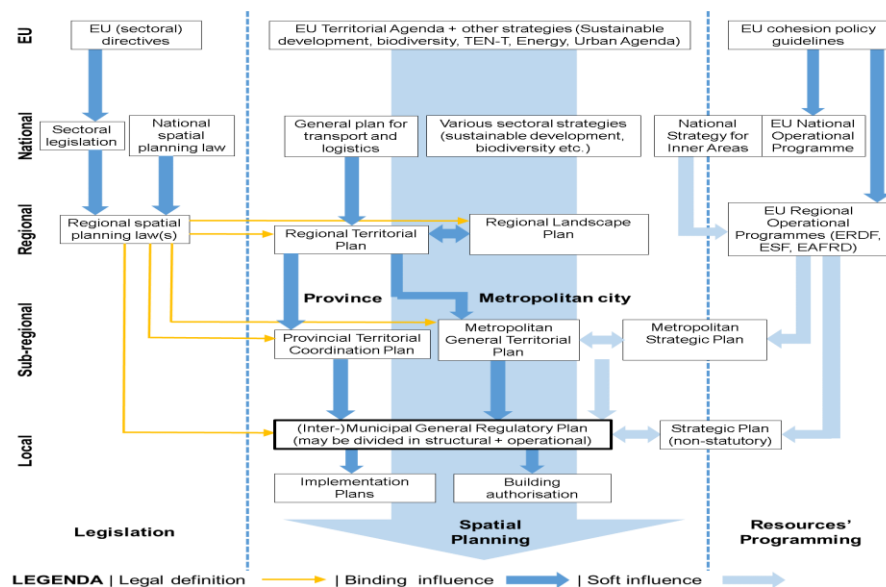
Provincije i metropolitanski gradovi također mogu davati mišljenja na gradski **Generalni urbanistički plan**/*Piano Regolatore Generale Comunale* koja nisu obvezujuća. Općenito, postupak izrade i odobravanja provincijskog plana može se razlikovati ovisno o različitim regionalnim zakonodavnim okvirima. Osim navedenog, svi metropolitanski gradovi moraju osmisliti i provesti **Strateški metropolitanski plan**/*Piano strategico metropolitano*. Pritom je svakom metropolitanskom gradu dopušteno odrediti raspodjelu svog teritorija i izraditi statut kako bi organizirao i odredio svoje nadležnosti i prostorne instrumente. Metropolitanski strateški planovi trebaju biti u skladu s vizijom razvoja koju promovira Regionalni teritorijalni plan i predstavljati polazište za planove koje su izradili gradovi.

Gradovi (pojedinačno ili urbano područje) dužni su izraditi (među)gradski **Generalni urbanistički plan**/*Piano regolatore generale*. Ovaj instrument definira korištenje zemljišta za cijelo područje grada ili gradova na koje se odnosi. Uglavnom imaju jedan ili više alata za implementaciju plana i omogućuju izravnu provedbu putem građevinskih dozvola. Plan nema vremenskog ograničenja i njegove su odredbe na snazi dok se ne izmijene ili zamijene novim planom. Praćenje provedbe nije predviđeno, međutim regionalni propisi obično zahtijevaju od gradova da primijene periodične revizije. Planom se uređuje namjena zemljišta i označavaju se glavni prometni pravci, javne površine, površine za javne građevine, zaštita okoliša i krajolika i dr. te se provedbenim propisima propisuje fizička i funkcionalna namjena pojedinih zona područja. Postupak izrade plana određen je regionalnim zakonom, a regija (ili pokrajina koja djeluje u njezino ime) procjenjuje plan.

Različito regionalno zakonodavstvo o prostornom uređenju dovelo je do značajne heterogenosti u tome kako Generalni urbanistički plan/*Piano regolatore generale* izgleda u različitim regijama. Općenito, glavna je razlika između tradicionalnih formi i novijih planova u kojima se

plan dijeli na strukturni/strateški plan i operativni plan. U smislu formalne orijentacije različitih regionalnih sustava (Properzi 2003; Janin Rivolin 2008.), mogu se uočiti najmanje tri modela planiranja (De Luca/Lingua 2012.):

- klasični model usmjeren na usklađenost u onim regijama koje još nisu provele reformu zakona o urbanističkom planiranju (Pijemont, Sicilija, Sardinija, Marke, Umbrija, Valle d'Aosta) i koje su još uvijek regulirane Nacionalnim zakonom 1150/1942 i njegovim načelima;
- hibridni model, u kojem je razlika između strukturne i operativne razine dio hijerarhijskog tradicionalnog sustava (Ligurija, Emilia Romagna, Apulia, Veneto, Lazio, Friuli Venezia Giulia, Campania, Basilicata, Abruzzo, Calabria);
- model usmjeren na učinak, temeljen na nehijerarhijskim i suradničkim procesima planiranja u kojima svaka institucionalna razina odobrava vlastite instrumente nakon aktiviranja ugovornih procesa s drugim uključenim institucijama i dionicima (npr. Toskana) i uz snažnu interakciju s privatnim dionicima (npr. Lombardija).

Slika 4, Sustav prostornog planiranja u Italiji

Izvor: <https://www.arl-international.com/media/images/italy-planning-system>

2.3.2. IZRADA STRATEŠKIH DOKUMENATA U ITALIJI

Tijekom posljednja tri desetljeća, bez značajnije reforme nacionalnog zakonodavnog okvira, talijanski su gradovi (Rim, Milano, Torino, Firenca i Genova, La Spezia, Pesaro, Trento) započeli primjenu strateških planova integrirajući ih u zakonski propisane prostorne planove. Ta su iskustva zanimljiva iz dva glavna razloga. Prvi se odnosi na uspon takozvanog 'gradskog protagonizma' (Bagnasco, Le Galès 2000.) koji proizlazi iz ekonomskih i političkih promjena koje je donijela globalizacija. U tom su kontekstu mnogi talijanski gradovi usvojili strateško planiranje kao alat za suočavanje s izazovima krize fordističkog modela industrijalizacije i podupiranje lokalnog gospodarstva i zapošljavanja u uvjetima rastuće međunarodne konkurencije. Drugi je razlog reakcija na barem djelomičnu eroziju suvereniteta nacionalne države (Sassen, 1996.) i na njezinu smanjenu redistributivnu sposobnost, s gradovima koji su morali naučiti kako koordinirati javne i privatne aktere, društvene skupine i institucije kako bi se postigli ciljevi o kojima se kolektivno raspravljalo (Bagnasco, Le Galès 2000:26).

Strateško planiranje u Italiji još uvijek se uređuje budući da ga je u trenutku pokretanja prema Zakonu broj 56 iz 2014./*Legge 7 aprile 2014, n. 56 - legge Delrio* trebala pratiti i porezna reforma vezana uz lokalne autonomije (tzv. fiskalni federalizam). Fiskalni federalizam označava fiskalne odnose središnje vlasti i nižih razina vlasti, odnosno financijske aspekte prijenosa vlasti s nacionalne razine na regionalne i lokalne razine. Fiskalni federalizam obuhvaća dva povezana područja. Prvo je raspodjela nadležnosti u odlučivanju o javnim rashodima i javnim prihodima među različitim razinama vlasti (nacionalnim, regionalnim i lokalnim). Drugo je područje stupanj slobode odlučivanja regionalnih i lokalnih vlasti u razrezivanju lokalnih poreza te u određivanju pojedinih rashoda. U stvarnosti se to još nije dogodilo i strateško planiranje ostaje na razini preporuke i nije obvezujući instrument. Strateško planiranje provodi se samo u metropolitanskim gradovima gdje su regije usvojile prijedlog zakona te se u tim gradovima Generalni urbanistički plan/*Piano urbanistico generale* sastoji od dva dijela: strateškog (dugoročan, vizija) i operativnog (kratkoročan, provedbena pravila).

Primjena strateških pristupa unutar teritorijalnih politika zapravo se može pratiti do složenih i strukturiranih aktivnosti s različitim ciljevima, na različitim razinama institucionalne hijerarhije. Općenito možemo ustvrditi da strateški pristupi u praksi prostornog planiranja postupno prevladavaju u Italiji u tri smjera (Vinci, 2010b):

- kao inovacijski proces prostornog planiranja na regionalnoj i lokalnoj razini te kao prilagodba tradicionalnijih racionalnih i regulatornih pristupa novim gospodarskim, društvenim i ekološkim izazovima;
- kao preduvjet politike urbane regeneracije, lokalnog razvoja i teritorijalne suradnje koje promiče Europska unija i podupire kroz Strukturne fondove i inicijative EU;
- kao dobrovoljne prakse koje promiču gradove, općenito usmjerene na poboljšanje suradnje između lokalnih aktera i integracije politika, kao odgovor na rastuću fragmentaciju procesa donošenja odluka na urbanoj ili metropolitanskoj razini.

Zbog raznolikosti urbane i teritorijalne strukture i gospodarske razvijenosti regija, Italija je jedina zemlja u Europi u kojoj se održivim urbanim razvojem upravlja sektorskom politikom koja se koordinira na nacionalnoj razini. Održivi urbani razvoj podržavaju **Nacionalni operativni program za metropolitanska područja PON Metro/Programma operativo nazionale PON Metro** iz više fondova i 16 regionalnih Operativnih programa Europskog fonda za regionalni razvoj.

U proteklih desetak godina pokrenute su dvije velike inicijative na nacionalnoj razini kako bi se pokrenulo stvaranje nacionalnog okvira izravno povezanog s kohezijskom politikom Europske unije to su PON Metro i Nacionalna strategija za unutarnja područja/*Strategia Aree Interne* koji uključuje 14 metropolitanskih gradova, a to su Torino, Genova, Milano, Bologna, Venezia, Firenze, Roma, Bari, Napoli, Reggio Calabria, Cagliari, Catania, Messina i Palermo. Tijela nadležna za izvršenje programa su glavni gradovi metropolitanskog područja, a ne metropolitanski gradovi jer su kao takvi institucionalizirani tek 2015. godine i stoga nisu mogli upravljati strategijama održivog razvoja u programskom razdoblju od 2014.-2020. godine.

Slika 5., Metropolitanski gradovi u Italiji

Izvor: <https://upel.va.it/2022/02/22/pnrr-i-finanziamenti-alle-citta-metropolitane/>

U okviru Europskih strukturnih i investicijskih fondova, 14 talijanskih metropolitanskih gradova definiralo je razvojne strategije i projekte, u skladu s odabranim tematskim ciljevima. PON metro usredotočio se na tematske ciljeve 2. i 4. „Digitalna agenda“ i „Održiva energija i kvaliteta života“ i tematski cilj 9. „Socijalna uključenost i borba protiv siromaštva“. Regionalni

programi slijede istu logiku, ali su fleksibilniji s mogućnošću dodavanja tematskog cilja prema lokalnim potrebama. (<https://urban.jrc.ec.europa.eu/dashboards?lng=en>)

Strategije održivog urbanog razvoja podržava Europski fond za regionalni razvoj (ERDF), uz doprinos Europskog socijalnog fonda (ESF). Većina gradova u sklopu PON Metro imaju i dodatnu potporu iz regionalnih programa. Italija provodi oko 150 strategija održivog urbanog razvoja diljem zemlje osim u regijama Valle d'Aosta, Basilicata, Lazio i u dvije autonomne pokrajine Trento i Bolzano.

Deset talijanskih regija koristi instrument **Integriranih teritorijalnih ulaganja ITU/Investimenti territoriali integrati ITI** za provedbu Nacionalne strategije za unutarnja područja/*Strategia Nazionale per le Aree Interne* s ciljem poboljšanja kvalitete života stanovništva koje živi u relativno izoliranim i rijetko naseljenim područjima te smanjenja negativnih demografskih trendova. Cilj je pružiti odgovarajuće obrazovne, zdravstvene i prometne usluge kako bi se smanjile socioekonomske razlike i podržao razvoj unutarnjih područja. Strategije ITI-ja za unutarnja područja pokazuju vrlo širok fokus koji se treba definirati na temelju lokalnih potreba i razvojnih mogućnosti i pokrivaju sve tematske ciljeve uključujući Europski fond za regionalni razvoj (ERDF), Europski socijalni fond (ESF) i Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD).

Nacionalna strategija za unutarnja područja/ Strategia nazionale per le Aree Interne pruža izravnu podršku održivoj teritorijalnoj konkurentnosti radi sprječavanja negativnih demografskih trendova u unutrašnjosti zemlje. Cilj je stvoriti nove mogućnosti prihoda i osigurati da stanovnici imaju pristup osnovnim uslugama (lokalni javni prijevoz, obrazovanje i socijalno-zdravstvene usluge) kao i poboljšati održavanje samog teritorija. U razdoblju od 2014. do 2020. u Italiji i to najviše na Siciliji, implementiralo se više od 20 strategija Lokalnog razvoja vođenog zajednicom/*Sviluppo locale guidato dalla comunità* (CLLD). Strategije su usmjerene na ruralna područja, a financiraju se iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD) i ERDF. Italija također podržava prekograničnu teritorijalnu suradnju putem ITU mehanizma u okviru programa Interreg V-A Italija-Slovenija koji financira Europska teritorijalna suradnja (ETC) i četiri austrijsko-talijanske prekogranične CLLD strategije (Terra Reatica, Dolomiti Live, Heuopen, Wipptal) .

Dokumenti strateškog planiranja povezani s okvirom za gospodarsko upravljanje EU su **Nacionalni program reformi/Programma nazionale di riforma** i **Program konvergencije/Programma di stabilità e di convergenza**. Talijanska vlada je za financijsko razdoblje od 2021. do 2027. godine integrirala Nacionalni program reformi i Program konvergencije u **Plan oporavka i otpornosti/Piano nazionale di ripresa e resilienza**. Talijanski plan oporavka i otpornosti predviđa paket ulaganja i reformi podijeljenih u šest komponenti: zdravstvo, digitalna tranzicija, obrazovanje i istraživanje, inkluzija i kohezija, ekološka tranzicija, infrastruktura i transport. Plan promiče četiri reforme i to u području javne uprave, pravosuđa, jednostavnije administrativne procedure i konkurentnost.

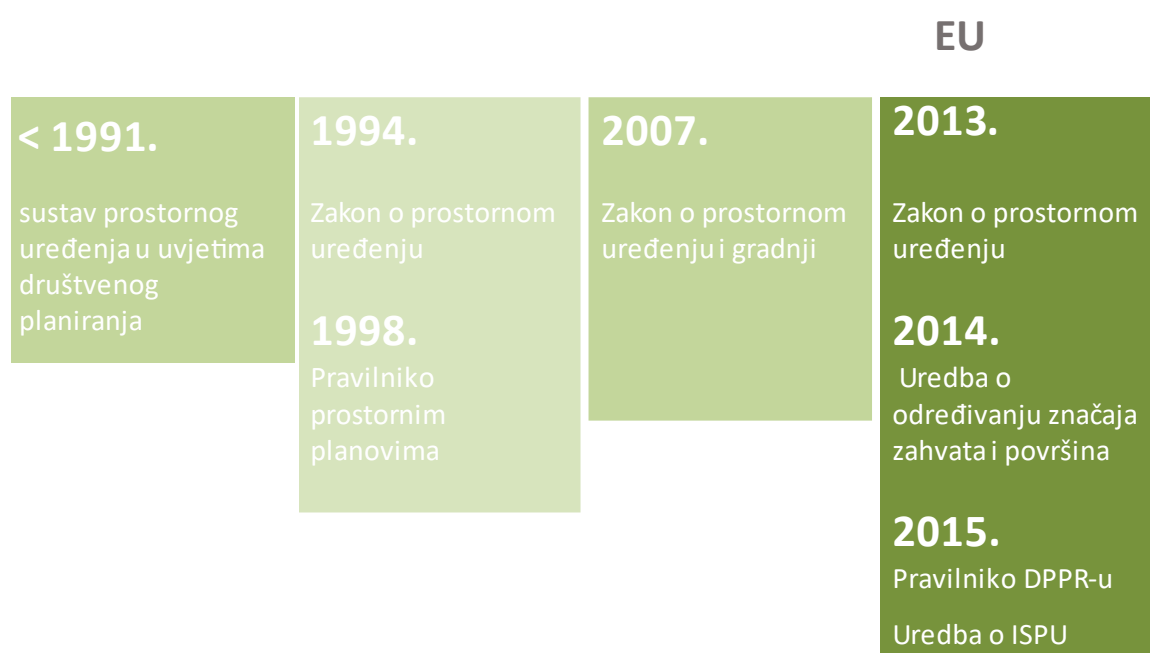

Slika 6., Plan oporavka i otpornosti u Italiji

Izvor: <https://first.art-er.it/aster/viewNews/52032/pnrr-infografica-sul-piano-italiano-e-comparazione-tra-pnrr>

2.3.3. SUSTAV PROSTORNOG UREĐENJA U HRVATSKOJ

Sustav prostornog uređenja kojim se osiguravaju uvjeti za korištenje, zaštitu i upravljanje prostorom Republici Hrvatskoj kao osobito vrijednim nacionalnim dobrom, rezultat je dugogodišnje prakse i tradicije prostornog planiranja. Temelji se na Ustavu i posebnim zakonom određenom teritorijalnom ustrojstvu države, ovlastima i nadležnostima Hrvatskog sabora, jedinica regionalne te drugih javnopravnih tijela. Sustav prostornog uređenja reguliran je Zakonom o prostornom uređenju („Narodne novine“, broj 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19), a temeljna načela usklađena su s regulativom EU. Temeljni državni dokument za usmjeravanje razvoja u prostoru je Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske. Strategiju donosi Hrvatski sabor, a izrađuje Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine te je usklađena europskim dokumentima strateške i nadnacionalne razine.

Slika 7., Razvoj sustava prostornog uređenja u Hrvatskoj

Izvor: autorica

Sustav prostornog uređenja djeluje na način da izrađuje, donosi i primjenjuje prostorne planove, a odnos sustava prostornog uređenja prema drugim područjima uređen je posebnim zakonima. Nadležna javnopravna tijela koja sudjeluju u postupku izrade planova osiguravaju podatke za izradu planova. Mrežu ustanova na državnoj i regionalnoj razini koje obavljaju stručne poslove i razvijaju sustav čine Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, Zavod za prostorni razvoj pri Ministarstvu i Županijski zavod za prostorno uređenje.

Prostorne planove donose Hrvatski sabor, Vlada RH te predstavnička tijela jedinica regionalne i lokalne samouprave, izrađuju ih stručni izrađivači, a koordiniraju zavodi ili stručna tijela nositelja izrade. Sustav se temelji na međusektorskom usklađenju. Premda pojedini sektori

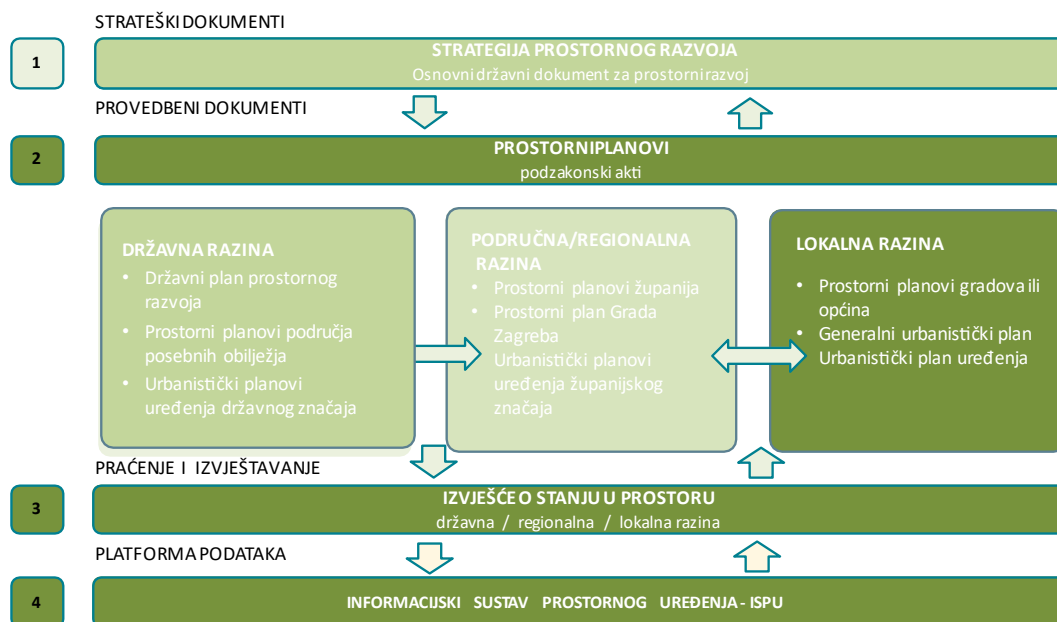
sudjeluju u postupcima izrade i donošenja dokumenata prostornog uređenja svoje dokumente izrađuju samostalno.

Osim Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine politiku prostora vode još Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike te Ministarstvo kulture temeljem Zakona o prostornom uređenju koje je regulacijsko za poslove prostornog uređenja te sektorskim zakonima o regionalnom razvoju, zaštiti prirode, okoliša te zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Ostala ministarstva također imaju utjecaj na prostorno uređenje putem resornih zakona kao što su primjerice Zakon o gradnji, Zakon o otocima, Zakon o održivom gospodarenju otpadom, Zakon o naseljima i drugi zakoni.

Prostorni planovi donose se na državnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini.

Prostorni planovi državne razine su:

- **Državni plan prostornog razvoja**
- **Prostorni planovi područja posebnih obilježja i to:**
  - **Prostorni plan zaštićenog ekološkog i ribolovnog područja**
  - **Prostorni plan epikontinentalnog pojasa Republike Hrvatske**
  - **Prostorni plan nacionalnog parka i parka prirode i Prostorni planovi područja posebnih obilježja određen Državnim planom prostornog razvoja.**
- **Urbanistički plan uređenja izdvojenog građevinskog područja izvan naselja za gospodarsku i/ili javnu namjenu državnog značaja**

Slika 8., Sustav prostornog uređenja u Hrvatskoj

Izvor: autorica

Prostorni planovi područne (regionalne) razine su **Prostorni plan županije i Urbanistički plan uređenja** izdvojenog građevinskog područja izvan naselja za gospodarsku i/ili javnu namjenu županijskog značaja. Na lokalnoj razini prostorni planovi su **Prostorni plan uređenja grada odnosno općine, Generalni urbanistički plan i Urbanistički plan uređenja**.

Prostorni planovi moraju biti u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju i propisima donesenim na temelju tog Zakona. Prostorni plan niže razine usklađuje se s prostornim planom više razine, a tijekom izrade prostornih planova obavezno se provodi jedna ili više javnih rasprava čime je osigurano sudjelovanje javnosti i svih zainteresiranih sudionika. Za praćenje stanja u prostoru izrađuju se Izvješća o stanju u prostoru kojima se sagledava prostorni razvoj predmetnog područja. Uspoređujući prostorne pokazatelje, cilj je informirati o trenutnom stanju u prostoru ali i prikazati tendencije budućeg razvoja. Na taj način Izvješće služi definiranju konkretnih ciljeva i mjera za daljnje planiranje i razvoj prostora.

Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine kroz **Informacijski sustav prostornog uređenja (ISPU)** omogućava pristup informacijama o korištenju prostora. Cilj uspostave ISPU-a je transparentnost i jednostavan uvid u sustav prostornog uređenja i u procese koji se događaju u prostoru.

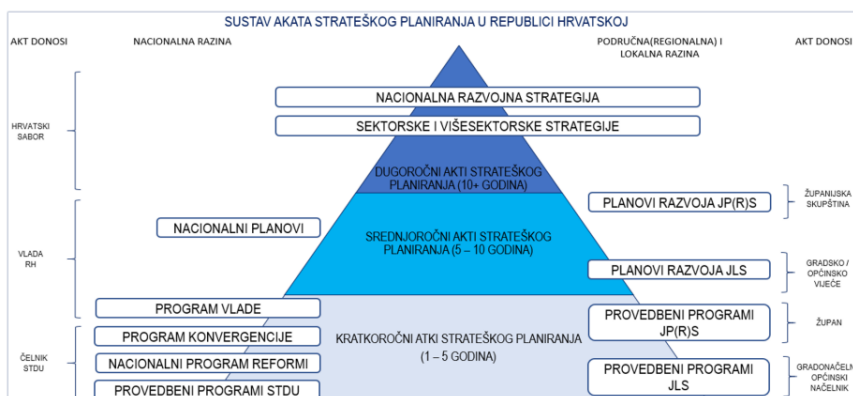
2.3.4. IZRADA STRATEŠKIH DOKUMENATA U HRVATSKOJ

Vlada Republike Hrvatske je donošenjem zakonskih i podzakonskih akata za sustav strateškog planiranja pokrenula cjelovitu reformu strateškog planiranja i upravljanja razvojem s ciljem kvalitetnijeg formuliranja i provedbe javnih politika i projekata na svim razinama javne vlasti. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije ima ulogu Koordinacijskog tijela za sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske u cilju ostvarivanja poveznice između hrvatskih i europskih razvojnih politika te kako bi se sredstva europskih fondova usmjerila u razvojne prioritete Hrvatske.

Zakonodavni okvir sustava strateškog planiranja čine sljedeći propisi:

- Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske
- Uredba o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
- Uredba o načinu ustrojavanja, sadržaju i vođenju Središnjeg elektroničkog registra razvojnih projekata
- Pravilnik o rokovima i postupcima praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
- Pravilnik o provedbi postupka vrednovanja

Strateški okvir sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske počiva na definiranim načelima i obuhvaća akte strateškog planiranja od nacionalnog značaja, akte strateškog planiranja od značaja za JLP(R)S, akte strateškog planiranja povezane s okvirom za gospodarsko upravljanje EU i akte strateškog planiranja povezane s korištenjem fondova EU, koji se prema roku važenja dijele na dugoročne, srednjoročne i kratkoročne akte strateškog planiranja s povezanim ciljevima i pokazateljima uspješnosti. Akti strateškog planiranja izrađuju se i provode u skladu s načelima točnosti i cjelovitosti, učinkovitosti i djelotvornosti, odgovornosti i usmjerenosti na rezultat, održivosti, partnerstva i transparentnosti.

Slika 9. Sustav akata strateškog planiranja u Hrvatskoj,

Izvor: <https://www.istra-europa.eu/wp-content/uploads/2021/03/Priruc%CC%8Cnik-o-strates%CC%8Ckom-planiranju.pdf>

Nacionalna razvojna strategija (NRS) hijerarhijski je najviši akt u sustavu strateškog planiranja kojim se definiraju nacionalna vizija, razvojni smjerovi i strateški ciljevi društveno gospodarskog razvoja Republike Hrvatske. Hrvatski sabor donosi Nacionalnu razvojnu strategiju za razdoblje od najmanje deset godina i zaprima godišnja izvješća o napretku u provedbi. Svi dugoročni, srednjoročni i kratkoročni akti strateškog planiranja moraju biti usklađeni s razvojnim smjerovima Nacionalne razvojne strategije i pridonositi strateškim ciljevima.

RAZVOJNI SMJER NRS-a 2030.	STRATEŠKI CILJEVI NRS-a 2030.	DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA
 1. Održivo gospodarstvo i društvo	1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo 2. Obrazovani i zaposleni ljudi 3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom 4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske	
 2. Jačanje otpornosti na krize	5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji 7. Sigurnost za stabilan razvoj	
 3. Zelena i digitalna tranzicija	8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva 10. Održiva mobilnost 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva	
 4. Ravnomjeran regionalni razvoj	12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima 13. Jačanje regionalne konkurentnosti	

Slika 10. Nacionalna razvojna strategija – ciljevi

Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html

Prema Zakonu o sustavu Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/2017) sektorske strategije i višesektorske strategije izrađuju se ako je njihova izrada propisana posebnim zakonom ili obvezujućim pravnim aktom EU. Za jedno upravno područje donosi se sektorska strategija, a za više srodnih i međusobno povezanih upravnih područja donosi se višesektorska strategija. Tijelo zaduženo za izradu strategije je tijelo državne uprave nadležno za oblikovanje i provedbu javne politike u upravnom području za koje se strategija izrađuje. Tijelo državne uprave nadležno za međusobno povezana upravna područja može predložiti izradu sektorske i višesektorske strategije u skladu sa Zakonom o strateškom planiranju. Odluku o izradi i tijelu zaduženom za izradu strategije donosi Vlada Republike Hrvatske.

Nacionalni planovi su srednjoročni akti strateškog planiranja od nacionalnog značaja kojima se pobliže definira provedba strateških ciljeva iz Nacionalne razvojne strategije. Nacionalni

plan sadržava posebne ciljeve kojima pobliže opisuje ostvarenje strateških ciljeva iz NRS-a i drugih relevantnih dugoročnih akata strateškog planiranja. Nacionalni plan izrađuje tijelo državne uprave koje je Vlada RH zadužila za izradu (u pravilu tijelo državne uprave u čijoj nadležnosti je upravno područje na koje se odnosi nacionalni plan). Odluku o izradi nacionalnog plana donosi Vlada RH. Uz Nacionalni plan izrađuje se i donosi Akcijski plan. Akcijski plan je provedbeni akt koji se izrađuje za razdoblje 2-3 godine te se njime pobliže definira provedba mjera, aktivnosti i projekata povezanih s ostvarivanjem posebnih ciljeva u određenom vremenskom razdoblju (MRRFEU, 2021.).

Program Vlade definiran je kao kratkoročni akt strateškog planiranja od nacionalnog značaja kojim se definiraju prioriteti Vlade tijekom mandatnog razdoblja. Program Vlade je okvir za izradu nacionalnog programa reformi, programa konvergencije, nacionalnog programa oporavka i provedbenih programa središnjih tijela državne uprave. Program Vlade sveobuhvatan je prikaz prioriteta područja, mjera i aktivnosti kojima će se u okviru ovlasti postići socijalna sigurnost, perspektivna budućnost, ekonomska suverenost, osnažena državnost i globalna prepoznatljivost. Program Vlade donosi Hrvatski sabor (Vlada Republike Hrvatske, 2020.).

Provedbeni programi tijela državne uprave su kratkoročni akti strateškog planiranja koji se donose na temelju nacionalnih planova, Programa Vlade i financijskog plana tijela državne uprave te vrijede za vrijeme trajanja mandata čelnika tijela. Čelnik tijela državne uprave donosi provedbeni program najkasnije 120 dana od dana stupanja na dužnosti, a mogu se revidirati na godišnjoj razini, u skladu sa smjernicama iz članka 15. stavka 2. Zakona o strateškom planiranju (MRRFEU, 2020.).

Za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave akti strateškog planiranja od značaja su:

Planovi razvoja jedinica područne (regionalne) samouprave su srednjoročni akti strateškog planiranja od značaja za JP(R)S kojima se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz dugoročnih akata strateškog planiranja. Plan razvoja ne može biti u suprotnosti s nacionalnim planovima. Dvije ili više JP(R)S mogu donijeti zajednički plan razvoja. U slučaju izrade zajedničkog plana razvoja dvije ili više JP(R)S, predstavnička tijela JP(R)S, temeljem prijedloga izvršnih tijela JP(R)S, donose zajedničku odluku o tijelu zaduženom za izradu plana razvoja te u tom slučaju plan razvoja donose sva uključena predstavnička tijela JP(R)S, nakon prethodno pribavljenih mišljenja partnerskih vijeća za područja JP(R)S obuhvaćenih planom razvoja (MRRFEU, 2023.).

Planovi razvoja jedinica lokalne samouprave su srednjoročni akti strateškog planiranja od značaja za JLS kojima se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških i posebnih ciljeva iz dugoročnih akata strateškog planiranja i planova razvoja. Plan razvoja izrađuju JLS čije su prirodne ili društveno-gospodarske karakteristike dovoljno specifične te ne mogu usmjeravati razvoj temeljem srednjoročnih akata planiranja izrađenih na razini JP(R)S ili druge veće teritorijalne cjeline. Dvije ili više JLS mogu donijeti zajednički plan razvoja. U slučaju izrade zajedničkog plana razvoja dvije ili više JLS, predstavnička tijela JLS, temeljem prijedloga izvršnih tijela JLS donose zajedničku odluku o tijelu zaduženom za izradu plana razvoja. U slučaju izrade zajedničkog plana razvoja dvije ili više JLS plan razvoja donose sva predstavnička tijela JLS, nakon prethodno pribavljenih mišljenja partnerskih vijeća za područja jedinica JLS obuhvaćenih planom razvoja (MRRFEU, 2020.).

Provedbeni programi jedinica područne (regionalne) samouprave su kratkoročni akti strateškog planiranja koji osiguravaju provedbu posebnih ciljeva planova razvoja i poveznicu s proračunom JP(R)S. Provedbeni program JP(R)S donosi se za vrijeme trajanja mandata izvršnog tijela JP(R)S i vrijedi za taj mandat. Izvršno tijelo JP(R)S donosi provedbeni program najkasnije 120 dana od dana stupanja na dužnost. Provedbeni programi JP(R)S mogu se prema potrebi revidirati na godišnjoj razini, u skladu sa smjernicama iz članka 15. stavka 2. Zakona o strateškom planiranju.

Provedbeni programi jedinica lokalne samouprave su kratkoročni akti strateškog planiranja koji opisuju i osiguravaju postizanje ciljeva, ako je primjenjivo, iz srednjoročnog akta strateškog planiranja i poveznicu s proračunom JLS. Provedbeni program JLS donosi se za vrijeme trajanja mandata izvršnog tijela JLS i vrijedi za taj mandat (MRRFEU, 2023.).

Akti strateškog planiranja povezani s okvirom za gospodarsko upravljanje EU su **Program konvergencije (PK)** i **Nacionalni program reformi (NPR)**. Donose ih zemlje članice EU u cilju ostvarivanja ciljeva EU u području gospodarstva te koordinacije ekonomskih politika u svrhu promicanja gospodarskog i socijalnog napretka EU i njegovih građana. Institucionalni okvir i postupke povezane s koordinacijom aktivnosti unutar okvira za gospodarsko upravljanje EU utvrđuje Vlada Republike Hrvatske posebnom Odlukom. Programom konvergencije definira se makroekonomski i fiskalni okvir Republike Hrvatske u tekućoj godini i sljedeće tri godine. Nacionalni program reformi izrađuje se na temelju Programa Vlade i provedbenih programa tijela državne uprave. Nacionalni program reformi sadrži glavne elemente makroekonomskog scenarija te ključne reformske mjere proizašle iz posebnih ciljeva utvrđenih u nacionalnim planovima i provedbenim programima tijela državne uprave, a koje država poduzima i čiju provedbu planira u kratkoročnom razdoblju, a sve u skladu s fiskalnim okvirom definiranim programom konvergencije.

Plan oporavka i otpornosti temelji se na strateškim dokumentima, programima, preporukama i obvezama te kao takav čini jasan i koherentan okvir za ostvarenje reformi, kao i razvojnih, socijalnih, okolišnih i svih drugih ciljeva Vlade u tekućem desetljeću. Plan oporavka usklađen je s ključnim i strateškim dokumentima, kao što su Program Vlade Republike Hrvatske 2020. – 2024. godine, Nacionalni program reformi 2019. godine, Posebne preporuke Vijeća EU-a (Country-specific recommendations – CSR) u okviru Europskog semestra za 2019. i 2020. godinu, Akcijski plan za sudjelovanje Republike Hrvatske u tečajnom mehanizmu (ERM II) i

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine koja je temeljni strateški razvojni dokument za ovo desetljeće. Kao dokument koji ima uporište i poveznicu u nizu važnih programskih dokumenata, Plan sadrži ambiciozne, ali ostvarive ciljeve u pogledu reformi i investicija ključnih za brži oporavak Hrvatske i za jačanje sposobnosti zemlje da se nosi s nepovoljnim šokovima i iznenadnim krizama uz manje ekonomske i društvene troškove. Plan je istovremeno alat za transformaciju gospodarstva koji će omogućiti oblikovanje inovativnih politika kroz modernizaciju te digitalnu i zelenu tranziciju gospodarstva čime će povoljno utjecati na dugoročni i održiviji razvoj Hrvatske (Vlada Republike Hrvatske, 2021.)

3. ANALIZA PRIMJERA

Odabir gradova za usporedbu sa gradom Pula definiran je temeljem kriterija: sličnosti u kontekstu potrebe izrade i sadržaja strateških dokumenata; uočenih sličnosti i različitosti u sinergiji strateških dokumenata i prostornih planova te dobre prakse provedbe dokumenata. Kao potencijalni primjeri dobre prakse u sinergiji strateškog i prostornog planiranja odabrani su gradovi Pesaro i Modena u Italiji.

Osnovni demografski i gospodarski pokazatelji		
PESARO	MODENA	PULA
BROJ STANOVNIKA: 95.753	BROJ STANOVNIKA: 185.644	BROJ STANOVNIKA: 56.540
GUSTOĆA STANOVNIKA: 627,00 stan./km ²	GUSTOĆA STANOVNIKA: 1.013,00 stan./km ²	GUSTOĆA STANOVNIKA: 1112 stan./km ²
BDP (mil. euro): 42,39	BDP (mil. euro): 163.75	BDP (mil. euro): 3.235
BDP po stanovniku (euro): 27,200	BDP po stanovniku (euro): 35,800	BDP po stanovniku (euro): 15,570
STOPA NEZAPOSLENOSTI (%): 5,6	STOPA NEZAPOSLENOSTI (%): 4,4	STOPA NEZAPOSLENOSTI (%): 4,9

Tablica 1. Osnovni demografski i gospodarski pokazatelji gradova Pesaro, Modena i Pula

Od 2001. godine grad Pesaro član je talijanske Mreže strateških gradova/*Rete delle Città Strategiche - ReCS* koja promiče razmjenu mišljenja i iskustava o značajkama strateškog planiranja za lokalne vlasti. Pesaro je proveo participativni (angažman dionika) i integrirani (suradnja unutar i između dionika) pristup strateškom planiranju gdje je strateško planiranje definirano kao proces dobrovoljne suradnje između javnih i privatnih organizacija, koji se poduzima u svrhu provedbe aktivnosti i postizanja srednjoročnih i dugoročnih ciljeva. Pesaro je bio među prvim talijanskim gradovima (poput Firenze, Venecije, Trenta i Verone) koji je proveo strateško planiranje. Primjer Pesara smatra se najboljom talijanskom praksom za pristup strateškom upravljanju i njegovu transparentnost (Mazzara, 2009.). Osim toga, među talijanskim strateškim gradovima, Pesaro je koordinirao strateško planiranje stvaranjem interne koordinacijske jedinice pod nazivom „Urbani centar“. Sklopljen je Sporazum o suradnji između Urbanog centra i 26 organizacija (javnih, privatnih i neprofitnih). Prema tom sporazumu, osnovano je šest Odbora za rad na strategiji prema temama: poduzetništvo, internacionalizacija i promicanje, ICT, lokalna dobrobit, teritorij i kulturna baština.

Prostorno funkcionalna struktura		
PESARO	MODENA	PULA
<p>Grad Pesaro nalazi se u središnjem dijelu Italije, središte istoimene pokrajine Pesaro i Urbino na zapadnoj obali Jadrana, u regiji Marche. Pesaro je primorsko i industrijsko središte smješteno između dva brežuljka San Bartolo i Ardizio. Kroz grad prolazi Rijeka Foglia. Urbano područje proteže se izvan gradskih granica i uključuje nekoliko općina kao što su Montelabbate, Vallefoglia i Mombaroccio. Pesaro ima sedam kilometara dugu pješčanu plažu dok je lučka infrastruktura namijenjena ribolovu i nautičkom turizmu.</p>	<p>Grad Modena je smještena na sjeveru Italije, glavni grad provincije Modena, između rijeka Secchia i Panaro, u regiji Emilia Romagna. Industrijsko je središte od čega se ističe automobilska industrija. Rimska cesta Emilia (2000 godina stara cesta koja u dužini od 260 km spaja Jadransko s Tirenskim morem) dijeli Modenu na dva dijela: južni dio grada koji je manje razvijen s uskim, kratkim i polukružnim ulicama dok se prema sjeveru prostor širi te su ulice široke, paralelne i usječene pod pravim kutom. Duž ceste Emilie formirala su se gradska predgrađa. Veliki trg (Piazza Grande) uokviruje Gradska vijećnica koja s katedralom čini jezgru zaštićene UNESCO-ove svjetske baštine u Modeni.</p>	<p>Grad Pula je najveći grad Istarske županije, smješten na jugozapadnom dijelu istarskog poluotoka u dobro zaštićenom zaljevu. Grad ima dugu tradiciju vinarstva, ribarstva, brodogradnje i turizma, a ujedno je i tranzitna luka. Pula je kulturni centar Istre još od rimskoga doba. Povijesni centar grada je zaštićena urbanistička cjelina koja obuhvaća centralni brežuljak Kaštel. Grad se transformirao zbog premještanja funkcija iz centra što je omogućilo razvoj i rast izvan povijesne jezgre, ponajviše na jugozapadnoj strani grada.</p>
PESARO/površina: 127 km ²	MODENA/površina: 183 km ²	PULA/površina: 51,65 km ²

Tablica 2. Prostorno funkcionalna struktura gradova Pesaro, Modena i Pula

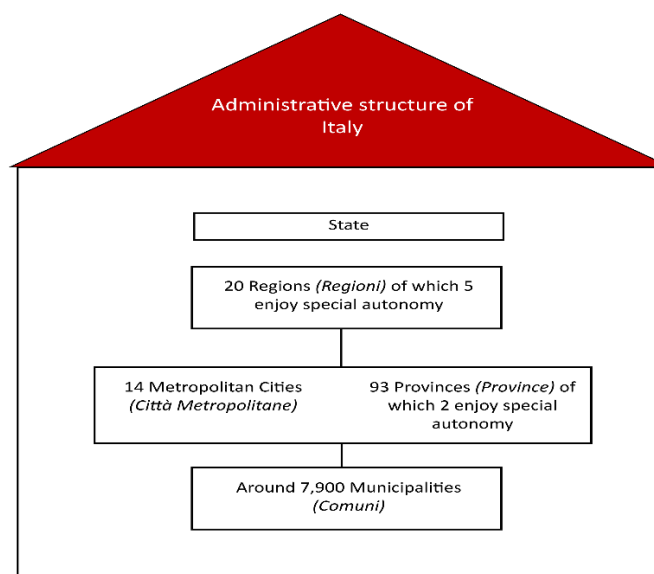
Modena je odabrana kao primjer dobre prakse gdje se održivi urbani razvoj i promišljanje grada provode izradom Generalnog urbanističkog plana/*Piano urbanistico generale* u sklopu novog regulatornog, operativnog i kulturnog konteksta. Regionalni zakon br. 24 od 21. prosinca 2017./*Legge regionale 21 dicembre 2017, n. 24* otvorio je put novom načinu upravljanja prostorom što se temelji na smanjenju potrošnje tla, promicanju urbane regeneracije te prilagodbu klimatskim promjenama. Generalni urbanistički plan izrađuje se sukladno zakonskoj obvezi od 2018. godine, u posljednjoj je fazi izrade i odobren je od strane Gradskog vijeća. Plan je upućen Odboru za urbanističko planiranje šireg područja radi davanja mišljenja nakon čega slijedi usvajanje od strane Gradskog vijeća i GUP stupa na snagu. Prema riječima gradonačelnika Modene, novi Generalni urbanistički plan je “sporazum sa zajednicom” u kojem je svaka osoba pozvana da svojim prijedlozima pridonese strategijama razvoja grada preuzimanjem pojedinačnih odgovornosti i davanjem doprinosa za javnu i privatnu dobrobit.

3.1. TERITORIJALNI USTROJ U ITALIJI I HRVATSKOJ

Teritorijalni ustroj u Italiji

Italija je unitarna država s jakom regionalnom samoupravom. Osnovne jedinice lokalne samouprave u Italiji su općine/*comuni*. Općina je lokalna jedinica koja predstavlja vlastitu zajednicu, brine se o njezinim interesima i razvoju. Iznimno, pojedinim općinama može se dodijeliti naziv grada/*città*, međutim time se njihove nadležnosti ne mijenjaju i ne razlikuju ni po čemu od nadležnosti ostalih općina. Status grada određuje se predsjedničkim dekretom pojedinim općinama zbog povijesnih razloga ili njihove sadašnje važnosti. Time je u Republici Italiji prihvaćen monotipski ustroj lokalne samouprave. Uvođenjem metropolitanskih gradova nastoji se prevladati problem različite urbanizacije i industrijalizacije pojedinih dijelova zemlje te se želi najrazvijenijim općinama i njihovim okolnim područjima dati provincijske ovlasti. Ukupan broj općina u Italiji je 7.904. Oscilacije veličine i broja stanovnika pojedinih općina su enormne. Tako najveća općina (glavni grad Rim) ima čak 2.761,632 stanovnika, a najmanja samo 31. Površinom najveća općina prostire se na 1.287,24 km², a najmanja na 0,12 km² (ISTAT, 2022.).

Talijanski sustav lokalne samouprave je trostupanjski. Uz već navedene osnovne jedinice lokalne samouprave *comuni/općine* sustav čine samoupravne jedinice drugog stupnja: provincije/*province* i metropolitanski gradovi/*città metropolitane* dok treći stupanj čine regije/*regioni*. Provincija je lokalna jedinica između regije i općine, a sastoji se od određenog broja općina te se može nalaziti u sastavu samo jedne regije. Metropolitanski gradovi su lokalne jedinice koje se sastoje od općine središta metropolitanskog područja i okolnih općina koje su s općinom središtem metropolitanskog područja povezane ekonomskim, kulturnim i socijalnim vezama. Metropolitanski gradovi imaju na svome području iste ovlasti kao i provincije, a to su: Roma Capitale, Torino, Milano, Venecija, Genova, Bologna, Firenca, Bari, Napulj i Reggio Calabria. Njima su dodana četiri metropolitanska grada regija s posebnim statusom: Cagliari, Catania, Messina, Palermo.

Slika 11., Teritorijalni ustroj Italije

Izvor: <https://www.arl-international.com/media/images/italy-planning-system>

Italija je podijeljena u dvadeset regija koje su najviše samoupravne jedinice. Međutim, razlikuju se obične regije (regije s običnim statutom), kojih ima ukupno 15 te regije s posebnim statusom (regije s posebnim statutom), kojih ima 5. Tri regije (Trentino-Alto Adige, Valle d' Aosta i Friuli Venezia Giulia) poseban su status stekle radi zaštite nacionalnih manjina dok su Sicilija i Sardinija taj status stekle zbog svoje teritorijalne odvojenosti i različitog načina upravljanja nakon Drugog svjetskog rata. Regije su zakonodavno, finansijski i upravno samostalne i imaju značajne ovlasti nad provincijama i općinama. Razlika između običnih regija i regija s posebnim statusom prvenstveno je u većoj finansijskoj i zakonodavnoj autonomiji.

Slika 12. Dvadeset regija Republike Italije

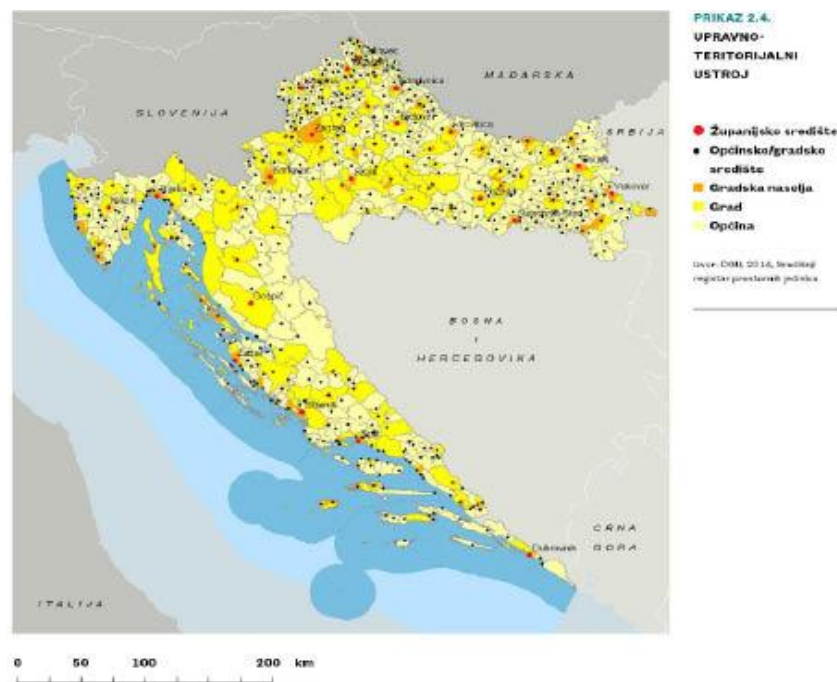
Izvor: Jovićević Simin, M., Kalinić, M. i Blažević, Z. (2015.) Koncept treća Italija – Zemlja mikropoduzeća i klastera. Praktični menadžment, vol. 6., br. 1., str. 94.

Teritorijalni ustroj u Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj ustrojeno je ukupno 555 jedinica lokalne samouprave i to 428 općina i 127 gradova te 20 jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno županija. Grad Zagreb, kao glavni grad Republike Hrvatske, ima poseban status grada i županije tako da je u Republici Hrvatskoj sveukupno 576 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (<https://mpu.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-politicki-sustav-i-opcu-upravu/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava/popis-zupanija-gradova-i-opcina/22319>)

Jedinice lokalne samouprave obavljaju poslove iz lokalnog djelokruga kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a osobito poslove koji se odnose na uređenje naselja i stanovanja, prostorno i urbanističko planiranje, komunalne djelatnosti, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i sport, tehničku kulturu, zaštitu potrošača, zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu. Jedinice područne (regionalne) samouprave obavljaju poslove od područnog (regionalnog) značenja, a osobito poslove koji se odnose na školstvo, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu te planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova. (<https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>)

Hrvatski sustav lokalne samouprave je monotipski i sve lokalne jedinice, bez obzira na veličinu ili druga svojstva, imaju u osnovi jednaki djelokrug poslova. Pritom, najveća lokalna jedinica je Grad Zagreb s gotovo 800.000 stanovnika, a najmanja Općina Cijvljane s 239 stanovnika. (<https://hzo.hr/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava-u-rh>)

Slika 13. Upravno-teritorijalni ustroj Republike Hrvatske

Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_10_106_2423.html

3.2. GRAD PESARO/COMUNE DI PESARO

Grad Pesaro/*Comune di Pesaro* nalazi se u središnjem dijelu Italije, središte je istoimene pokrajine Pesaro i Urbino, na zapadnoj obali Jadrana u regiji Marche. Pesaro je primorsko i industrijsko središte smješteno između dva brežuljka San Bartolo i Ardizio. Kroz grad prolazi rijeka Foglia. Urbano područje proteže se izvan gradskih granica i uključuje nekoliko općina kao što su Montelabbate, Vallefoglia i Mombarroccio. Pesaro ima sedam kilometara dugu pješčanu plažu dok je lučka infrastruktura namijenjena ribolovu i nautičkom turizmu.

Većina stanovništva živi u gradu dok je ostatak stanovništva nastanjen u brojnim drugim lokalitetima urbanog područja. Stanovništvo je iznadprosječnog indeksa starosti (64% stanovništva između 15 i 64 godine). U gospodarstvu Pesara iako su još uvijek zastupljene tradicionalne djelatnosti kao ribarstvo, stočarstvo i poljoprivreda (proizvode se pšenica, povrće, grožđe, masline, voće, repa i stočna hrana), lokalno gospodarstvo je monopolizirano industrijom, trgovinom i turizmom. U sekundarnim djelatnostima ističu se strojarska industrija i industrija namještaja; tercijarnim sektorom dominira distribucijska mreža i širok raspon privatnih usluga usmjerenih na turizam. Grad Pesaro je administrativno, obrazovno i kulturno središte Pokrajine Pesaro i Urbino.

Slika 14., Grad Pesaro

Izvor: <http://www.comune.pesaro.pu.it/cultura/pesaro-2024/>

Slika 15., Grad Pesaro na karti Italije,

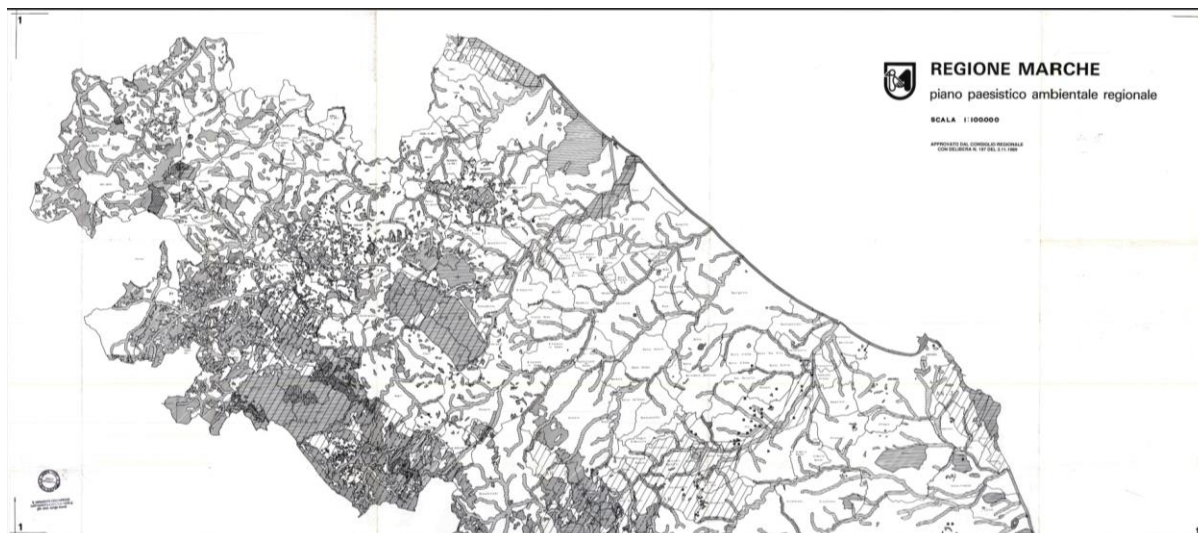
Izvor: <https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/map-of-italy-pesaro-e-urbino-vector-6024413>

Prostorno uređenje u gradu Pesaro

U regiji Marche prostorno uređenje regulirano je Regionalnim zakonom broj 34 iz 1992. godine/ *Legge regionale 34, 5 agosto 1992* koji određuje prostorne planove regionalne (područne) razine, a to su:

- **Regionalni ekološki krajobrazni plan**/*Piano Paesistico Ambientale Regionale* (P.P.A.R.) je plan zaštite okoliša, unapređenja i korištenja teritorija regije Marche

- **Okvirni prostorni plan/Piano di Inquadramento Territoriale (P.I.T.)** je opći plan koji sažima teritorijalne transformacije u funkciji gospodarskog i društvenog razvoja Regije
- **Teritorijalni koordinacijski plan/Piano Territoriale di Coordinamento Provinciale (P.T.C.)** je plan koji određuje opće smjernice razvoja teritorija na razini Pokrajine
- **Generalni urbanistički plan/Piano Regolatore Generale (P.R.G.)** instrument je urbanog planiranja na gradskoj razini

Slika 16., Regionalni ekološki krajobrazni plan/*Piano Paesistico Ambientale Regionale* (P.P.A.R.)

Izvor: <https://www.regione.marche.it/Regione-Utile/Paesaggio-Territorio-Urbanistica-Genio-Civile/Cartografia-e-informazioni-territoriali/Repertorio/Cartografia-Piano-Paesistico-Ambientale-regionale>

Svaki sektorski i međusektorski plan ili program od regionalnog ili međuregionalnog interesa prilagođen je prethodno navedenim sustavima planiranja i prema smjernicama Regije kojih se lokalne vlasti moraju pridržavati. U regiji Marche, Regionalni zakon broj 34 iz 1992./*Legge regionale 5 agosto 1992, n. 34 - Regione Marche* ovlašćuje Pokrajinu za davanje mišljenja o usklađenosti gradskih Generalnih urbanističkih planova u odnosu na planove više razine kao što su Regionalni ekološki krajobrazni plan, Okvirni prostorni plan, Teritorijalni koordinacijski plan i važeće sektorsko zakonodavstvo. Zakonom se određuje da su jedini urbanistički instrumenti na razini grada Generalni urbanistički planovi koji se izrađuju u skladu sa nacionalnim zakonom od 17. kolovoza 1942., br. 1150 i prema odredbama regionalnog zakona. Grad Pesaro ima Generalni urbanistički plan/*Piano regolatore generale* odobren od strane Provincije Pesaro i Urbino/*Provincia Pesaro e Urbino* od 15. prosinca 2003. godine odlukom Provincijskog vijeća br. 135., a stupio je na snagu 31. prosinca 2003. godine.

Strateški dokumenti Grada Pesaro

Grad Pesaro je 1993. godine započeo proces obnove politika i rada gradske uprave s ciljem da participativnim pristupom uključi javnost u donošenje odluka i oblikovanje javnih politika. U tom smislu proveden je projekt *Slušajte Pesaro/Ascoltare Pesaro* koji je uključio javnost u rasprave u sklopu pripreme izrade novog Generalnog urbanističkog plana. Projekt je provodio fokus grupe tijekom kojih je nastala ideja o osnivanju „Urbanog centra“ koji bi promovirao participativan pristup upravljanju gradom. U odredbama Generalnog urbanističkog plana naveden je "stalni forum za promišljanje i razradu ideja i scenarija za budućnost grada" koji će se potom formalizirati kao „Urbani centar“ odnosno tijelo gradske uprave koje izrađuje, koordinira, usmjerava i nadzire proces izrade i praćenja strateškog plana te vrši tehničke i administrativne poslove za potrebe izvršenja plana.

Grad Pesaro izradio je strateški plan pod nazivom **Pesaro 2015. Strateški plan: grad kvalitete/ Pesaro 2015. Piano strategico: città della qualità**. Polazeći od zajedničke vizije budućnosti grada kao "grada kvalitete" utvrđen je strateški okvir u šest strateških ciljeva, 27 aktivnosti i 76 projekta.

Strateški okvir sastojao se od sljedećih strateških ciljeva:

STRATEŠKI CILJ 1. Grad poduzetništva (stručno osposobljavanje, infrastruktura, poduzetničke zone, krediti)

STRATEŠKI CILJ 2. Grad znanja i kulture (kulturna mreža, arhitektonska kulturna baština, mreža kulturnih gradova, poticanje kulturnog razvoja)

STRATEŠKI CILJ 3. Međunarodni grad (konkurentni teritorijalni sustav, međunarodno pozicioniranje Pesara, koordinacija dionika, teritorijalni marketing)

STRATEŠKI CILJ 4. Grad inovacija (unaprjeđenje vještina, nove ekonomije, e-uprava, razvoj infrastrukture)

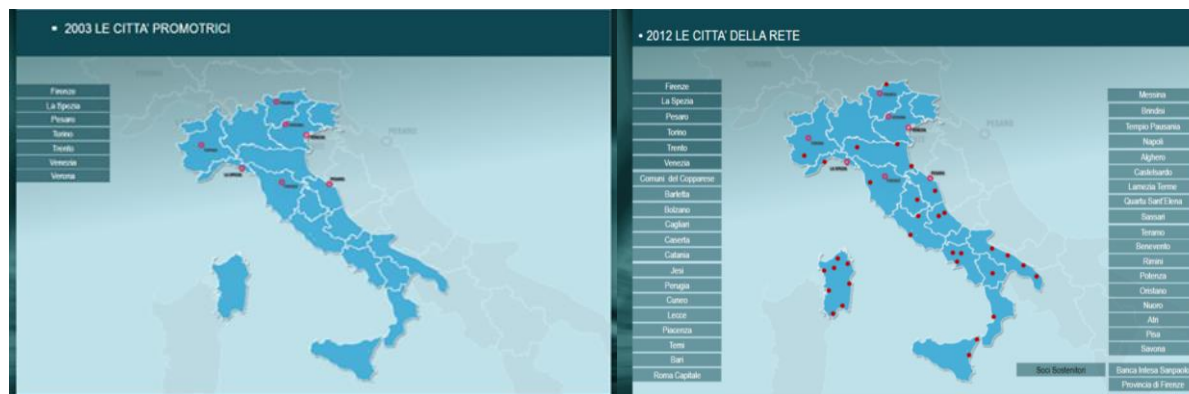
STRATEŠKI CILJ 5. Grad blagostanja (kultura dobrobiti, poboljšanje urbane kvalitete i društvena revitalizacija, umrežavanje aktivnosti i politike)

STRATEŠKI CILJ 6. Održivi grad (koordinacija razina teritorijalnog upravljanja, uspostavljanje proizvodno-teritorijalnog modela, unaprjeđenje i zaštita okoliša i teritorija, praćenje strateških teritorijalnih pokazatelja).

Za provedbu plana definiran je sustav praćenja i vrednovanja koji se temeljio na skupu pokazatelja primjenjivih na svaki projekt, zatim ex-ante, tekuća i ex-post evaluacija te samoevaluacija i vanjska evaluacija od strane radne tehničko-znanstvene skupine. Od 2004. godine pokrenuto je online praćenje strateškog plana.

Izrada i provedba Strateškog plana odvijala se u nekoliko faza. Prvi korak bila je analiza stanja zatim definicija strateških područja i identifikacija pojma „kvalitete“ kao strateške vizije. Uslijedilo je utvrđivanje strateškog okvira te izrada same strategije koja je potom prezentirana javnosti u sklopu „Konferencije za strategiju“. Uslijedila je podjela zadataka i aktivnosti, provedba plana izvan administrativnih granica grada na širi teritorij kao i integracija s drugim

dokumentima. Tijekom provedbe strateškog plana, grad Pesaro postao je član mreže strateških gradova/*Rete delle città strategiche*, integrirao je strateški plan i lokalnu Agendu 21 te osmislio posebne strateške programe odnosno Program održivog razvoja grada Pesaro/*Passo DP* i *Innovation Made in Marche Pesaro (IMMP)* u cilju promicanja tehnoloških inovacija i stvaranja znanstveno-tehnološkog centra u Pesaru.

Slika 17., Mreža strateških gradova/*Rete delle città' strategiche* 2003. – 2012. godine

Izvor: <https://slideplayer.it/slide/539921/>

Posebnost i vrijednost procesa strateškog planiranja u Pesaru je što se gradska uprava otvorila prema javnosti i civilnom društvu tvoreći tako temelj društvenog kapitala. “Društveni kapital možemo također definirati kao skup kulturnih osobina koje stvaraju i održavaju međusobno povjerenje i suradnju među članovima određene društvene zajednice. Društveni kapital je, drugim riječima, specifična osobina društvene skupine ili organizacije, koja ima pozitivan utjecaj na njezinu djelotvornost. Važno je zapamtiti da se društveni kapital ne uspostavlja zakonima i političkom voljom, već nastaje i održava se spontano, u svakodnevnim interakcijama, tijekom dužeg vremenskog razdoblja. Njegovi su temelji društvene vrijednosti i norme koje se oslanjaju na kulturnu tradiciju. Kao što predložena definicija upućuje, društveni kapital potiče i olakšava svakodnevnu suradnju. Riječ je, dakle, o zajedničkom resursu ili općem dobru” (Štulhofer, 2003.). Široka participacija građana i formiranje lokalnih mreža okvir je unutarnje decentralizacije temeljnih jedinica te je to neizostavna komponenta dobrog lokalnog upravljanja (Koprić, 2018.).

Ideja o pokretanju strateškog planiranja u Pesaru motivirana je prvenstveno političkom odlukom, a povezana je s pronalaženjem novih metoda upravljanja prostorom iz perspektive *governancea/dobre vladavine*¹. Strateško planiranje u Pesaru dio je šireg procesa usmjerenog na promicanje promjena u smislu upravljanja gradskom upravom i participacije javnosti u donošenju odluka od zajedničkog interesa kako bi se identificirali novi načini za gospodarsku i društvenu revitalizaciju teritorija.

¹Europska vladavina – bijela knjiga (European Governance. A White Paper) (CEC, 2001) bio je jedan od ključnih dokumenata kojima se promiče načelo dobre vladavine u Europskoj uniji. Taj dokument otvara proces izrade javnih politika građanima i drugim dionicima te se zagovara uključivanje svih dionika i veća otvorenost u političkim procesima. Time se doprinosi poboljšanju kvalitete javnih politika, njihovoj usklađenosti

Projekt „Pesaro 2015“ u samom početku ima gradsku dimenziju, ali se s vremenom razvija u perspektivi šireg područja, uključujući Regiju Marche, Provinciju Pesaro i Urbino sa susjednim općinama (Pasqui, Armoni, Fedeli, 2010.). Dolazi do širenja procesa donošenja odluka u vertikalnom i horizontalnom smjeru, kroz uključivanje, u uzastopnim fazama, lokalnih, javnih, privatnih, gospodarskih i društvenih dionika, pokrajinske i regionalne razine te urbanih područja. Grad Pesaro preuzima ulogu koordinatora te usmjerava i upravlja učinkovitim participativnim procesom donošenja odluka, kako u pripremnju tako i u fazi provedbe (Pasqui 2011.). U Pesaru se tijekom godina mijenjao ekonomski i društveni scenarij te je novim lokalnim izborima i smjenom gradonačelnika koji je je započeo projekt strateškog planiranja i koji mu je dao snažni osobni pečat, došlo do zastoja u provedbi strateškog plana. Uspostavom novog gradskog Vijeća pokrenut je proces usmjeren na pozicioniranje Pesara kao metropolitanskog grada (Pasqui, 2011.).

Strategiju Pesara obilježile su dvije karakteristike: s jedne strane, čini se da je proces strateškog planiranja postigao većinu očekivanih rezultata, u smislu razvoja svijesti o važnosti suradnje više dionika u procesima upravljanja prostorom, reafirmaciju politike koja promiče i pokreće inovativnost u radu gradske uprave (Pasqui, Armoni, Fedeli 2010.), s druge strane su pak gotovo svi projekti realizirani. Negativne strane iskustva prvog strateškog plana Pesara povezane su s procesom provedbe Plana, koji je zbog preopširnog participativnog procesa pretrpio negativne učinke kao i zbog lošeg načina raspodjele odgovornosti između članova projektnoga tima za provođenje aktivnosti (Dente, Dosaggio 2006.).

---

¹te dugotrajnosti ciljeva. Pet je načela koja podrazumijevaju kvalitetnu vladavinu: otvorenost, sudjelovanje, polaganje računa, učinkovitost i usklađenost. Primjena ovih načela doprinosi jačanju povjerenja te učvršćivanju temelja proporcionalnosti i supsidijarnosti. U razvojnoj perspektivi EU-a 2021. – 2027. koncept dobre vladavine znatnim se dijelom oslanja na povećanu participaciju građana. (OECD, 2022.) Primjerice, u okviru politike urbanog razvoja, koja zapravo u Hrvatskoj ranije nije postojala, održiva urbana vladavina temelji se na trima komponentama: višerazinska vladavina, koja se odnosi na koordinaciju i poravnanje aktera između različitih razina vlasti; višedionički pristup, koji se odnosi na uključivanje svih relevantnih aktera u cijeli ciklus; pristup odozdo i participativni pristup, koji se odnosi na korištenje inicijativa pod vodstvom zajednice kako bi se ohrabrila uključenost i odgovor lokalnih aktera. (van Heerden, Pertoldi, Busti, Fioretti, 2000.) Očekivano, u projektima vodeću ulogu najčešće imaju predstavnici izabranih tijela vlasti, međutim, to ne znači njihovu dominaciju nad drugim dionicima.

3.3. GRAD MODENA/COMUNE DI MODENA

Grad Modena smješten je na sjeveru Italije, u regiji Emilia Romagna, između rijeka Secchia i Panaro. Rimska cesta Emilia (2000 godina stara cesta koja u dužini od 260 km spaja Jadransko s Tirenskim morem) dijeli Modenu na dva dijela: južni dio grada koji je manje razvijen s uskim, kratkim i polukružnim ulicama dok se prema sjeveru prostor širi te su ulice široke, paralelne i usječene pod pravim kutom. Duž ceste Emilie formirala su se gradska predgrađa. Veliki trg (*Piazza Grande*), Gradska vijećnica s katedralom i zvonikom (*Torre della Ghirlandina*) pod zaštitom su UNESCO-ove svjetske baštine. Industrijsko je središte od čega se ističe automobilska industrija, proizvodnja keramike, prehrambena, modna i biotehnološka industrija. Kulturno i sveučilišno središte, istraživački centar s naglaskom na inovacije budući da su u razdoblju od 2008.-2019. godine tvrtke iz Modene registrirale 1.513 patenata.

Slika 18., Grad Modena

Izvor: <https://www.italia.it/it/emilia-romagna/modena/cosa-fare/centro-storico-modena>

Slika 19.; Grad Modena na karti Italije

Izvor: <https://www.alamy.com/stock-photo/modena-vector.html?sortBy=relevant>

Prostorno uređenje u gradu Modeni

Regija, pokrajine i gradovi u regiji Emilia-Romagna planiranjem i donošenjem vlastitih planova uređuju ovlasti koje se odnose na teritorijalno područje u svojoj nadležnosti. Prostorno uređenje omogućuje održivi razvoj koji se temelji na integraciji, poboljšanju i regeneraciji gospodarskog, društvenog i okolišnog potencijala teritorija i urbanih područja koji čine prostorni kapital regije.

Regija Emilia-Romagna u nacionalnom kontekstu koristi prostorno planiranje kao sredstvo za promicanje i potporu socijalnog i ekonomskog razvoja. U tom okviru regionalna vlada potiče održivi razvoj gospodarskog sustava vlastitog prostora kao i regije uopće, tj. njezinih ekoloških i socijalnih aspekata, u namjeri da gospodarstvo bude konkurentno u proširenom i stalno rastućem kontekstu globalizacije. Osim toga, regionalna vlada podržava policentrični urbani razvoj.

Na razini regije Emilia-Romagna prostorni planovi su:

Regionalni teritorijalni plan/Piano territoriale regionale (PTR) postavlja ciljeve koji će osigurati razvoj i socijalnu koheziju, konkurentnost regionalnog teritorijalnog sustava, obnovljivost i poboljšanje društvenih i okolišnih resursa. Regionalni teritorijalni plan jedinstven je instrument planiranja koji se odnosi na cijeli teritorij regije. U njemu su integrirani **Regionalni krajobrazni teritorijalni plan/Piano territoriale paesitico regionale (PTPR)**, kao urbanističko-teritorijalni plan koji posebno razmatra vrijednosti krajobraza, povijesna, kulturološka, prirodna, morfološka i estetska obilježja dok teritorijalnu sastavnicu čini **Integralni regionalni prometni plan/Piano regionale integrato dei trasporti (PRIT)**.

Slika 20., Integralni regionalni prometni plan/*Piano regionale integrato dei trasporti (PRIT)*-Emilia-Romagna,

Izvor: <https://mobilita.regione.emilia-romagna.it/immagini/prit/tav1.jpg>

Strateška komponenta Regionalnog teritorijalnog plana odnosi se na definiranje ciljeva, smjernica i politika koje Regija namjerava provoditi kako bi zajamčila zaštitu krajobraza, okoliša, kulturne i društvene vrijednosti svog teritorija te osigurala održiv i uključiv gospodarski i društveni razvoj što povećava konkurentnost i otpornost regionalnog teritorijalnog sustava i štiti obnovljivost resursa. Strateški ciljevi temelj su za prostorno uređenje šireg područja kao i lokalnog planiranja prostora te za sektorske regionalne planove koji imaju teritorijalnu važnost.

Regionalni teritorijalni plan, s aspekta teritorijalne vrijednosti, preuzima i **Regionalnu strategiju održivog razvoja/ Strategia regionale di sviluppo sostenibile** kojom određuje referentni okvir za izradu Strateške procjene utjecaja na okoliš i teritorij (*Valsat*) za prostorne i urbanističkih planove i programe uređene **Regionalnim zakonom o urbanizmu/ Legge regionale urbanistica**. U skladu s ciljevima **Programa ruralnog razvoja/ Programma di sviluppo rurale (PSR)**, Regionalni teritorijalni plan upravlja razvojem krajolika i okoliša ruralnog područja. (<https://territorio.regione.emilia-romagna.it/programmazione-territoriale>)

Regionalni zakon br. 24 od 21. prosinca 2017./ Legge regionale 21 dicembre 2017, n. 24 uređuje izradu pokrajinskih prostornih planova i gradskih instrumenata planiranja vezano uz

postupak njihovog odobravanja i propisanih sadržaja planova. Regija izrađuje **Regionalni krajobrazni plan/ Piano territoriale paesistico regionale** na temelju kojeg gradovi izrađuju planove. Provincija u svojim planovima definira infrastrukturne mreže u skladu s teritorijalnim funkcijama te fizičkim i krajobraznim karakteristikama u svojoj nadležnosti.

Gradovi izrađuju **Generalni urbanistički plan/Piano urbanistico generale (PUG)** za upravljanje, gospodarenje i zaštitu prostorom s ciljem promicanja i reguliranja procesa urbane regeneracije i ograničavanja potrošnje prirodnog zemljišta. (<https://territorio.regione.emilia-romagna.it/urbanistica/urbanistica>). U gradu Modeni još je na snazi **Generalni urbanistički plan /Piano regolatore generale** iz 2003. godine izrađen prema tadašnjem zakonu. Prijedlog novog **Generalnog urbanističkog plana/Piano urbanistico generale (PUG)** izrađenog prema novom zakonu iz 2017. godine odobren je 2021. godine od strane Gradskog vijeća. Plan je upućen Odboru za urbanističko planiranje šireg područja radi davanja mišljenja nakon čega slijedi usvajanje od strane Gradskog vijeća i stupanje na snagu 2023. godine.

Generalni urbanistički plan iz 2003. godine izrađen je iz dva dijela: operativni dio (kratkoročno, provedbeni akti) i strateški dio (dugoročno, vizija). Provedbeni akti su: Gradski strukturni plan/*Piano strutturale comunale*, Urbanističko-građevinski propisi/*Regolamento urbanistico edilizio*, Gradski operativni plan/*Piano operativo comunale* i Urbanistički provedbeni planovi/*Piani urbanistici attuativi*. Svaki od ovih planova u potpunosti uređuje područje svoje nadležnosti, prema različitim razinama detaljnosti predviđenih zakonom. U plan se mogu uvrstiti i sektorski planovi kada se za to iskaže potreba.

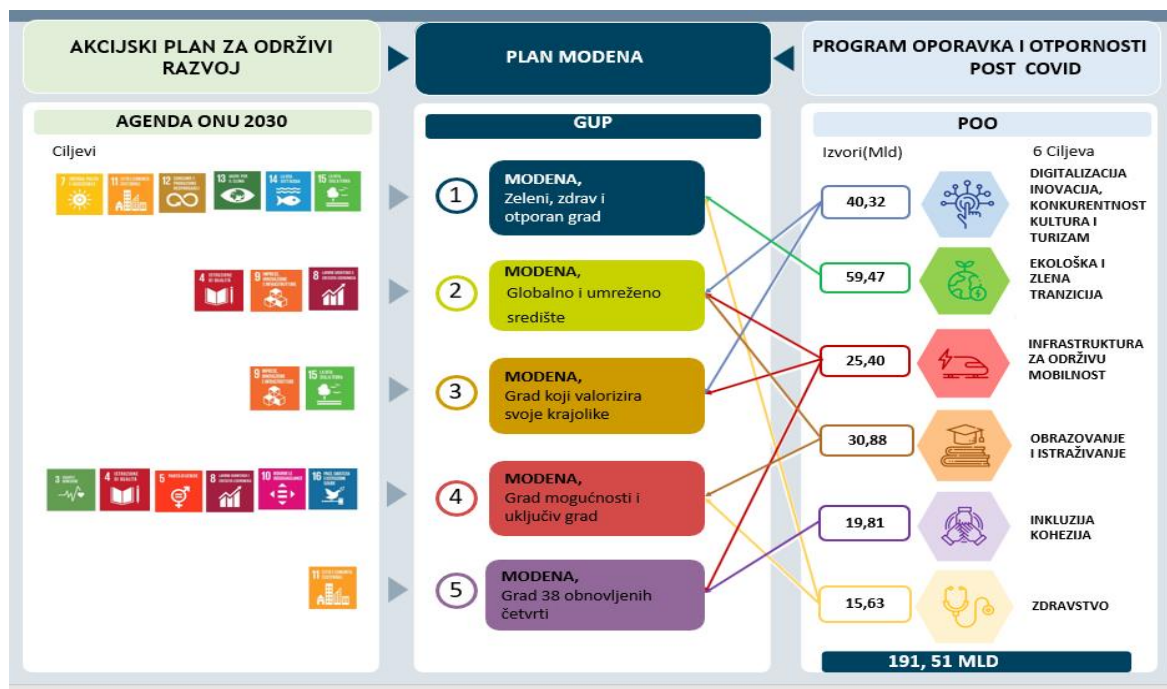
Slika 21., Generalni urbanistički plan/*Piano regolatore generale* iz 2003.

Izvor: https://urbanistica.comune.modena.it/prg/index_PRG.html

Strateški dio plana zasebni je dokument pod nazivom ***Strateški plan javnih usluga/ Il Piano Strategico dei Servizi*** koji ima za cilj strateški definirati održivi razvoj grada te određuje sustav funkcionalnih struktura i urbane kvalitete na temelju urbane održivosti te daje smjernice budućem planiranju i razvoju grada. Određuje prioritete zahvata u prostoru te jamči ispravan odnos javnog i privatnog u izvođenju istih. Strateški plan javnih usluga sastoji se od opisnog dijela koji opisuje Sustav urbanih zona, Procjenu funkcionalne opreme, Sustav mobilnosti, Analizu urbane kvalitete sustava, Provjera urbano-ekološke održivosti. Grafički dio sadrži Identifikaciju urbanih područja, Plan potražnje, Plan ponude, Analizu urbane kvalitete sustava i sustav mobilnosti.

Strateški dokumenti u Modeni

Regionalni zakon br. 24 od 21. prosinca 2017./*Legge regionale 21 dicembre 2017, n. 24* određuje novo razdoblje upravljanja prostorom koja se temelji na smanjenju potrošnje zemljišta, promicanju urbane regeneracije, suočavanjem s pojavama povezanih s klimatskim promjenama i obranom od rizika. Temeljem ovog zakona izrađen je **Generalni urbanistički plan/Piano urbanistico generale (PUG)**.

Slika 22., Generalni urbanistički plan/*Piano urbanistico generale (PUG)* – strateški ciljevi, prijevod na hrvatski

Izvor: <https://www.comune.modena.it/servizi/catasto-urbanistica-edilizia/piano-urbanistico-generale>

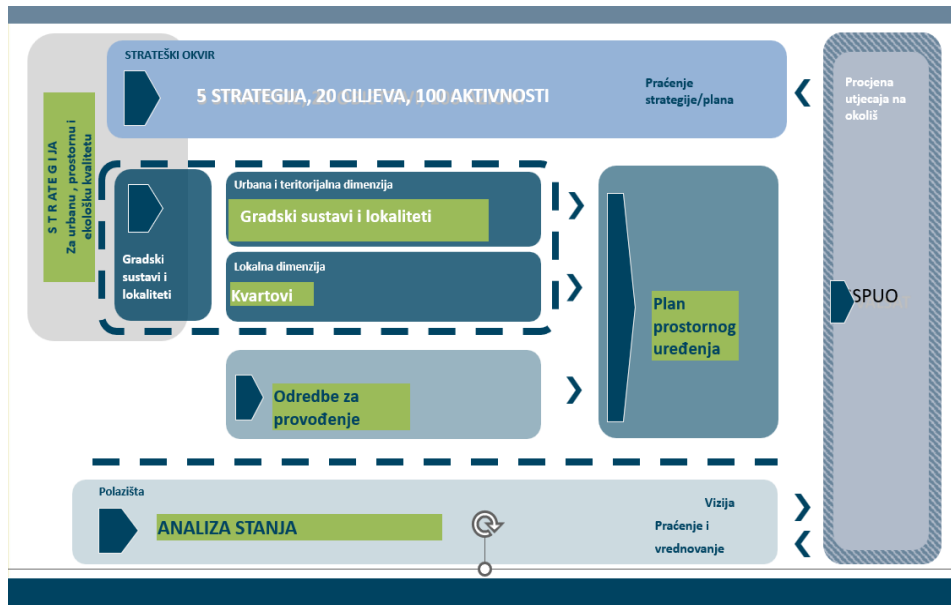
Generalni urbanistički plan izrađen je u skladu sa zakonom koji propisuje:

- stratešku komponentu povezanu s prostornom komponentom Plana dakle sinergija između strateških ciljeva i prostornog uređenja;
- održivi urbani razvoj;
- usklađenost između vizije i provedbenih aktivnosti što je od ključne važnosti za koordinaciju javnih politika i za definiranje provedbenih urbanističkih planova;
- važnost Ureda za izradu plana/*Ufficio di Piano* koji će provoditi plan i koordinirati sektorske politike koje utječu na upravljanje prostorom;
- važnost participativnog procesa u izradi i praćenju plana.

Plan se sastoji od pet dijelova i to:

- Strategija urbane, ekološke i prostorne kvalitete/ *Strategia per la qualità urbana ed ecologico-ambientale*
- Plan prostornog uređenja/*Disciplina*
- Odredbe za provođenje/*Vincoli e tutele*
- Strateška procjena utjecaja na okoliš/*Valutazione di sostenibilità ambientale e territoriale*
- Polazišta/*Quadro conoscitivo*

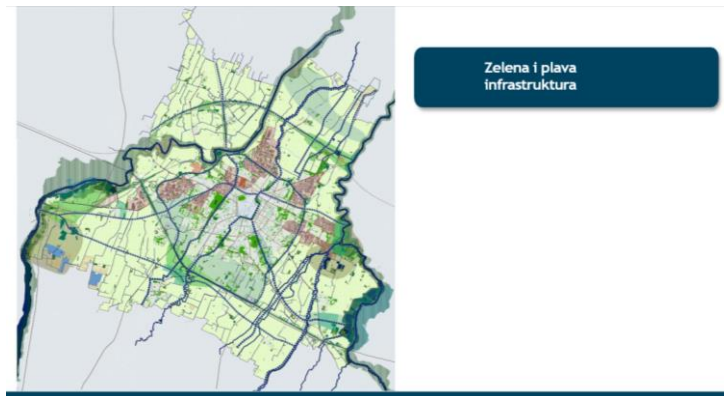
Slika 23., Generalni urbanistički plan/Piano urbanistico generale (PUG) – sastavnice, prijevod na hrvatski

Izvor: <https://www.comune.modena.it/servizi/catasto-urbanistica-edilizia/piano-urbanistico-generale>

Generalni urbanistički plan Modene ima jasnu viziju i strategiju razvoja grada. Plan je izrađen interdisciplinarnim pristupom odnosno sudjelovanjem različitih struka u izradi. Analizom stanja definirana je socijalna i gospodarska struktura grada. Kroz konkretnu građansku participaciju putem radionica, anketa i prezentacija istražen je životni stil građana, njihove potrebe i interesi te su održane prezentacije nacрта projekata i planova građanima. Konsenzusom su definirani osnovni koncepti urbane obnove i urbanističkog planiranja te je donesen dokument s ciljevima, prioritetima i mjerama za razvoj grada. Odredbama za provođenje definirane su stručne smjernice za daljnje planiranje grada koje obuhvaća očuvanje starogradske jezgre i identiteta grada te planiranu urbanu obnovu održavanjem ravnoteže između novih i starih struktura grada. U cilju zadržavanja javnog interesa iznad privatnog definirana je jasna politika financiranja urbanističkih projekata i investiranje sredstava od strane javnog sektora kao i kontrola provedbe.

Generalni urbanistički plan ima uporište u strateškim ciljevima za budućnost grada, podijeljenih na različita područja i aktivnosti:

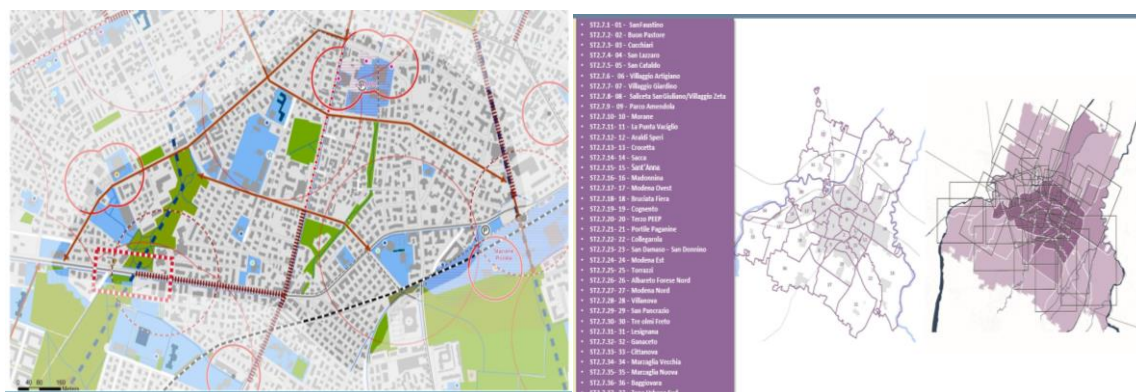
- strateški okvir sastoji se od pet strategija podijeljenih na ciljeve, mjere i aktivnosti koji definiraju viziju grada koje slijedi Generalni urbanistički plan:
Modena, zeleni, zdrav i otporan grad
Modena, globalno i umreženo središte
Modena, valorizira svoje krajolike
Modena, grad mogućnosti i uključivosti
Modena, grad sa 38 obnovljenih četvrti
- urbana i teritorijalna dimenzija plana sastoji se od funkcionalnih gradskih sustava koji određuju uvjete i mogućnosti razvoja: zelena i plava infrastruktura, područje proizvodnje i trgovine na urbanoj i teritorijalnoj razini, povijesna jezgra, ulica Emilia, krajolik, javne platforme i mobilnost

Slika 24., Generalni urbanistički plan/*Piano urbanistico generale (PUG)* – zelena i plava infrastruktura, prijevod na hrvatski

Izvor: <https://www.comune.modena.it/servizi/catasto-urbanistica-edilizia/piano-urbanistico-generale>

- lokalna dimenzija plana definira pokazatelje urbane i ekološko-okolišne kvalitete na razini blizine gradskih četvrti.

Slika 25., Generalni urbanistički plan/*Piano urbanistico generale (PUG)* – gradske četvrti, prijevod na hrvatski

Izvor: <https://www.comune.modena.it/servizi/catasto-urbanistica-edilizia/piano-urbanistico-generale>

U Generalnom urbanističkom planu strategija služi kao polazište za transformaciju grada i prostora budući da jamči koherentnost između ciljeva, strateških izbora i aktivnosti te provodi provedbene urbanističke planove i transformacije prostora. Novi Generalni urbanistički plan razlikuje se od prethodnog plana koji je bio preskriptivan i hiperdetaljan, zbog fleksibilnosti, pojednostavljenja i transparentnosti.

Generalni urbanistički plan ne određuje područje grada koje će se urbanizirati, ali definira kriterije i prioritete za identificiranje područja koja bi mogla biti urbanizirana unutar 3 posto potrošivog tla do 2050. godine što je određeno Regionalnim zakonom br. 24 od 21. prosinca 2017. godine. Provedbenim urbanističkim planovima razgraničit će opseg novih područja koja će se urbanizirati te definirati mogućnosti izgradnje, uvjeti zahvata i doprinos provedbi strategije.

Regionalni zakon br. 24 od 21. prosinca 2017. godine promiče „uz ograničenje potrošnje tla, kontinuiranu regeneraciju izgrađenih područja kako bi se povećala njihova atraktivnost kroz ponovni razvoj prema kriterijima održivosti i kako bi se povećala njihova pogodnost za život kvalifikacijom i širenjem usluga i strateških funkcija koje se tamo nalaze.“ (<https://demetra.regione.emilia-romagna.it/al/articolo?urn=er:assemblealegislativa:legge:2017;24>)

Modena u slučajevima urbane regeneracije koristi instrument urbanističkog ujednačavanja/*perequazione urbanistica* kojemu je cilj pravedna raspodjela među vlasnicima nekretnina u obuhvatu intervencije, i to u smislu uvjeta gradnje proizašlih iz prostornog plana, obveza ustupanja dijela zemljišta za potrebe javnih sadržaja bez obzira na planiranu namjenu zemljišta u vlasništvu. Generalnim urbanističkim planom utvrđuju se kriteriji i postupci za provedbu urbanističkog ujednačavanja. (<https://www.comune.modena.it/servizi/catasto-urbanistica-edilizia/piano-urbanistico-generale>)

Provedbenim urbanističkim planom (tal. *Piani urbanistici attuativi – PUA*, u Modeni je naziv *Accordo operativo*) jamči se pravedna raspodjela prava građenja te odgovarajućih ustupanja među svim vlasnicima nekretnina koji podliježu intervenciji bez obzira na planiranu namjenu zemljišta. U svrhu realizacije ukupnog volumena koji proizlazi iz koeficijenta izgrađenosti, provedbenim urbanističkim planovima identificirat će se sve postojeće građevine, zemljišta na kojima je zatečena gradnja te zemljišta koja treba besplatno ustupiti gradu ili ih upotrijebiti za realizaciju javne namjene. Ovim se konceptom sprječava da urbanističkim planiranjem nastanu znatne razlike u vrijednosti pojedinog građevinskog zemljišta.

Riječ je o prilično uspješnom pokušaju pravedne raspodjele obveza i dobiti između vlasnika zemljišta kako bi se izbjeglo da pojedinci imaju veliku ekonomsku korist na štetu drugih i to bez obzira na pojedinu namjenu zemljišta. Urbanističkim ujednačavanjem, na primjer, u odnosu na besplatno ustupanje privatnog zemljišta (ili eksproprijaciju) za izgradnju javnih sadržaja ili izgradnju infrastrukture, stječe se pravo na izgradnju privatnih građevina na zamjenskom zemljištu. Slijedom ovakve prakse, gradovi koji nemaju ekonomske resurse za eksproprijaciju zemljišta za gradnju javnih građevina mogu ih osigurati davanjem razmjernih prava građenja privatnicima.

Ova se praksa smatra glavnim uzrokom porasta urbaniziranog zemljišta u Italiji jer za gradnju javnih stanova, kazališta ili sportskih dvorana, javne uprave dopuštaju gradnju u jednakom opsegu (a često i dvostrukom) privatnih stanova. Međutim, ispravna i uravnotežena politika urbanističkog ujednačavanja jedini je način prostornog planiranja koji može regulirati ekspanzivnu građevinsku potražnju (Campeol, Carollo, Masotto, 2016.).

Ovisno o površini zemljišta, mehanizam ujednačavanja može biti:

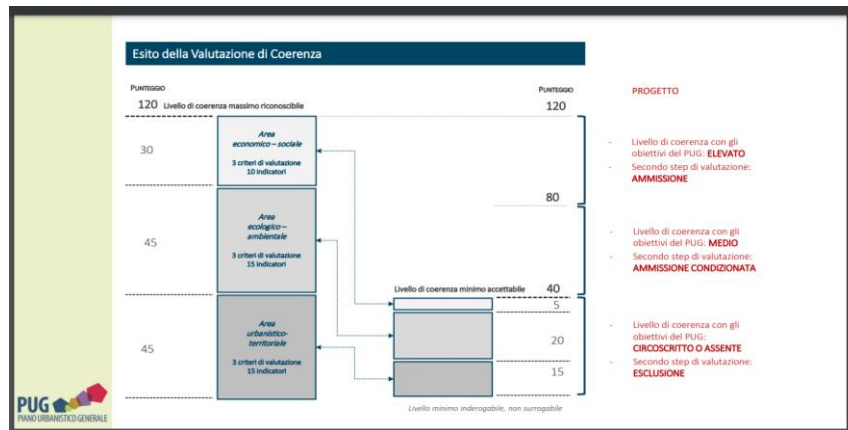
- urbanističko ujednačavanje jedinstvenog zahvata, kojemu je cilj izgradnja predviđena urbanističkim planom, omogućava vlasnicima zemljišta da se međusobno slože glede obujma gradnje na određenom zemljištu na način da se nikoga ne ošteti
- cjelovito urbanističko ujednačavanje koje, u sklopu realizacije odredaba prostornog plana, daje mogućnost vlasnicima određenog zemljišta da na pojedinim parcelama izgrade određeni broj građevina te da istodobno na drugim parcelama izgrade građevine od zajedničkog interesa

Gradske četvrti u novom Generalnom urbanističkom planu predstavljaju područja u kojima se kroz primjenu novih pravila i odredbi može poboljšati javni i privatni prostor. U lokacijskim uvjetima i načinu gradnje građevina za pojedine namjene ne postoji koeficijent izgrađenosti čestice već se za projekte nove izgradnje ili obnove potiče „kvaliteta projekta“ koja se određuje metodom Procjene javne dobiti/*Valutazione del beneficio pubblico*. U tom se smislu dodjeljuju poticaji za primjerice izgradnju zgrada s podzemnim garažama, biciklističkih staza, socijalnih stanova, ozelenjivanja odnosno projekata koji utječu na kvalitetu cjelokupnog naselja, a ne samo na pojedine građevine. Riječ je o inovativnoj metodologiji za procjenu održivosti, učinka i koristi intervencija u prostoru. Ovaj instrument definira doprinos projektnog prijedloga

razvoju prostora, infrastrukturi i javnim uslugama, poticanoj stanogradnji te ekološkim i javnim potrebama. Doprinos se vrednuje primjenom skupa pokazatelja koji određuju konačnu ocjenu koja odgovara stjecanju većeg kapaciteta izgradnje u odnosu na osnovni indeks.

Model evaluacije podijeljen je u dva koraka:

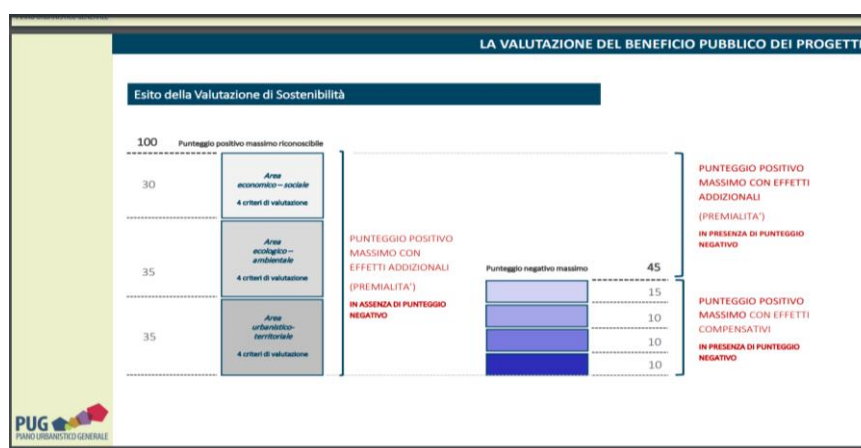
– Procjena dosljednosti, definira može li se prijedlog projekta ponovne uporabe/regeneracije ili nove urbanizacije prihvatiti obzirom na određene kriterije urbano-teritorijalnog (3 kriterija, 15 indikatora), gospodarsko – okolišnog (3 kriterija, 15 indikatora) i ekonomsko-socijalnog (3 kriterija, 10 indikatora) područja navedenih u strateškim ciljevima GUP-a

Slika 26. Model evaluacije – procjena dosljednosti

Izvor: <https://www.comune.modena.it/servizi/catasto-urbanistica-edilizia/piano-urbanistico-generale>

– Procjena održivosti, utvrđuje doprinos projektnog prijedloga cjelokupnom prostoru, infrastrukturi i javnim uslugama, poticanoj stanogradnji te ekološkim i ostalim ciljevima obzirom na određene kriterije urbano-teritorijalnog (4 kriterija), gospodarsko – okolišnog (4 kriterija) i ekonomsko-socijalnog (4 kriterija) navedenih u strateškim ciljevima GUP-a.

Slika 26. Model evaluacije – procjena održivosti

Izvor: <https://www.comune.modena.it/servizi/catasto-urbanistica-edilizia/piano-urbanistico-generale>

3.4. GRAD PULA-POLA

Grad Pula-Pola smješten je na jugu Istarske županije, na sjeveru graniči s Općinom Fažana i Gradom Vodnjanom, na sjeveroistoku s Općinom Marčana, na istoku s Općinom Ližnjan te na jugoistoku i jugu s Općinom Medulin. Samo naselje Pula smjestilo se u dobro zaštićenoj uvali koja se pak sastoji od više manjih uvala te otočića Sv. Andrija i Katarina. Pula je najveći grad u Istarskoj županiji.

Slika 27., Grad Pula-Pola

Izvor: <https://www.pula.hr/it/novita/detail/20455/pokrenut-postupak-izrade-plana-razvoja-grad-pule-2020-2030/>

Slika 28., Grad Pula-Pola na zemljovidu Hrvatske

Izvor: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Pula>

Pula je u zadnjim desetljećima izložena različitim pritiscima razvoja bez odgovarajućih strategija i politika u upravljanju gradom. Određena gospodarska kretanja promijenjena su uslijed krize uzrokovane pandemijom COVID 19 kada je evidentiran pad broja obrta u djelatnostima trgovine, ugostiteljstva i turizma, poljoprivrede i ribarstva. Demografska slika grada obilježena je kontinuiranim smanjenjem broja stanovnika te procesom demografskog starenja. U popisu stanovništva iz 2011. godine bilo je najviše stanovnika u dobi od 55-59 g. Isto stanovništvo obuhvaćeno je i dobnom skupinom od 45-49 g. 2001. godine što znači da se prosječna starost stanovništva povećala. Negativan utjecaj na pulsko gospodarstvo odnosno industriju imao je stečaj brodogradilišta Uljanik kada je došlo je do porasta nezaposlenosti u prerađivačkoj industriji te se otvorilo pitanje zapošljavanja industrijskih radnika. Problemi su evidentirani u načinu i opsegu izgradnje u urbanom prostoru, zagušenju prometne infrastrukture i načinu gospodarenja otpadom.

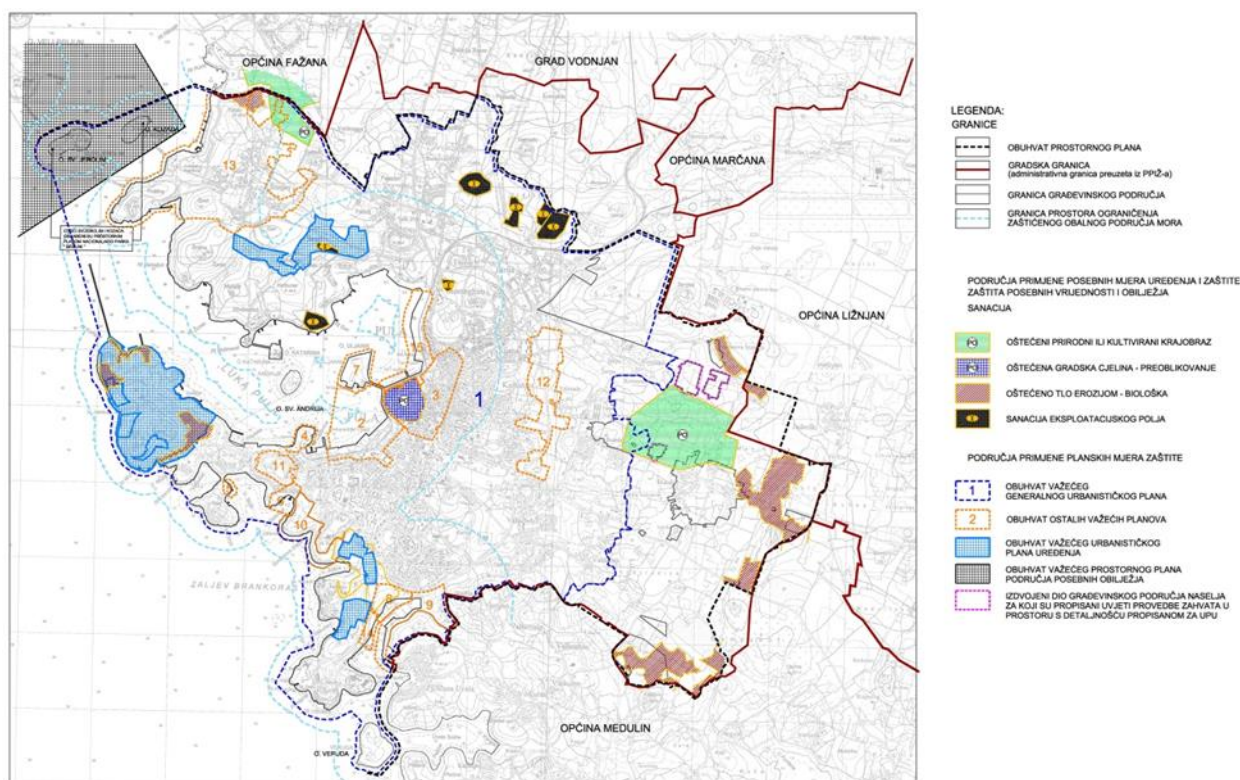

Prostorno uređenje Grada Pule

Upravni odjel za prostorno uređenje i zaštitu okoliša Grada Pule obavlja poslove iz područja prostornog planiranja i uređenja radi stvaranja pretpostavki za racionalno, kvalitetno upravljanje i zaštitu prostora, praćenje stanja u prostoru te za uređenje građevinskog zemljišta. U Odjelu se vrše poslovi uspostave informacijskog sustava prostornog uređenja kao kružnog procesa međusobno povezanih aktivnosti prostornog uređenja čija će stalnost i neprekidnost pridonijeti očuvanju prostornih vrijednosti, ostvarenju i usuglašavanju interesa i utvrđivanju prioriteta djelovanja. U nadležnosti odjela su i poslovi zaštite i očuvanja graditeljskog naslijeđa, zaštite okoliša, a naročito poslovi izrade i provedbe dokumenata zaštite okoliša, provođenja monitoringa pojedinih elemenata okoliša, pripreme i izrade stručnih podloga za pripremu planova intervencija u okoliš i programa sanacija ugroženih dijelova okoliša i provođenje postupaka procjene utjecaja na okoliš u cilju očuvanja i unaprjeđenja stanja u okolišu, racionalnog korištenja prirode i njenih dobara te očuvanja estetskih vrijednosti krajolika. U Odjelu se izrađuju planovi i mjere od utjecaja na klimatske promjene sa posebnim naglaskom na korištenje obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitost te upravni poslovi prostornog uređenja i graditeljstva koji se odnose na izdavanje akata za provedbu dokumenata prostornog uređenja.

U sklopu rada Upravnog odjela u tijeku su aktivnosti vezane za pokretanje Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja i Generalnog urbanističkog plana Grada Pule. U rujnu 2022. godine Sukladno Zakonu o prostornom uređenju objavljen je Javni poziv za prikupljanje inicijativa odnosno iskaza interesa za izmjenu i dopunu ili izradu nove prostorno planske dokumentacije na području grada Pule. U tu je svrhu osnovana radna skupina koja će promicati aktivnosti unaprjeđenja sustava prostornog planiranja i uređenja. Riječ je o savjetodavnom tijelu gradonačelnika koje omogućava da stručnjaci, arhitekti i urbanisti iznesu stavove i mišljenje o značajnim i dalekosežnim prostornim pitanjima od javnog interesa.

Prostorni plan uređenja Grada Pule (PPUG) je dugoročni i koordinirajući planski dokument, koji utvrđuje uvjete za uređenje područja Grada Pule, određuje svrhovitu namjenu, oblikovanje, korištenje, obnovu i sanaciju građevinskog i drugog zemljišta, zaštitu okoliša, te zaštitu kulturnih dobara i osobito vrijednih dijelova prirode, za razdoblje do 2020. godine. PPUG utvrđuje koncepciju i organizaciju prostora na području Grada Pule, smjernice i mjere za provođenje Plana i izradu prostornih planova užeg područja, te prava i obaveze subjekata u planiranju na području Grada Pule.

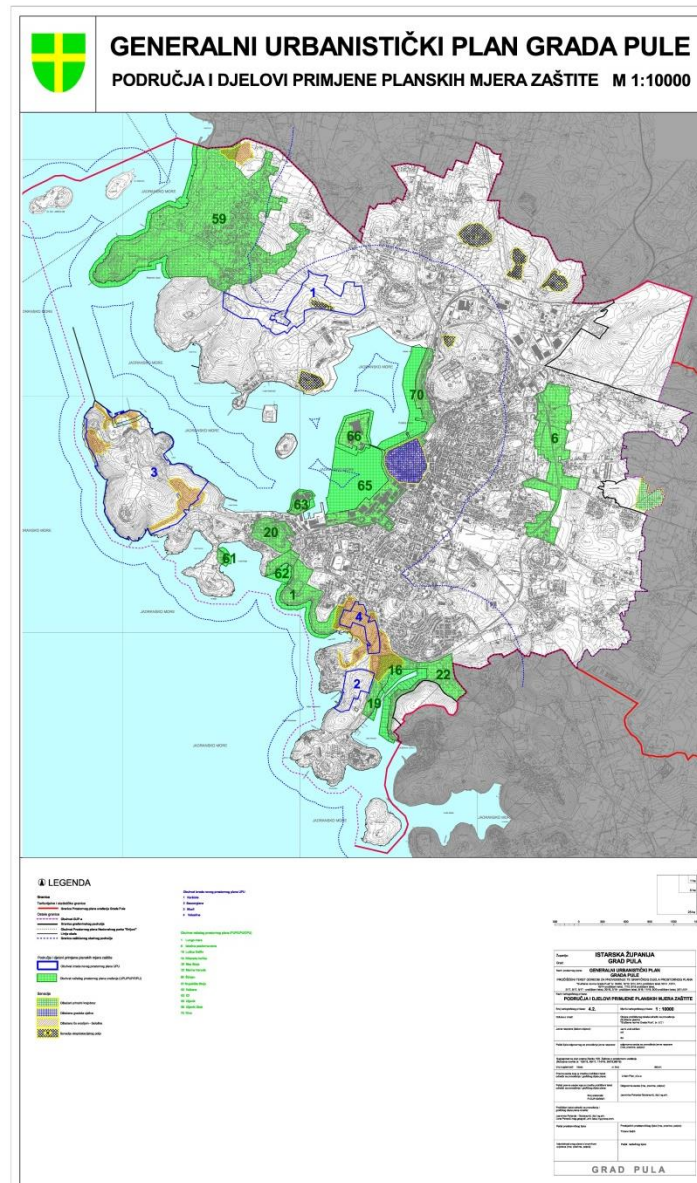
Slika 28: Prostorni plan uređenja Grada Pule, Uvjeti korištenja i zaštite prostora; Područja primjene posebnih mjera uređenja i zaštite

Izvor: Izvod iz PPUGP – kartografski prikaz 3.3 Uvjeti korištenja i zaštite prostora; Područja primjene posebnih mjera uređenja i zaštite

Obzirom da je PPUG Pule već osam puta bio izmijenjen preporuka bi bila izrada novog PPUG Pule, no temeljem Zakona o prostornom uređenju, do donošenja Državnog plana prostornog razvoja i izrade novog/usklađenog Prostornog plana Istarske Županije - PPIŽ, nije moguća izrada novog PPUG Pule (plana 'nove generacije').

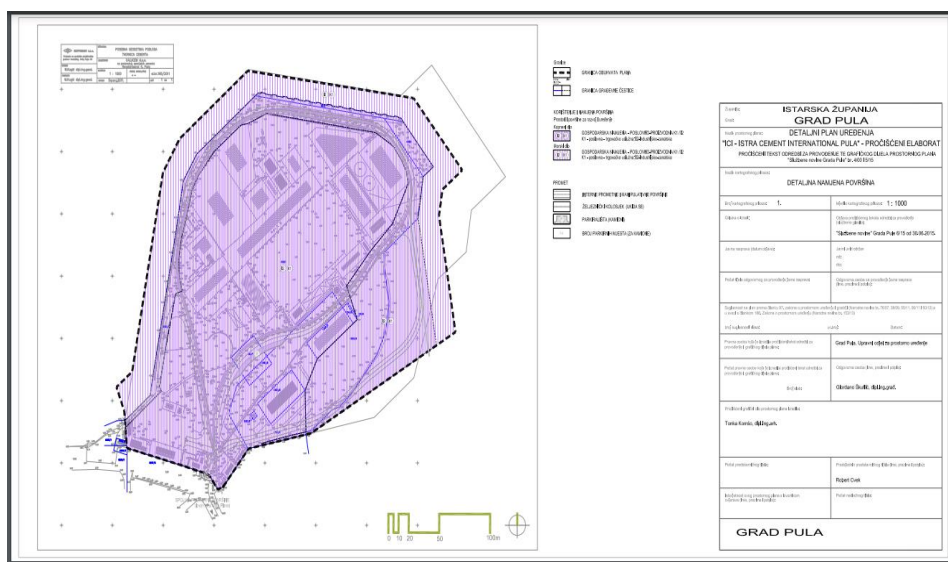
Generalni urbanistički plan (GUP) detaljnije je strukturiran gradski dio prostora Grada Pule, kojim se određuju uvjeti razgraničavanja prema temeljnim obilježjima, namjenama, oblicima korištenja i zaštite, prikazanim u PPGU na kartografskim prikazima u mjerilu 1:25000 i 1:5000. Također, Generalnim urbanističkim planom detaljnije i podrobnije su određeni i drugi elementi uređivanja prostora. Važeći Generalni urbanistički plan Grada Pule na snazi je od srpnja 2008.godine i proteklom je razdoblju, sukladno aktualnim potrebama, dvanaest puta mijenjan i dopunjavan.

Slika 29., GUP Pula – kartografski prikaz 4.2 Područja i dijelovi primjene planskih mjera
 Izvor: Izvod iz GUP Pule – kartografski prikaz 4.2 Područja i dijelovi primjene planskih mjera

Na području grada Pule važeći su sljedeći prostorni planovi užeg područja:

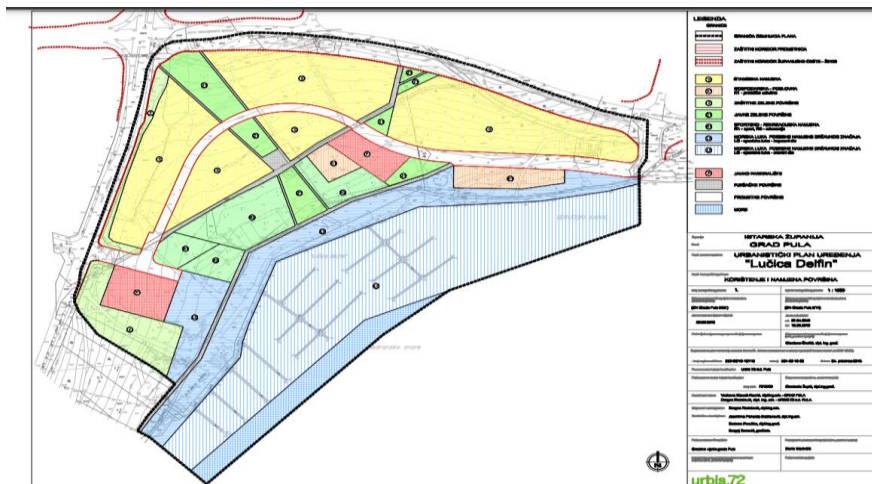
- Generalni urbanistički plan grada Pule ("Službene novine Grada Pule", br. 5a/08, 12/12,5/14, 8/14 - pročišćeni tekst, 10/14, 13/14, 19/14 - pročišćeni tekst, 7/15, 9/15 – pročišćeni tekst, 2/17, 5/17, 9/17 - pročišćeni tekst, 20/18 i 2/19 - pročišćeni tekst)
- Provedbeni urbanistički plan „BI Uljanik“ ("Službene novine Općine Pula", br. 4/91, 8/91 i "Službene novine Grada Pule", br. 12/01)
- Detaljni plan uređenja „ICI Istra cement International“ ("Službene novine Grada Pule", br.4/00, 5/15 i 6/15 - pročišćeni tekst)
- Detaljni plan uređenja „Kupalište Stoja“ ("Službene novine Grada Pule", br. 4/00)
- Detaljni plan uređenja „Valkane“ ("Službene novine Grada Pule", br. 10/03)
- Detaljni plan uređenja „Uljanik otok“ ("Službene novine Grada Pule", br. 2/04)

Slika 30., Detaljni plan uređenja „ICI Istra cement International“

Izvor: https://www.pula.hr/site_media/media/typo3/uploads/media/1_Namjena_povrsina.pdf

- Urbanistički plan uređenja „Lučica Delfin“ ("Službene novine Grada Pule", br. 2/11),
  - Urbanistički plan uređenja „Marina Veruda“ ("Službene novine Grada Pule", br. 2/12)
  - Urbanistički plan uređenja „Lungo mare“ ("Službene novine Grada Pule", br. 12/12, 11/15 i 1/16 - pročišćeni tekst)
  - Urbanistički plan uređenja „Max Stoja“ ("Službene novine Grada Pule", br. 12/12, 13/14,19/14 – pročišćeni tekst i 12/17)
  - Urbanistički plan uređenja „Istočna poslovna zona“ ("Službene novine Grada Pule", br. 12/12)
  - Urbanistički plan uređenja „Štinjan“ ("Službene novine Grada Pule", br. 11/15)
  - Urbanistički plan uređenja „Ribarska koliba“ ("Službene novine Grada Pule", br. 13/16)
  - Urbanistički plan uređenja „Riva“ ("Službene novine Grada Pule", br. 5/17) -
- Dio područja Grada Pule obuhvaćen je Prostornim planom Nacionalnog parka „Brijuni“ ("Narodne novine", br. 45/01). (<https://www.pula.hr/hr/uprava/upravni-odjeli-i-sluzbe/upravni-odjel-za-prostorno-planiranje-i-zastitu-okolisa/prostorni-planovi/prostorni-planovi-na-snazi/>)

Slika 31., Urbanistički plan uređenja „Lučica Delfin“

Izvor: https://www.pula.hr/site_media/media/filer_public/b6/d7/b6d71274-192c-4c36-8d99-527bae9a7b48/1namjena.pdf

Strateški dokumenti Grada Pule

Strategija razvoja urbanog područja Pula – SRUP Pula

Strategija razvoja urbanog područja Pula – SRUP Pula je akt strateškog planiranja i planski dokument politike regionalnog razvoja kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti razvoja urbanog područja, a nositelj izrade je grad središte urbanog područja odnosno Grad Pula. Strategija razvoja urbanog područja donosi se u skladu s načelom partnerstva i suradnje nakon prethodno pribavljenog mišljenja Partnerskog vijeća za urbano područje, a donosi ga predstavničko tijelo koje je nositelj izrade, uz prethodno pribavljeno mišljenje svih uključenih jedinica lokalne samouprave s tog područja. Izrada dokumenta usmjerena je i strukturirana Smjernicama za uspostavu urbanih područja i izradu strategija razvoja urbanih područja za financijsko razdoblje 2021. - 2027. godine koje je izradilo Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. Gradsko vijeće Grada Pule na sjednici održanoj 10. ožujka 2021. usvojilo je Odluku o pokretanju postupka izrade Strategije razvoja urbanog područja Pula za razdoblje od 2021. do 2027. godine.

Urbano područje Pula je 2017. godine izradilo Strategiju razvoja urbanog područja za financijsko razdoblje 2014.-2020. godine koja je služila kao podloga za provedbu mehanizma Integriranih teritorijalnih ulaganja (skraćeno: ITU mehanizam). U novom financijskom razdoblju, Grad Pula priprema je Strategiju razvoja Urbanog područja Pula za razdoblje 2021.-2027. godine - SRUP Pula koja će predstavljati podlogu za korištenje ITU mehanizma u novom financijskom razdoblju. ITU mehanizam predstavlja mehanizam integriranja sredstava usmjerenih prema aktivnostima kojima je cilj ojačati ulogu urbanih područja i gradova kao pokretača gospodarskog i društvenog razvoja. Strategija razvoja Urbanog područja Pula ima za cilj definirati zajedničke smjernice razvoja urbanog područja, predlaganje zajedničkih pravaca djelovanja, olakšavanje provedbe zajedničkih projekata te razvoj zajedničke vizije koja nadilazi administrativne granice i stvara sinergije koje koriste urbanom području u cjelini.

U okviru procesa izrade SRUP Pula, provedeno je istraživanje postojećeg stanja i identifikacija razvojnih potreba, izazova i potencijala, utemeljena je na participativnom procesu s relevantnim dionicima te je izrađena Cjelovita analiza stanja. Sukladno Smjernicama, utvrđeno je Koordinacijsko i Partnersko vijeće koja osiguravaju participativan pristup utvrđivanju intervencijske logike i pristupa budućem strateškom razvoju. Također, provedene su i participativne radionice u formatu fokus grupa, kroz koje su utvrđene razvojne potrebe, izazovi i potencijali. Slijedom navedenih aktivnosti, utvrđena je srednjoročna vizija razvoja urbanog područja Pula koja glasi: Urbano područje Pula stvara preduvjete za kvalitetan život i rad te društveni i prostorni napredak na temeljima zelenog i održivog razvoja.

Slijedom navedene vizije, utvrđen je strateški okvir koji uključuje:

STRATEŠKI CILJ 1: Prostor visokog životnog standarda

Posebni cilj 1.1. Kvalitetan društveni i kulturni život

Posebni cilj 1.2. Visoka razina socijalnih mogućnosti i socijalne uključenosti

Posebni cilj 1.3. Zdrav i aktivan život

STRATEŠKI CILJ 2: Prostor dostupnih sadržaja

Posebni cilj 2.1. Visoka razina prometne povezanosti i dostupnosti

Posebni cilj 2.2. Digitalizacija sadržaja i usluga

Posebni cilj 2.3. Razvoj u kojem sudjeluju građani

STRATEŠKI CILJ 3: Prostor širokih mogućnosti zaposlenja i kvalitetnog radnog okruženja

Posebni cilj 3.1. Učinkovit i usmjeren odgojno-obrazovni sustav za održivo i učinkovito tržište rada

Posebni cilj 3.2. Otporno gospodarstvo

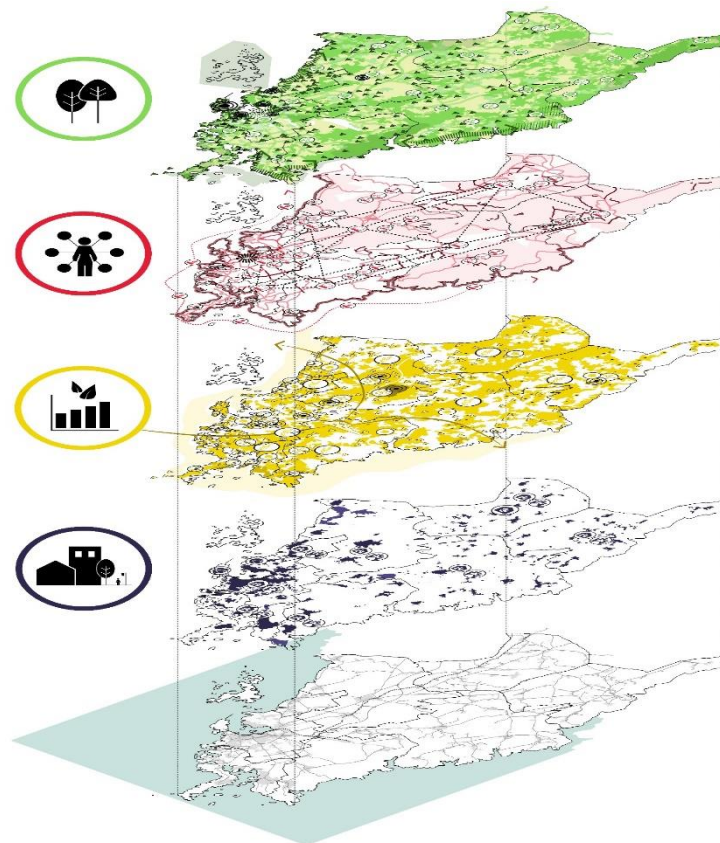
Posebni cilj 3.3. Zelena i digitalna transformacija gospodarstva

STRATEŠKI CILJ 4: Prostor zelenog, čistog i održivog okoliša

Posebni cilj 4.1. Zaštita i valorizacija prirodnog okruženja i kulturne baštine

Posebni cilj 4.2. Dostupne i atraktivne javne urbane površine

Posebni cilj 4.3. Kvalitetan život i poslovanje uz dostupne i održive komunalne usluge

Slika 32. Skica razrade vizije SRUP-a kroz strateške ciljeve

Izvor: SRUP Pula

Plan razvoja grada Pula-Pola za razdoblje 2020.-2030. godine

Sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17,151/2022), Grad Pula-Pola kao jedinica lokalne samouprave izrađuje Plan razvoja Grada kao srednjoročni akt strateškog planiranja u kojem definira posebne ciljeve za provedbu strateških i posebnih ciljeva iz strateških dokumenata višeg reda. Gradsko vijeće Grada Pule 19. veljače 2020. godine usvojilo je Odluku o pokretanju postupka izrade Plana razvoja Grada Pule za razdoblje do 2030. godine. Ovaj dokument služit će kao početna točka planiranja svih lokalnih razvojnih politika i projekata, kao i sredstvo kvalitetne komunikacije ciljeva gradske uprave s građanima, poduzetnicima, ulagačima i posjetiteljima te definirati viziju razvoja Pule do 2030. godine, kao i strateške razvojne ciljeve te ključne inicijative i razvojne mjere Grada u tom periodu.

Plan razvoja Grada Pula-Pola za razdoblje 2020.-2030. godine izrađuje se kao temeljni akt strateškog planiranja za Grad Pula-Pola koji će služiti kao osnova na temelju koje se strukturiraju razvojni projekti Grada u navedenom razdoblju. Svrha plana razvoja jest utvrditi posebne ciljeve i prioritete cjelokupnog teritorijalnog razvoja u suradnji i suglasju s gradskim vlastima, kao i s predstavnicima javnog, privatnog i civilnog sektora procesom participativnog uključivanja dionika. Participativan proces uključivanja građana i javnosti proveden je u nekoliko faza. U prvoj fazi provedene su fokus grupe na kojima su se identificirali razvojni izazovi, potrebe razvoja te potencijali budućeg održivog razvoja grada. Rezultati su integrirani u analitičke elemente dokumenta. U drugoj fazi provedena je anketa kojom su građani imali mogućnost prioritizacije smjernica razvoja, davanje prijedloga budućeg modela razvoja te davanje vizije o tome kakvu Pulu žele imati do 2030. godine. Rezultati ove faze su uključeni u strateške elemente dokumenta. Po izradi nacrtu strateškog okvira, zbog COVID mjera, provedeni su online sastanci s pojedinim sektorskim dionicima radi prilagodbe nacrtu strateškog okvira. Nadalje, s ciljem primjene načela partnerstva te omogućavanja što veće razine participativnosti i transparentnosti u izradi i provedbi Plana razvoja Grada Pula-Pola uspostavljeno je Partnersko vijeće. Vijeće se sastoji glavnih dionika i nadležnih tijela Grada Pula-Pola te predstavnika niza udruga i institucija iz različitih sektora i područja djelovanja koji su svojim komentarima i prijedlozima doprinijeli izradi Plana. Slijedom navedenog participativnog procesa, utvrđena je vizija Grada Pula-Pola za razvoj do 2030. godine, a koja glasi: Pula-Pola je zelen grad po mjeri stanovnika, unaprjeđen principima održivog, otpornog i kružnog razvoja, koji svojim inovativnim okruženjem potiče razvoj zajednice. Takvom vizijom usustavljen je strateški okvir, koji u svom sažetku sadrži:

Slika 33., Prioriteti razvoja Grada Pula-Pola

Izvor: Plan razvoja Grada Pule-Pola za razdoblje 2020. do 2030. godine

PRIORITET 1: Grad po mjeri čovjeka

Posebni cilj 1.1. Grad znanja i inovacija

Posebni cilj 1.2. Grad kulture

Posebni cilj 1.3. Uključiv grad

Posebni cilj 1.4. Digitalan grad

PRIORITET 2: Zelena urbanizacija

Posebni cilj 2.1. "Zero-waste and circular society"

Posebni cilj 2.2. Zeleni urbani prostor

Posebni cilj 2.3. Otpornost na klimatske promjene, prirodne i antropogene rizike

PRIORITET 3: Čist i fleksibilan promet

Posebni cilj 3.1. Zelena urbana mobilnost

Posebni cilj 3.2. Redistribucija prometnih tokova

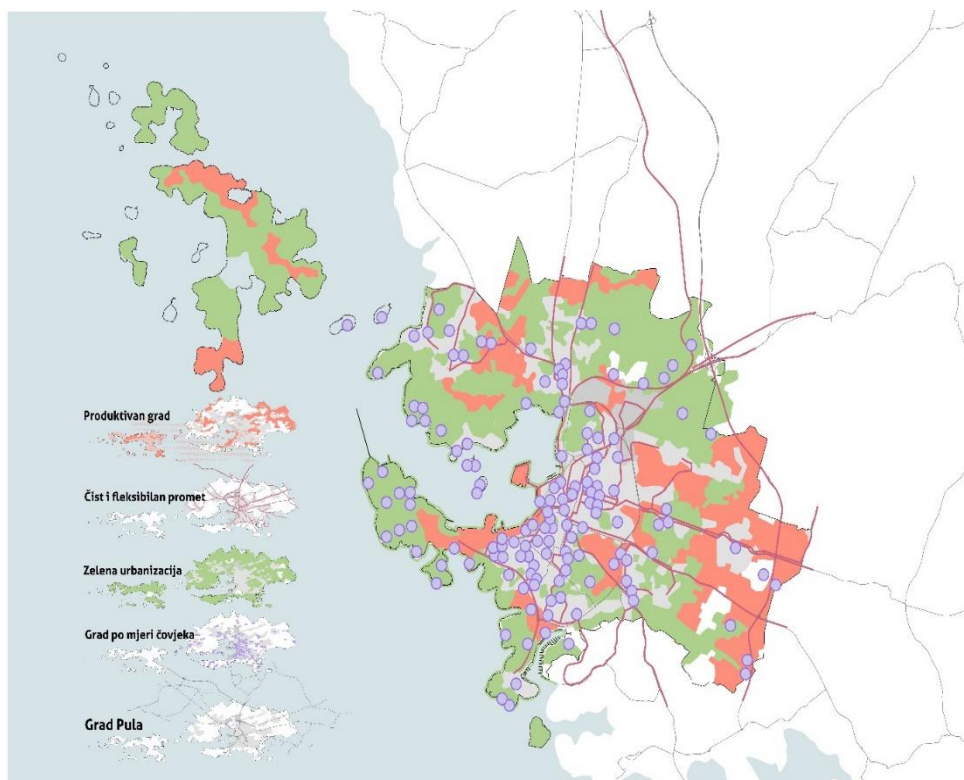
PRIORITET 4: Produktivan grad

Posebni cilj 4.1. Transformacija gospodarstva

Posebni cilj 4.2. Poljoprivreda i ribarstvo 21. Stoljeća

Za svaki posebni cilj utvrđeni su pokazatelji ishoda kojima će se pratiti i evaluirati provedba plana razvoja.

Slika 34., Prikaz vizije razvoja Grada Pula-Pola

Izvor: Plan razvoja Grada Pule-Pola za razdoblje 2020. do 2030. godine

Strategija razvoja urbanog područja Pula SRUP i Plan razvoja Grada Pule dokumenti su u fazi izrade i nisu još usvojeni. Za SRUP je temeljem Mišljenja Upravnog odjela za održivi razvoj Istarske županije potrebno provesti postupak Strateške procjene utjecaja na okoliš – SPUO koji je u fazi provođenja.

Provedbeni program Grada Pule za razdoblje 2021.- 2025. godine

Provedbeni program izrađuje se sukladno odredbama Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17). Provedbeni program predstavlja kratkoročni provedbeni akt strateškog planiranja lokalne razine, s ciljem osiguravanja efikasnog alata za provedbu posebnih ciljeva definiranih planom razvoja jedinice lokalne samouprave i nadređenim strateškim dokumentima te povezivanja mjera s odgovarajućim stavkama proračuna JLS na kojima je potrebno planirati sredstva za provedbu. Ovaj dokument izrađuje i donosi izvršno tijelo JLS te njime omogućuje upravnim tijelima i ostalim dionicima JLS ostvarenje utvrđene vizije razvoja (Grad Pula-Pola, 2021.)

Provedbeni program uskladit će se s Planom razvoja Grada Pule za razdoblje do 2030. godine nakon njegovog donošenja. Provedbeni program Grada Pule za razdoblje 2021.-2025. godine temelji se na postavljenom strateškom okviru koji je definiran kroz devet prioriteta unutar kojeg su razrađene mjere i aktivnosti kako bi se prioritete ispunili. U viziji budućeg razvoja grada Pula je zelen grad po mjeri stanovnika, unaprjeđen principima održivog, otpornog i kružnog razvoja, koji svojim inovativnim okruženjem potiče razvoj zajednice.

Razvojni prioriteti usklađeni su s definiranom vizijom Grada Pule, a definirani su tako da svojim ukupnim djelovanjem ostvare međusektorsku suradnju temeljenu na održivom razvoju te u konačnici da dovedu do ostvarenja predstavljene vizije razvoja Grada Pule.

Navedeni prioriteti su :

1. Grad znanja i inovacija
2. Grad kulture
3. Uključiv i digitalan grad
4. "Zero-waste and circular society"
5. Zeleni urbani prostor
6. Otpornost na rizike i klimatske promjene
7. Zelena urbana mobilnost
8. Redistribucija prometnih tokova
9. Inovativna transformacija gospodarstva

Razvojni prioriteti razrađeni su kroz mrežu predviđenih razvojnih mjera i aktivnosti, odnosno projekata. Provedbeni plan sadrži i indikativni financijski okvir za provedbu mjera i aktivnosti koji predstavlja stratešku podlogu za uspostavu proračuna Grada te okvir za praćenje i izvještavanje. Provedbeni program se sukladno promjenama u prioritetnim javnim politikama, fiskalnom okruženju te drugim nepredviđenim okolnostima, može prilagođavati te ga je moguće ažurirati jednom godišnje, odnosno prema utvrđenoj potrebi (Grad Pula-Pola, 2021.).

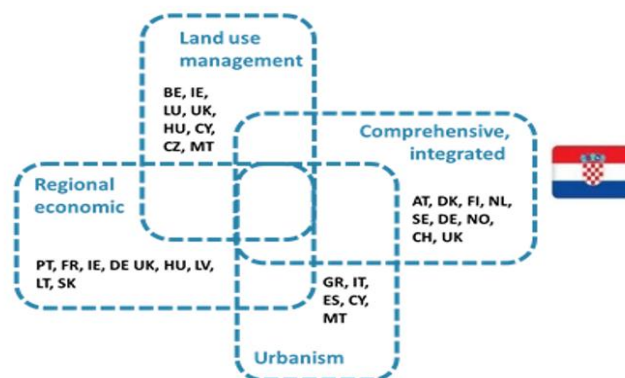
3.5. USPOREDBA PROSTORNIH I STRATEŠKIH PLANOVA GRADOVA PESARO, MODENA I PULA

Usporedba prostornih planova

Kompendij EU-a o sustavima i politikama prostornog planiranja sustavno pristupa kriterijima klasifikacije prostornog planiranja ili tradicije planiranja. Sustavi prostornog planiranja ukorijenjeni su u socioekonomski, politički i kulturalni kontekst. Jedno od najproblematičnijih pitanja jest definiranje obuhvata, tj. granica samog sustava. Prema svim definicijama sustav ne uključuje samo funkcioniranje prostorno planskog zakonskog okvira već i povezane zakonodavne arhitekture. U tom kontekstu govoriti o različitim sustavima nije u potpunosti točno (Katurić, Šmit, Gregar, 2018.).

Kompendij EU o sustavima i politikama prostornog planiranja prepoznaje četiri porodice planiranja:

- regionalni pristup ekonomskom planiranju
- sveobuhvatni integrirani pristup
- upravljanje korištenjem zemljišta (engl. land-use)
- tradicija urbanizma.

Slika 35., Europski sustavi prostornog planiranja (Salamin, 2018.)

Izvor: https://www.researchgate.net/figure/The-four-planning-traditions-of-Europe-Salamin-2018_fig1_335663470

Prostorno uređenje u Italiji temelji se na tradicionalnom pristupu urbanom i fizičkom planiranju korištenja zemljišta. Kompendij EU-a o sustavima i politikama prostornog planiranja uvrštava mediteranske države, uključujući Italiju, pod takozvani 'urbanistički' pristup kojeg obilježava „snažan arhitektonski karakter", 'urbani dizajn, gradski krajolik i kontrolu gradnje' i regulacija koja se 'provodi zoniranjem i pravilima' (CEC 1997:37). Povjesničar urbanizma Guido Zucconi (Zucconi, 1989.) opisuje nastanak talijanskog prostornog uređenja kao rezultat nadmoći između različitih disciplina za kontrolu urbanog planiranja za koji su se arhitekti izborili 1930-ih godina. Ne bi bilo pogrešno sažeti evoluciju talijanske kulture planiranja kao trajnu oscilaciju pozornosti planera između administrativne dužnosti regulacije korištenja zemljišta (Campos,

Venuti, 1967.) i potrage za novom poetikom urbanog dizajna (Secchi, 1989.). Talijanski sustav prostornog uređenja razvio se tijekom vremena u prilično složenu konfiguraciju koju karakterizira velika regionalna heterogenost i brojne eksperimentalne, inovativne epizode, često potaknute utjecajem Europske unije (Janin Rivolin 2003.; Cotella/Janin Rivolin 2011.).

GRAD ZAKONODAVNI OKVIR	URBANISTIČKI PLAN: VRSTA I RAZDOBLJE VAŽENJA	UVJETI GRADNJE	NAČIN PROVEDBE PLANA: POSEBNOSTI	MJER ILO	SUDJELOVANJE JAVNOSTI
<p>Pesaro</p> <p>Regionalni zakon broj 34 iz 1992. godine/<i>Legge regionale 34/1992</i></p> <p>Pravilnik o urbanističkom, krajobraznom i prostornom uređenju/<i>Norme in materia urbanistica, paesaggistica di assetto del territorio</i></p>	<p>Gradsko vijeće donosi Generalni urbanistički plan na neodređeno vrijeme</p>	<p>Uvjeti provedbe predviđeni su planom i imaju neodređeno vrijeme trajanja</p>	<p>Regionalni zakon broj 22 iz 2011. godine uveo je Operativne programe urbane obnove koji imaju snagu provedbenog plana</p>	1:10000	<p>- sudjelovanje javnosti - stalna radna skupina za promišljanje i razradu ideja o gradu i prostoru na kojem građani mogu sudjelovati, plan je dostupan u informacijskom sustavu</p>
<p>Modena</p> <p>Regionalni zakon broj 24 iz 2017. godine/<i>Legge regionale 24/2017</i></p> <p>Regionalni zakon o zaštiti i korištenju Teritorija/<i>Disciplina regionale sulla tutela e l'uso del territorio</i></p>	<p>Gradsko vijeće donosi Generalni urbanistički plan na neodređeno vrijeme</p>	<p>Uvjeti gradnje određuju se: <i>Operativnim ugovorima</i> između grada i privatnih osoba te Provedbenim planovima javne inicijative kojima se provode opće odredbe</p> <ul style="list-style-type: none"> - utvrđivanjem urbanističkog projekta zahvata i odredbi (namjena, načini provedbe, urbana oprema i infrastruktura) <i>GUP-om</i>: - za regulaciju izravnih zahvata, urbanistička klasifikacija zemljišta, za urbanu obnovu, za priznavanje urbanističkih poticaja kako bi se poticala provedba zahvata 	<p>Akti za provedbu plana:</p> <ul style="list-style-type: none"> - građevinske dozvole, - ugovorena prava građenja za urbanističku kvalifikaciju zemljišta i urbanu obnovu; Operativni ugovori: - zamjena su za svaki plan provedbe privatne inicijative; - mogu imati vrijednost i učinke građevinske dozvole za sve ili dio planiranih zahvata 	1:10000	<p>sudjelovanje javnosti tijekom čitavog procesa izrade (mjesni odbori, potpisivanjem sporazuma sa 36 gospodarskih, sindikalnih i društvenih organizacija "za konkurentan, održiv i poticajan grad", fokus grupe, tematske radionice plan je dostupan u informacijskom sustavu</p>
<p>Pula</p> <p>Zakon o prostornom uređenju</p> <p>Zakon o gradnji</p> <p>Pravilnik o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova</p>	<p>Generalni urbanistički plan</p> <p>Gradsko vijeće donosi Odluku o donošenju</p> <p>Izrađuje se za razdoblje 20 do 25 godina uz obvezne povremene revizije</p>	<p>Uvjeti provedbe svih zahvata u prostoru unutar dijela obuhvata za koji se ne donosi urbanistički plan uređenja</p>	<p>Akti za provedbu plana:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lokacijske dozvole - dozvole za promjenu namjene i uporabu građevine - rješenja o utvrđivanju građevne čestice - potvrde parcelacijskog elaborata - građevinske dozvole na temelju posebnog zakona 	1:10000	<p>- o prijedlogu prostornog plana provodi se javna rasprava i javni uvid</p> <p>- plan mora biti dostupan na uvid javnosti i u informacijskom sustavu te u sjedištu nositelja izrade u svim fazama izrade i donošenja te važenja prostornog plana</p>

Tablica 3., Usporedba prostornih planova gradova Pesaro, Modena i Pula

Za razliku od Italije u hrvatskom sustavu prostornog uređenja glavnina se istraživanja svodi na korištenje zemljišta (engl. land-use) i kontrolu planiranja, što povezuje naš sustav s kontinentalnim porodicama planiranja. Temeljni termini na kojima se inzistira kada se utvrđuje naš sustav jesu kontrola planiranja i pravna sigurnost, zbog čega se, sukladno kriterijima, sustav najbliže povezuje sa sveobuhvatnim modelom planiranja. Temeljna karakteristika sustava jest pravna sigurnost s visokom razinom determiniranosti prostorno planskih odrednica.

U Italiji temeljni dokument prostornog uređenja grada je Generalni urbanistički plan kojeg usvaja Gradsko vijeće nakon provedene javne rasprave. Zatim se Plan dostavlja tijelu na razini regije radi davanja mišljenja o usklađenosti Plana sa zakonodavnim okvirom nakon čega na temelju pozitivnog mišljenja, grad donosi Generalni urbanistički plan.

U Hrvatskoj su prostorni planovi temeljni dokumenti prostornog uređenja svake jedinice lokalne samouprave. Planove donose predstavnička tijela jedinica lokalne samouprave odnosno općinsko ili gradsko vijeće nakon provedene javne rasprave. Prostornim planom uređenja definira se smjer razvoja djelatnosti i namjene površina kao i uvjeti za održivi i ravnomjeran razvoj na području grada ili općine. Urbanističkim planovima, odnosno detaljnim planovima uređenja pobliže se uređuje razvoj naselja ili dijelova naselja, a donosi ih također predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave.

Uspoređujući prostorne planove Pesara, Modene i Pule uočava se da je zakonodavni okvir koji regulira donošenje planova različit ukoliko se u Italiji planovi donose temeljem regionalnih zakona dok je u Hrvatskoj donošenje planova regulirano zakonom na državnoj razini. Proces donošenja planova analiziranim gradovima sličan je ukoliko je u procesu donošenja planova obvezno provesti javnu raspravu. U Pesaru i Modeni planove donosi Gradsko vijeće nakon pozitivnog mišljenja Regionalnog vijeća za razliku od grada Pule gdje Generalni urbanistički plan gradsko vijeće donosi samostalno. U talijanskim se gradovima javnost uključuje u izradu dokumenata od samog početka i tijekom čitavog procesa izrade. U Puli se donedavno javnost mogla uključiti u izradu plana tijekom javne rasprave i javnog uvida. Uvedena je praksa da se najavi pokretanje izmjena i dopuna prostorno planske dokumentacije, prvenstveno Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja grada Pule (PPUG) te Generalnog urbanističkog plana grada Pule (GUP) kao i ostale planske dokumentacije na području grada. U cilju sagledavanja potreba svih dionika pozvani su svi građani, udruge, mjesne odbori, pravni subjekti za iskaz interesa za izmjenu prostorno planske dokumentacije u odnosu na vlastite razvojne planove.

U Strategiji prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/2017) navodi se da u hrvatskom sustavu prostornog planiranja nedostaju metode, kriteriji i standardi prostornog planiranja i praćenja stanja u prostoru, tj. nedostaju alati zemljišne politike. Bez instrumenata zemljišne politike ostvarivanje visokog stupnja kontrole planiranja vrlo je ograničeno. S druge strane, Strategijom je utvrđeno kako nedostaju i instrumenti implementacije koji bi utvrdili prioritizaciju prostornih zahvata u skladu sa smjerom razvoja određenog prostora. Zbog toga se prioritizacija razvojnih smjerova regulira u planovima koji su regulirani drugom zakonskom osnovom - Zakonom o regionalnom razvoju RH (Narodne novine 147/14, 123/17) i Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem RH (Narodne novine 123/17).

Usporedba strateških planova

Jedan od načina planiranog i sustavnog upravljanja urbanizacijom i gradovima je kroz izradu strateških razvojnih dokumenata. U Hrvatskoj, sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17) jedinice lokalne samouprave izrađuju Planove razvoja Grada kao srednjoročni akt strateškog planiranja u kojem se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških i posebnih ciljeva iz strateških dokumenata višeg reda. Ovi dokumenti služe kao početna točka planiranja svih lokalnih razvojnih politika i projekata, kao i sredstvo kvalitetne komunikacije ciljeva gradske uprave s građanima, poduzetnicima, ulagačima i posjetiteljima te definirati viziju razvoja grada kao i strateške razvojne ciljeve te ključne inicijative i razvojne mjere grada. Svrha Plana razvoja jest utvrditi posebne ciljeve i prioritete cjelokupnog teritorijalnog razvoja u suradnji i suglasju s gradskim vlastima, kao i s predstavnicima javnog, privatnog i civilnog sektora procesom participativnog uključivanja dionika.

U Italiji, strateško prostorno planiranje na gradskoj razini nije regulirano posebnim zakonom. Strateški planovi temelje se na dobrovoljnom procesu suradnje između različitih javnih i privatnih subjekata koji zajedno odlučuju o zajedničkom razvoju, definiraju strateške ciljeve i angažiraju se na realizaciji određenog broja aktivnosti. Na ovaj način lokalni akteri nastoje riješiti problem koordinacije između različitih javnih institucija i potrebu integracije i zadovoljavanja gospodarskih interesa, društvenih i kulturnih aktera. Uloga privatnih subjekata ključna je, ne samo za financijska pitanja, već za razmjenu znanja i konsenzus koji su potrebni za realizaciju učinkovitih zahvata u prostoru koje zahtijevaju izrazitu sposobnost koordinacije.

Uspoređujući strategije Pesara, Modene i Pule uočena je sličnost u metodologiji izrade. Iako su okviri koji uređuju strateško planiranje u Italiji i Hrvatskoj različiti, strateški dokumenti imaju sličan koncept tako da su ciljevi i struktura dokumenata posjeduju određene sličnosti.

Naziv strateškog dokumenta	Pesaro 2015	Modena 2050. godine (prostorni i strateški plan)	Plan razvoja Grada Pule-Pola za razdoblje od 2020. do 2030.
Analiza stanja	analiza u sklopu poglavlja	analiza stanja kao zasebno poglavlje	analiza se temeljna multisktorskostom pristupu i identificira glavne trendove u stvaranju održivog razvoja
SWOT analiza	SWOT analiza; razvojni problemi i potrebe opisani u sklopu poglavlja	SWOT analiza po područjima društva, gospodarstva, prostora i okoliša	SWOT analiza po područjima društvo, gospodarstvo, urbano okruženje
Strateški okvir	definiran	definiran	definiran
Politika prema teritorijalnim urbanom razvoju	određene mjere za različite zone grada unutar više ciljeva	identificirane mjere sa značajnim učincima na prostor	identificirane mjere sa značajnim učincima na prostor
Provedba	definirane strateške zone i projekti	definirane strateške zone i projekti	definiran financijski, institucionalni okvir i strateški projekti
Praćenje i vrjednovanje	postavljeni indikatori za praćenje provedbe na razini ciljeva i mjera	postavljeni indikatori za praćenje provedbe na razini ciljeva i mjera	obveza izrade godišnjih izvješća, postavljeni indikatori za praćenje provedbe na razini ciljeva i mjera
Sudjelovanje u izradi	Grad Pesaro vanjski stručnjaci	Grad Modena radna skupina gradskih službenika i vanjski stručnjaci	Grad Pula vanjski stručnjaci/konzultanti
Sudjelovanje javnosti	- da - radne skupine - fokus grupe	- da - radne skupine - fokus grupe - on line upitnici	- da - Partnersko vijeće - fokus grupe - online upitnici
Trajanje	10 godina	30 godina	10 godina
Tijelo nadležno za donošenje	Gradsko vijeće	Gradsko vijeće	Gradsko vijeće

Tablica 4., Usporedba strateških planova gradova Pesaro, Modena i Pula

Prvi korak u metodologiji procesa izrade sve tri strategije čini analiza stanja. Zaključci dobiveni analizom stanja koriste se kao podloga za strateško planiranje budućeg razvoja. Analiza se temelji na multisektorskom pristupu i identificira glavne trendove u stvaranju održivog razvoja pri čemu se proučavaju trendovi u društvu, gospodarstvu i prostoru. Analiza identificira različite probleme koje je potrebno prepoznati u razvojnoj politici i nadvladati da bi se mogao postići teritorijalno ujednačen, održiv i strateški usmjeren razvoj Grada.

Participativnim metodama je u proces strateškog planiranja razvoja uključena javnost (fokus grupe, radionice, edukacije) na kojima su prikupljeni kvalitativni podatci čime su lokalno stanovništvo i lokalni dionici razvoja imali priliku iskazati svoja mišljenja i ideje vezane uz osnovne probleme, prepreke i izazove te snage i mogućnosti razvoja svojeg grada.

Na temelju podataka i zaključaka dobivenih analizom stanja provodi se SWOT analiza. Snage i prilike analiziraju se radi utvrđivanja razvojnih potencijala, a slabosti i prijetnje analiziraju se radi određivanja potreba i izazova. Rezultati SWOT analize korišteni su za definiranje i izradu strateškog okvira.

Strateški dokumenti Pesara, Modene i Pule sadrže viziju razvoja koja daje sliku željenog stanja u budućem razdoblju. Vizija je usmjerena na prioritetna područja javnih politika. Nakon izrade vizije, utvrđuju se posebni ciljevi koji utvrđuju glavne kategorije razrade strateškog okvira. Kako bi se posebni ciljevi kategorizirali, usustavljeni su razvojni prioriteti koji služe za utvrđivanje scenarija razvoja. Scenarij razvoja predstavlja željeni ostvareni rezultat realizacije posebnih ciljeva. Svaki posebni cilj detaljnije je razrađen kroz popis mjera koje doprinose realizaciji posebnog cilja. Svaka mjera sadrži specifične aktivnosti koje podrobnije pojašnjavaju realizaciju mjera. Akcijski plan je također dio dokumenata, a njegove sastavnice su integrirane u dokument kroz terminski plan provedbe strateških projekata važnih za razvoj grada.

Provedbeni dio analiziranih strategija uključuje institucionalni okvir i definiranje odgovarajućih mehanizama implementacije, praćenja i izvještavanja te definiranje i pregled strateških projekata, područja ili zona. Plan razvoja grada Pule uključuje uz sve navedeno i financijski okvir. Sektori društva poput gospodarstva, prostora i okoliša obrađeni u strateškim dokumentima. Razvojne potrebe obuhvaćaju teme poput društvene infrastrukture, razvoj gospodarstva, jačanje prometnog povezivanja i usmjeravanje na održivi razvoj. Analizirani strateški dokumenti imaju okvir za praćenje i vrednovanje. Praćenje provedbe podrazumijeva proces prikupljanja, analize, obrade i usporedbe pokazatelja kojima se prati uspješnosti provedbe dokumenta. Osim praćenja provedbe, važan alat predstavlja i vrednovanje strategije tijekom izrade, tijekom provedbe te nakon provedbe.

Posebnost Strateškog plana grada Pesara identificira se u izrazitoj svijesti o važnosti strategije kao temeljnog gradskog dokumenta. Uočljiva je važnost komunikacije i motivacije dionika zaduženih za proces izrade i provedbe zatim koordinacija i vidljivost procesa. Primjer Pesara potvrđuje kako je od iznimne važnosti u proces izrade razvojnih strategija uključiti javnost. Za svaki cilj izdvajaju se one mjere i aktivnosti u svakom sektoru razvoja (promet, gospodarstvo i dr.) koje je potrebno razvijati u skladu s prostornim obilježjima tog pojedinačnog područja. To je posebice naglašeno u strateškom cilju 6. „Održivi grad“ koji se temelji na ideji koordinacije razina teritorijalnog upravljanja, uspostavljanje proizvodno-teritorijalnog modela, unapređenje i zaštita okoliša i teritorija, praćenje strateških teritorijalnih pokazatelja odnosno unaprjeđenje sustava održivog planiranja i upravljanja prostorom.

U Generalnom urbanističkom planu Modene uočljiva je povezanost prostornog i strateškog planiranja jer su strateški ciljevi i teme sagledani kroz prostorni aspekt. Regulatorni okvir unutar kojeg je izrađen prostorno strateški dokument Modene određuje strategiju koja daje viziju, okvir i prioritete, a prostorno planska dokumentacija instrumente za provedbu aktivnosti i projekata. Pet strategija podijeljenih na ciljeve i mjere definiraju viziju grada koje slijedi Generalni urbanistički plan. Vizija grada polazište je za buduće transformacije grada i prostora. Plan definira smjer razvoja koji je koherentan sa strateškim okvirom, politikama društvenog, gospodarskog i prostornog razvoja na lokalnoj regionalnoj i europskoj razini. U dokumentu se strateška i prostorna komponenta planiranja usklađuju i nadopunjuju kako bi se realizirali postavljeni prioriteti. Generalni urbanistički plan Modene promiče integrirani pristup kojim će se pokušati implementirati razvoj politike grada kroz prostorno strateške dokumente.

Kao na primjeru grada Pesara, u Planu razvoja Grada Pula-Pola za razdoblje od 2020. do 2030. godine, posebnu važnost ima participativan proces uključivanja građana i javnosti koji je proveden na nekoliko načina i to putem fokus grupa na kojima su se identificirali razvojni izazovi, potrebe razvoja te potencijali budućeg održivog razvoja grada. Zatim je provedena anketa među građanima u kojima su građani imali mogućnost prioritizacije smjernica razvoja, davanje prijedloga budućeg modela razvoja te davanje vizije o tome kakvu Pulu žele imati do 2030. godine. Provedeni su online sastanci s pojedinim sektorskim dionicima, a u cilju primjene načela partnerstva te omogućavanja što veće razine participativnosti i transparentnosti u izradi i provedbi Plana. Uspostavljeno je Partnersko vijeće koje se sastoji od raznih dionika i nadležnih tijela Grada Pule te predstavnika niza udruga i institucija iz različitih sektora i područja djelovanja koji su svojim komentarima i prijedlozima doprinijeli izradi Plana.

Kako u Modeni tako i u Puli strateški planovi dotiču se prostornog aspekta u svim prioritetima. U Planu razvoja Grada Pule područja predviđena za ostvarenje smjerova vizije prostiru na cijelom obuhvatu grada te se u mnogim dijelovima i preklapaju što omogućuje sveobuhvatan razvoj što je uočljivo i na primjeru grada Modene. U strateškim planovima Pule i Modene naglasak je stavljen na zelenu dimenziju plana, učinkoviti prometni sustav, digitalizaciju i urbanu regeneraciju. Plan razvoja grada Pule kroz sve razvojne mjere odnosno općenito strateško razvojno usmjerenje povezuje s prostornim aspektom.

4. PRIJEDLOZI ZA UNAPRJEĐENJE SINERGIJE PROSTORNOG I STRATEŠKOG PLANIRANJA NA PRIMJERU GRADA PULE

„Razvoj se ne može planirati s očekivanjem da će se sve planirano i ostvariti. Polazimo od postojećeg stanja u prostoru u kojem moramo riješiti niz neupitnih poznatih problema. To su problemi sadašnjosti, a njihovo rješavanje mora uključiti i primjerenu primjenu u budućnosti. Drugi stupanj i vremenska projekcija odnose se na planiranje poželjnih i izglednih promjena. Tek bi treći stupanj mogao biti promišljanje dalekosežnih ciljeva temeljenih na mogućim posebnostima razvoja. Taj treći stupanj temelji se na različitim perspektivama i scenarijima razvoja te podrazumijeva njihovo istraživanje i vrednovanje. Cjelovite pripreme obuhvaćaju različite poželjne i nepoželjne čimbenike. Takav način razmišljanja jako nam nedostaje u prostornom planiranju. Cilj prostornog uređenja čine tzv. funkcionalni i oblikovni čimbenici uređenja prostora pa ih tako obuhvaćaju i prostorni planovi. Svakako je primarno predložiti rješenja i aktivnosti koja unapređuju održivosti, zaštitu okoliša, osobnu i imovinsku sigurnost, higijensko-tehničke uvjete, dostupnosti i sl.“ (Kuzmanić, 2019.)

Utjecaj prostornog planiranja u strateškim razvojnim dokumentima analiziranih gradova Pesaro i Modena primjer je koordinacije i integracije dviju vrsta planiranja razvoja prostora koje su trenutno u Hrvatskoj odvojene i definirane kroz različite zakone. Prilikom planiranja razvoja grada bilo bi nužno integrirati navedene vrste planiranja kako bi se prostornim planovima odredio strateški sadržaj i vizija razvoja. Iako su zakonodavnim okvirom prostorno uređenje i strateško planiranje razvoja u Hrvatskoj međusobno odvojeni, integracija strateškog i prostornog planiranja u slučaju razvoja Grada Pule moguća je kontinuiranom koordinacijom između njih, pri čemu je potrebna suradnja između tijela nadležnih za izradu razvojne strategije i prostorno planske dokumentacije.

Cilj prostornog uređenja je da kroz sustav prostornih planova, a na temelju postojećeg stanja i realne ocjene budućeg razvoja, osigura održivi razvoj grada. Temeljnu aktivnost za unapređenje održivog razvoja u prostoru svakako čini izrada prostorno planske dokumentacije. Kvalitetnom izradom prostornih planova svih razina te njihovom dosljednom i pravodobnom provedbom osiguravaju se osnovni uvjeti za održivi prostorni i gospodarski razvoj. Održivi razvoj temelji se na povezanosti triju sastavnica, a to su: društvo, okoliš i gospodarstvo. Njihova međusobna ravnoteža osigurava dugoročan razvoj ljudskog društva u očuvanom okolišu. Osim ovih triju sastavnica održivog razvoja kao četvrta nezaobilazna sastavnica je upravljanje kao odgovor na izazove koje moderni životni stil postavlja okolini. Upravljanje podrazumijeva institucionalni angažman, koordinaciju javnog i privatnog sektora, stvaranje partnerstva i uključivanje građana i svih relevantnih dionika. Također podrazumijeva element fleksibilnosti koji zadovoljava zahtjeve svih dionika kako bi se što cjelovitije odgovorilo na prostorne izazove koji pozivaju na strukturne promjene uzimajući u obzir stvarne lokalne probleme. Prostor, kao jedan od najvažnijih neobnovljivih resursa, treba racionalno koristiti i štiti, što podrazumijeva da ishodište daljnjeg razvoja predstavlja izgrađeno naselje, komunalna, prometna i društvena infrastruktura, prirodna i kulturna baština te gospodarstvo i privreda.

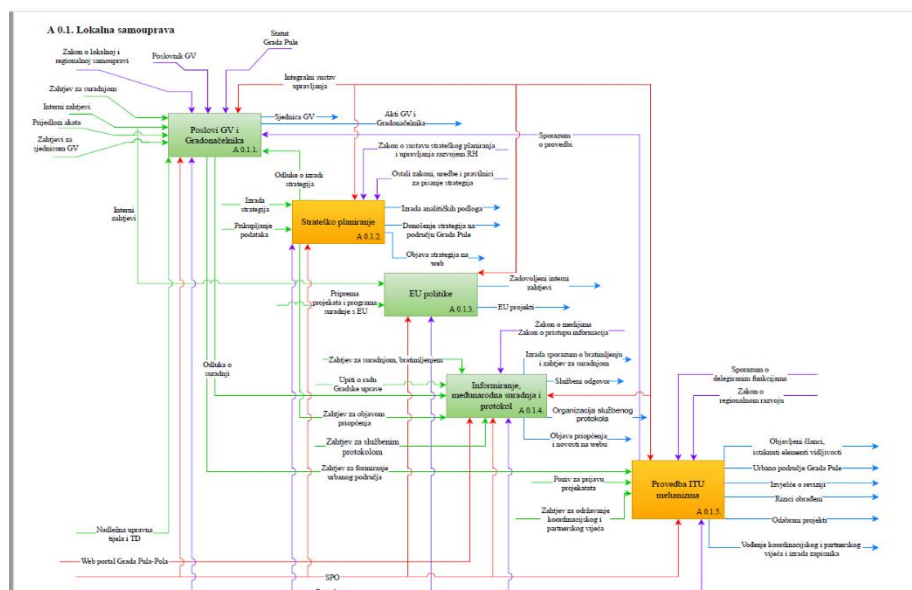
Strateško planiranje provodi se prema načelu održivosti, a proces planiranja analizira probleme i procese recentnog razdoblja temeljem kojih se donose planske odluke za budući smjer razvoja. Za gradove je strateško planiranje razvoja od iznimne važnosti jer im omogućava aktivnu ulogu u određivanju i postizanju razvojnih ciljeva, potiče efikasnije raspolaganje postojećim resursima kao i aktiviranje novih izvora financiranja.

U cilju ostvarivanja poveznice između hrvatskih i europskih razvojnih politika i usmjeravanja sredstava europskih fondova u razvojne prioritete Hrvatske, potrebno je voditi računa o usklađenosti strateških dokumenata s prostornim planovima te je prepoznata potreba međusobnog povezivanja navedenih dvaju sustava planiranja. Novi razvojni procesi u gradovima rezultiraju i potrebom za novim oblicima urbanog upravljanja. Tradicionalno (sektorsko) prostorno planiranje usmjereno na lokaciju, intenzitet, oblik i uravnoteženi razvoj, kojem nedostaje aspekt aktivnog poticanja i sinergije s drugim politikama potrebno je uskladiti sa strateškim dokumentima koji uključuju velik broj dionika koji kroz dugoročnu viziju, aktivnosti i sredstava za provedbu utemeljuju oblik i okvir transformacije strateški ključnih područja i usredotočuju se na odluke, aktivnosti, praćenje i vrednovanje rezultata (Veselić, Bruvo, Jakovčić, 2019.).

U skladu s potrebama, mogućnostima i ograničenjima daljnjeg održivog razvoja Grada Pule slijede prijedlozi za unaprjeđenje sinergije prostornog i strateškog planiranja:

Participativan pristup i suradnja u procesima izrade prostorno planskih i strateških dokumenata

- novom organizacijom rada pulske gradske uprave koja je ocijenila izuzetno važnim planiranje budućeg razvoja grada, u sklopu Upravnog odjela za lokalnu samoupravu ustrojen je Odsjek za strateško planiranje koji obavlja poslove koordinacije, nadzora izrade i provedbe akata strateškog planiranja i provedbe razvojnih projekata i razvoja Integriranog sustava upravljanja. Odsjek je pokrenuo izradu strateških dokumenata koji će definirati razvoj i napredak te kvalitetniji i usmjereniji razvoj grada Pule. Cilj je Odsjeka građanima Pule otvoriti gradsku upravu za sve informacije o planiranju i politikama razvoja koje se odnose na grad te promicanje povezanosti lokalne javne uprave i građana u planiranju razvoja

Slika 36., Integrirani sustav upravljanja – Grad Pula-Pola

Izvor: Grad Pula-Pola, Knjiga procesa za Upravni odjel za lokalnu samoupravu

- primjer grada Pesara pokazao je kako je suradnja između gradske uprave i vanjskih dionika ključ uspješnog urbanog razvoja tijekom cijelog procesa planiranja i provedbe. Odsjek za strateško planiranje surađuje sa različitim dionicima iz javnog, privatnog i civilnog sektora koji djeluju u Puli te je za izradu SRUP-a otvoren Javni poziv za predlaganje kandidata za članice i članove Partnerskog vijeća urbanog područja Pula za sudjelovanje u izradi i donošenju strateškog dokumenta na koji su se mogli javiti svi zainteresirani građani. Iako zakonom nije propisano, konstituirano je i Partnersko vijeće za izradu Plana razvoja Grada Pule od 2020. do 2030. godine radi uključivanja javnosti u izradu, implementaciju i praćenje strateškog dokumenta. Sudjelovanjem u radu Partnerskih vijeća lokalna zajednica može razmjenjivati sve bitne informacije o urbanim i teritorijalnim promjenama i time izravno utjecati na procese donošenja odluka. Otvorenost je ključna razlika pri izradi strateških dokumenata i planova čime se pokušava uključiti različite dionike i aktere budući da se traži kontinuirana aktivnost visoke dinamike stoga je Odsjek otvoren stručnoj javnosti za razvoj planova u suradnji s gradskom upravom te uključuje stručnjake iz raznih područja, gospodarstva i razvoja infrastrukture i potiče da aktivno sudjeluju svojim prijedlozima i idejama kroz rad partnerskih vijeća, radionica, rasprava, izložbi, prezentacija i sličnih aktivnosti

- obzirom na blizinu Italije i činjenici da je Istarska županija dvojezična županija kao što je i Grad Pula-Pola dvojezičan grad gdje se talijanski jezik svakodnevno koristi u društvenom i javnom životu, možda su najbližiji primjeri dobre prakse upravo talijanski tako da u raznim aspektima možemo uspoređivati i dobre i loše strane gradova Pesara i Modene s gradom Pula. U talijanskom Pesaru je ponovno pozicioniranje i promišljanje vlastitog modela razvoja promijenilo urbanu matricu na sličan način na koji se to događa u Puli, posebice nakon zatvaranja brodogradilišta Uljanik. Velike promjene uvijek povlače podijeljenost i inertnost oko pitanja u kojem pravcu dalje krenuti te je potrebna rasprava za usmjeravanje razvoja.

„Urbani centar“ u Pesaru imao je ključnu ulogu u pružanju podrške ponovnom razvoju u najrazličitijim mjerilima od promišljanja samog grada do prostornih planova za šire urbano područje. Ustrojem Odsjeka za strateško planiranje Grad Pula napravio je odlučujući korak prema strateškom promišljanju svog razvoja te će u svom lokalnom i regionalnom okruženju pružiti još bolje kvalitete života i standarda svojim stanovnicima

- u gradu Modeni, novi Generalni urbanistički plan izradio je Ured za izradu plana/*Ufficio di Piano* u kojem su zaposleni djelatnici grada odnosno stručnjaci za prostorno, krajobrazno i okolišno planiranje te za pravna, sociološka i ekonomsko-financijska pitanja, a uspostava ureda regulirana je zakonskim odredbama. Ured je izradio Generalni urbanistički plan međusektorskom suradnjom s ostalim gradskim odjelima kao i vanjskim suradnicima za specifične stručne poslove. Odsjek za strateško planiranje grada Pule samoinicijativno je predložio da se u predstojećem razdoblju u kojem su planirane izmjene i dopune prostornih planova, razvoj grada promišlja u suradnji s ostalim upravnim tijelima grada, a posebno s Upravnim odjelom za prostorno planiranje i zaštitu okoliša i u suradnji sa civilnim sektorom (Društvo arhitekata Istre – Società degli architetti dell'Istria). U predstojećem će se razdoblju osnovati radna skupina stručnjaka raznih područja (ekonomist, sociolog, pravnik, sociolog, i sl.), u svojstvu savjetodavnog tijela gradonačelnika koja će uzeti u obzir strateške dokumente grada kako bi se sukladno mogućnostima i zakonodavnom okviru, strateški ciljevi i projekti uskladili te kroz izmjene i dopune uvrstili u prostorne planove

Integrirani pristup teritorijalnom razvoju

- na primjeru grada Pesara uočava se teritorijalna dimenzija strategije koja uključuje gospodarski i društveni aspekt te vodi računa o povezivanju grada Pesara s gradovima i općinama urbanog područja, provincijom i regijom. U Puli se integrirani pristup teritorijalnom razvoju provodi kroz mehanizam Integriranih teritorijalnih ulaganja - ITU mehanizam. U sklopu rada gradske uprave djeluje Odsjek za provedbu ITU mehanizma koji provodi integrirana teritorijalna ulaganja za provedbu aktivnosti održivog urbanog razvoja koje imaju naglašenu teritorijalnu dimenziju te omogućava pružanje financijske potpore iz različitih europskih fondova i operativnih programa za provođenje integriranih aktivnosti te time i jačanje uloge gradova kao pokretača gospodarskog razvoja. Riječ je o mehanizmu Europske unije koji se u Puli proveo u razdoblju od 2014.-2020. godine, a nastavlja se i kroz novo financijsko razdoblje od 2021.-2027. godine. Odsjek za provedbu ITU mehanizma svakodnevno surađuje s Odsjekom za strateško planiranje i Odsjekom za EU fondove Grada Pule. ITU mehanizam promovira održivi urbani razvoj poticanjem suradnje između lokalnih vlasti i partnerstva s raznim dionicima (uprava, gospodarstvenici i pružatelji usluga, akademske institucije i nevladine organizacije). Suradnja i partnerstva rezultiraju integriranim lokalnim razvojnim investicijama i omogućuje realizaciju kvalitetnih projekata i aktivnosti, a provedba ITU mehanizma temelji se na Strategiji razvoja urbanog područja Pula za razdoblje od 2021. do 2027. godine. U narednom razdoblju potrebno je također dodatno poticati suradnju između Upravnog odjela za lokalnu samoupravu unutar kojeg su ustrojeni Odsjek za strateško planiranje, Odsjek za provedbu ITU mehanizma i Odsjek za EU fondove i ostalih

Upravnih odjela grada kako bi se razvoj uprave temeljio na integriranom pristupu i koordinaciji aktivnosti, razmjeni razvojnih ideja i provedbe projekata. Od osobite važnosti je kontinuirana edukacija djelatnika i njihova motivacija za praćenje trendova i svladavanje cijelog niza novih vještina u korak s vremenom

Strategije kao podloge za reviziju postojećih politika upravljanja prostorom

- jedan od strateških ciljeva GUP-a grada Modene je „kontinuirana regeneracija izgrađenih područja kako bi se povećala njihova atraktivnost kroz ponovni razvoj“. U Puli se izrađuje Strategija upravljanja imovinom Grada Pule-Pola kojom će se odrediti dugoročni ciljevi i smjernice za upravljanje i raspolaganje imovinom u vlasništvu Grada Pula-Pola, a jedan od predloženih ciljeva ove strategije je „Regeneracija izgrađenog urbanog tkiva“. Budući da je prostor ograničen i neobnovljiv resurs, važno je iskoristiti već izgrađene dijelove grada, a ne širiti građevinska područja. Za održivi razvoj potrebno je uspostaviti ravnotežu osiguranjem sredstava za realizaciju ključnih investicija u odnosu na očuvanje integriteta prostora za buduće razdoblje. U tom smislu, predlaže se gradnja na zemljištu kao interpolacija u izgrađenu strukturu odnosno racionalno korištenje već izgrađene komunalne infrastrukture umjesto gradnje nove u neizgrađenom indirektno utječe na prihode od komunalnog doprinosa koji se mogu usmjeravati na opremanje infrastrukturom postojećih naselja ili podizanje kvalitete već uređenih naselja
- za održivi urbani razvoj grada Pule potrebno je stimulirati i usmjeravati gradnju na lokacije koje su infrastrukturno uređene kako bi se smanjio pritisak na novu urbanizaciju, a komunalni doprinos i komunalna naknada neće se koristiti za uređenje lokacija koja se gradi već će se koristiti na postojeće neuređene prostore, za poboljšanje kvalitete uređenih prostora ili za uređenje i pripremu novih zona. Ovim pristupom grad kontrolira način gradnje u prostoru i ne prepušta „urbanizam“ investitorima. Na primjeru grada Modene, a u odnosu na zakonske mogućnosti trebalo bi razmotriti primjenu modela urbanističkog ujednačavanja i u gradu Puli. Također, bilo bi nužno napraviti evidenciju gradskog zemljišta koje se izuzima od prodaje, ako za područje gdje se zemljište nalazi ne postoji urbanistički plan uređenja s definiranim površinama javne namjene
- Odsjek za strateško planiranje koordinira izradu „Strategije zelene urbane obnove“ koja integriranim pristupom temama zelene infrastrukture, kružnog gospodarenja prostorom i zgrada te energetske učinkovitosti prilikom ponovnog korištenja zapuštenih i napuštenih prostora i zgrada, ali i prilikom izgradnje novih zgrada, osim primjene elemenata zelene infrastrukture, primjenjuje i model kružnog gospodarenja prostorom uz poštivanje postojećih propisa za racionalnu uporabu energije i toplinsku zaštitu u zgradama te posebno upravljanje vodama kao temeljem održivosti prostora pri čemu se istovremeno sagledavaju i zgrade i prostor odnosno jedinstveno urbano područje. Upravo bi se kod implementacije ove Strategije u gradu Puli trebala razmotriti mogućnost izrade modela „Procjene javne dobiti“ kao na primjeru Modene, a kojim bi se dodjeljivali poticaji kod primjene elemenata urbane zelene

infrastrukture za poboljšanje kvalitete prostora što predstavlja preduvjet daljnje, sustavne provedbe niza zelenih inicijativa

- svrha izrade Plana razvoja pametnog Grada Pula-Pola od 2023. do 2028. godine – Smart city usmjerena je na digitalizaciju uprave i omogućavanje razvoja grada i primjene novih tehnologija za boljitak svih građana. Digitalizacija sadržaja i usluga istaknuti su kao strateški cilj u razvojnim strategijama gradova Pesaro i Modena. Tako će se u Puli provedbom Plana razvoja pametnog grada stvoriti okvir za razvoj održivog grada koji pruža visoku razinu kvalitete života svojim stanovnicima, dostupnije gradske usluge prilagođene stanju tehnološkog razvoja, u smislu inteligentnog umrežavanja uređaja pomoću sofisticiranih informacijsko-komunikacijskih tehnologija i poticanja građana na uključivanje i aktivno djelovanje. U Planu razvoja pametnog grada Pula-Pola od 2023. do 2028. godine – Smart city posebna se pažnja posvećuje prostornom planiranju u smislu unaprjeđenja kompletne gradske infrastrukture. Preduvjet za taj korak je planiranje izgradnje buduće infrastrukture u sklopu širenja grada, bilo da je riječ o stambenoj, mješovitoj, poslovnoj, gospodarskoj ili pak infrastrukturi bilo koje druge namjene. U tom smislu, Web GIS sustav predstavlja osnovni alat za prostorno planiranje u gradskoj upravi i ima iznimnu važnost za transparentne, vizualne evidencije podataka i prikaze informacija za građane. Velik potencijal i korisnost sustava ogleđa se u vizualizaciji servisnih informacija s naglaskom na relevantne informacije kao što su parking, autobusne stanice, turističke rute, biciklističke rute, trgovine, zdravstveni objekti, bankomati, znamenitosti. Obzirom da bi sustav trebao sadržavati kratke, jasne i sažete informacije o objektima i link ukoliko postoji internetska stranica vrlo je važno poraditi na ubrzanju i tehničkom pojačanju postojećeg GIS sustava kako bi se povećala njegova efikasnost s dodatnim podatkovnim opterećenjem

Praćenje i vrednovanje provedbe strateških dokumenata

- uzimajući u obzir činjenicu da su razvojni dokumenti fleksibilni ukazuje se potreba periodičnog revidiranja i ažuriranja. U Hrvatskoj je izvješćivanje, praćenje provedbe i učinaka te vrednovanje akata strateškog planiranja regulirano Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem RH (NN 123/2017, 151/2022). U Pesaru je uz sustav praćenja i vrednovanja uspostavljena i internetska stranica posvećena strategiji što bi bilo neophodno učiniti i u Puli. Prijedlog je da se narednom razdoblju uspostavi rubrika na internetskoj stranici grada putem koje će se posebnom aplikacijom omogućiti kontinuirani uvid u sve pojedinosti koji se poduzimaju tijekom izrade i provedbe strategije te statusom implementacije projekata. Cilj je omogućiti javnosti dostavu mišljenja i prijedloga od trenutka izrade pa do kraja provedbe strategija s ciljem ažuriranja razvojnih dokumenata. Također, predlaže se izrada digitalne usluge interaktivne platforme 3D modela grada odnosno „digitalnog blizanca grada“ namijenjenog građanima, programerima, arhitektima i drugim stručnjacima za organiziranje javnih konzultacija, predviđanje budućeg razvoja grada, davanje komentara, prijedloga i donošenje odluka prema prostornim planovima i strateškim dokumentima

Preporuke za izradu novog Generalnog urbanističkog plana ili prilikom njegovih izmjena i/ili dopuna:

- izradom novog Generalnog urbanističkog plana ili prilikom njegovih izmjena i/ili dopuna može se provesti proces urbane obnove i revitalizacije na temelju jasne vizije određene strateškim dokumentima grada Pule odnosno Strategijom razvoja urbanog područja od 2021.-2027. godine i Planom razvoja Grada Pula-Pola 2020.-2030. godine. Kao na primjeru grada Modene, nužno bi bilo da proces izrade GUP-a bude interdisciplinaran odnosno da se uključe različite struke (arhitekti, sociolozi, ekonomisti, inženjeri prometa i građevine, etnolozi, geografi i dr.) budući da je urbani prostor složen i u tom je smislu potreban integrirani angažman svih formi znanja svih članova društva na različitim razinama
- aktivirati državne institucije za rješavanje pitanja brownfield površina kako bi se potakle investicije u urbanu regeneraciju i održivi razvoj te izbjegla preizgrađenost kao na primjeru Modene
- u cilju očuvanja javnog interesa i kvalitete života stanovnika planiranje bi trebalo biti neovisno o tržišnim uvjetima i stoga je potrebno regulirati ingerenciju privatnih investitora. Na primjeru Modene, model javno privatnog partnerstva ukazuje kako suradnja između grada i privatnog investitora može biti uspješna ukoliko se odrede jasne financijske uloge grada i investitora uz jasan uvjet investitoru da na javnom prostoru potakne javni interes. U Puli bi se model javno privatnog partnerstva mogao primijeniti samo ako se pokaže boljim rješenjem od, na primjer, tradicionalnih modela javne nabave, a sukladno definiranoj proceduri i metodologiji u sklopu važeće zakonske regulative u Republici Hrvatskoj. Grad Pula nema planova za ulaženje u projekte javno privatnog partnerstva u budućem razdoblju, ali bi se svakako izgradnja javnih objekata primjenom ovog modela smatrala kao jedna od mogućnosti koja se može primijeniti samo kad to dopušta situacija, obilježja projekta i gdje se mogu dokazati jasne prednosti i koristi

5. ZAKLJUČAK

Tema provedenog istraživanja je sinergija strateškog i prostornog planiranja s naglaskom na primjeru grada Pule. Istraživanjem i analizom gradova Pesaro, Modena i Pula utvrđeno je kako u gradu Puli postoji potreba za poboljšanjem odnosno boljim strukturiranjem integriranja strateških i prostornih dokumenata.

U provedenoj analizi strateških i prostornih dokumenata grada Pesaro, vidljivo je da se prostorni plan ne može više smatrati jedinim referentnim planom u procesima upravljanja gradom jer kao takav ne uspijeva usmjeravati različite potrebe i politike razvoja. Na primjeru Pesara mijenja se perspektiva: prostorni plan zakonom je propisan i temeljni je dokument prostornog uređenja, ali nije jedini alat kojim se rješavaju izazovi gospodarskog i prostornog razvoja. Izradom strateškog plana, promjenama institucionalnog okvira, participativnim pristupom, mobilizacijom postojećih resursa, jedinstvenim djelovanjem i posebice političkim angažmanom dolazi do pronalaska rješenja koje se pokazalo uspješnim za trenutne potrebe razvoja grada.

Novi Generalni urbanistički plan Modene određuje prostorni razvoj grada koji je usmjeren i postizanju gospodarskih, društvenih i okolišnih ciljeva. U Planu su prostorni i strateški ciljevi vezani uz viziju razvoja grada koja je određena hijerarhijski višim dokumentima odnosno EU teritorijalnom agendom 2030 i talijanskim Nacionalnim planom oporavka i otpornosti te je u skladu s odredbama Regionalnog zakona Emilia-Romagna 24/2017. Plan sadrži i regulatorni dio kojim se propisuju odredbe za gradnju.

Grad Pula svoj sustav planiranja temelji na prostornim planovima uređenja među kojima i Generalni urbanistički plan koji određuje prava korištenja, namjenu i uvjete zaštite prostora, ali nema ugrađene odredbe kojima bi se realizirali postavljeni ciljevi korištenja i namjene površina. Plan je u proteklom razdoblju dvanaest puta mijenjan i nadopunjavan čime se nadomješta njegova nefleksibilnost iz čega je razvidno da Planu nedostaje vizija razvoja i integrirani pristup sagledavanja prostora, a Izmjenama i dopunama plana provode se točkaste intervencije u prostoru kroz koje se realiziraju projekti od značaja za grad kao i projekti koje određuje tržište. Za održivi razvoj grada potrebno je definirati identitet i viziju razvoja izradom strateških dokumenata. U tom smislu Strategija razvoja urbanog područja Pula za razdoblje od 2021. do 2027. godine i Plan razvoja grada Pule za razdoblje od 2020. do 2030. godine kroz ciljeve, prioritete i razvojne mjere strateško razvojno usmjerenje povezuju s prostornim aspektom. Također, u tijeku izrade su i sektorske strategije (upravljanje imovinom, pametni grad, plan razvoja kulture), planovi (plan održive urbane mobilnosti) i programi (program ublažavanja prilagodbe klimatskim promjenama i zaštite ozonskog sloja).

Za realizaciju strategija neophodno je da su vizije i ciljevi ugrađeni u prostorno-plansku dokumentaciju, a postojeći sustav to omogućava jedino izmjenama i dopunama prostornih planova. Slijedom navedenog, trenutno su u Gradu Puli u tijeku pripreme aktivnosti vezane za pokretanje Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja i Generalnog urbanističkog plana Grada Pule. U tu je svrhu osnovana i radna skupina koja će promicati aktivnosti unaprjeđenja sustava prostornog planiranja i uređenja. Riječ je o savjetodavnom tijelu gradonačelnika koje omogućava da stručnjaci, arhitekti i urbanisti iznesu stavove i mišljenje o značajnim i dalekosežnim prostornim pitanjima od javnog interesa. U tom je smislu Grad Pula razvio i niz mjera za poticanje sudjelovanja javnosti u planiranju i izradi strateških i prostornih dokumenata s ciljem povećanja svjesnosti o njihovoj važnosti kako bi se s građanima razvio dijalog na temu razvoja prostora.

Obzirom na analizirane primjere gradova u ovom istraživanju može se zaključiti kako je pristup sinergija u strateškom i prostorom planiranju grada Pesaro veoma sličan načinu kojeg primjenjuje grad Pula. Navedene aktivnosti i mjere provode se samoinicijativno na lokalnoj razini u sklopu postojećeg sustava, a ovim pristupom može se očekivati pozitivan utjecaj na društvo, gospodarstvo i okoliš.

Primjena načina izrade i sinergije strateških i prostornih dokumenata na primjeru grada Modene, zahtijevao bi u kontekstu primjene u gradu Puli promjene zakonodavnog okvira na nacionalnoj razini što bi podrazumijevalo spajanje sustava strateškog i prostornog planiranja i uspostava „jedinственog prostornog plana“ kao osnovnog plana urbanog područja koji je regulatorni i određuje viziju strateškog i prostornog razvoja.

POPIS LITERATURE I IZVORA

LITERATURA

Albrechts, L. (2004.): Strategic (spatial) planning reexamined, environment and Planning B: Planning and Design, 31, 743–758. doi:10.1068/b3065;

Albrechts, L. (2006.): Bridge the Gap: From Spatial Planning to Strategic Projects. European Planning Studies 14 (10): 1487–1500. doi:10.1080/09654310600852464.

Dostupno na: file:///C:/Users/LSPula_202101/Downloads/4273188.pdf

Albrechts, L. (2013.): Reframing strategic spatial planning by using a coproduction perspective. Planning Theory, 12(1), 46–63. doi:10.1177/1473095212452722

Albrechts, L., Barbanente A. and Monno V. (2020.): Practicing Transformative Planning: The Territory–Landscape Plan as a Catalyst for Change. City, Territory and Architecture 7 (1):1–13. doi:10.1186/s40410-019-0111-2.

Dostupno na: <https://cityterritoryarchitecture.springeropen.com/articles/10.1186/s40410-019-0111-2>

Astengo, G. (1969.): Relazione generale introduttiva, Vent'anni di battaglie urbanistiche, XII Congresso INU, Napoli 1968, Urbanistica (54–55), p. 45.

Bagnasco, A.; Le Galès, P. (2000): Introduction: European cities: local societies and collective actors. Cities in contemporary Europe, 1-32.

Böhme K., Lür C., (2019.): BBSR Territorial Agenda 2020+: Territorial Agenda 2030 – Revised proposal Dostupno na: <https://mpgi.gov.hr/vijesti-8/teritorijalna-agenda-2030/10912> [20. veljače 2023.]

Campeol G., Carollo S., Masotto N. (2016.): Urban Regeneration and Sustainable Development in Veneto Region, Conference Paper

Dostupno na: <https://www.researchgate.net/publication/304012687>

Campos Venuti, G. (1967.): Amministrare l'urbanistica. Torino: Einaudi

Campos Venuti, C.; Oliva, G./F. (1993.): Cinquant'anni di urbanistica in Italia, 1942–1992. Bari: Laterza

CEC – (1997): The EU Compendium of Spatial Planning Systems and Policies. Regional Development Studies, 28, Luxembourg: European Communities.

CEC - Commission of the European Communities (2001): Commission of the European Communities, European governance: a white paper, Brussels, 25.7.2001, COM(2001) 428

Dostupno na:

file:///C:/Users/LSPula_202101/Downloads/European_Governance_A_White_Paper.pdf

Cotella G., Janin Rivolin U. (2011.): Europeanization of Spatial Planning through Discourse and Practice in Italy. *DisP*, 186(3): 42-53.

Dostupno na: [DOI: 10.1080/02513625.2011.10557143](https://doi.org/10.1080/02513625.2011.10557143)

Cotella, G. (2019.): The Urban Dimension of EU Cohesion Policy. In: Medeiros, E. (ed.): *Territorial Cohesion*. 133-155. Springer: Cham, Switzerland, 2019.

De Luca, G.; Lingua, V. (2012.): *Pianificazione regionale cooperativa*, Firenze: Alinea.

Dente B., Dosaggio E. (2006.): *Il Piano strategico di Pesaro: prospettive possibili*. Politecnico di Milano, Consorzio Metis.

Europska komisija, (2020.), *Manuale delle strategie di sviluppo urbano sostenibile*, Dostupno na:

https://urban.jrc.ec.europa.eu/urbanstrategies/static/data/pdf/IT_MANUALE%20DELLE%20STRATEGIE%20DI%20SVILUPPO%20URBANO%20SOSTENIBILE.pdf [20. veljače 2023.]

Europska komisija, (2019.), *Komunikacija komisije, Europski zeleni plan*, COM(2019) 640 final Dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/green-deal/> [20. veljače 2023.]

Europska komisija, (2020.), *New Leipzig Charter- The transformative power of cities for the common good* Dostupno na:

https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/brochures/2020/new-leipzig-charter-the-transformative-power-of-cities-for-the-common-good [20. veljače 2023.]

Gojević I., (2017.): *Amsterdamski pakt U: Matković, I. et al., Vizije gradova i prostora međunarodne preporuke za prostorni i urbani razvoj*, Zagreb, Hrvatski zavod za prostorni razvoj, str. 85.

Gojević I., (2017.): *Amsterdamski pakt U: Matković, I. et al., Vizije gradova i prostora međunarodne preporuke za prostorni i urbani razvoj*, Zagreb, Hrvatski zavod za prostorni razvoj, str. 87.

Grad Pula-Pola (2021.): *Provedbeni program Grada Pula-Pola za razdoblje 2021. - 2025.*

Dostupno na: https://www.pula.hr/site_media/media/filer_public/98/15/9815a2c7-3858-48e1-8152-5097dcb351b8/provedbeni_program_grada_pule_za_razdoblje_2021-2025_godine.pdf [20. veljače 2023.]

Healy, P., Khakee, A., Motte, A., & Needham, B. (1997.): *Making strategic spatial plans: Innovation in europe*. London: UCL Press. <https://doi.org/10.4324/9780203451502>

Dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311886.2017.1395784>

Healey, P. (1998.): *Building Institutional Capacity Through Collaborative Approaches to Urban Planning.*” *Environment and Planning A* 30 (9): str.1531–1546.

Healey, P. (2004.): “The Treatment of Space and Place in the New Strategic Spatial Planning in Europe.” *International Journal of Urban and Regional Research* 28 (1): 45–67.

doi:10.1111/j.0309-1317.2004.00502.x.

Healey, P. (2009.): In Search of the “Strategic” in Spatial Strategy Making. *Planning Theory and Practice* 10 (4): 439–457. doi:10.1080/14649350903417191.

ISTAT (2022.) - La distribuzione della popolazione residente nelle regioni italiane con l'indicazione dell'estensione territoriale e del numero dei comuni

Janin Rivolin, U. (2003.): Shaping European spatial planning: how Italy's experience can contribute. *Town Planning Review*, 74 (1), 51-76.

Janin Rivolin, U. (2008): Conforming and performing planning systems in Europe: An unbearable cohabitation, *Planning Practice and Research*, 23(2), 167-186.

Katurić I., Šmit K., Gregar M., (2018), Scenarijsko modeliranje u prostornom planiranju obalnog područja, Dubrovačko-neretvanska županija, *Prostor: znanstveni časopis za arhitekturu i urbanizam* [online], vol.26 No. 2(56), str. 232-243 DOI: 10.31522/p.26.2(56).2 Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/clanak/312350>

Katurić I., Šmit K., Hajdinjak I., Kranjec K. (2019.): Razvojne strategije kao čimbenik održivog razvoja gradova; Komparativna analiza Antwerpena, Bratislave, Krakowa i Zagreba. *Prostor: znanstveni časopis za arhitekturu i urbanizam* [online];, Vol. 27 No. 1(57), str. 78-87 Dostupno na: [https://doi.org/10.31522/p.27.1\(57\).6](https://doi.org/10.31522/p.27.1(57).6)

Komisija europskih zajednica, (2008.), Radni dokument osoblja komisije, Priložen uz Zelenu knjigu o teritorijalnoj koheziji, Pretvaranje teritorijalne raznolikosti u prednost {COM (2008) 616 final} Dostupno na: https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Prostorno/TeritorijalnaKohezija//Aneks_ZK.pdf [20. veljače 2023.]

Koprić, I., (2018.): Suvremeni trendovi u razvoju lokalne samouprave i hrvatska lokalna i regionalna samouprava, u: Koprić, I. (ur.), Europeizacija hrvatske lokalne samouprave: dva desetljeća primjene standarda Europske povelje o lokalnoj samoupravi, Institut za javnu upravu, Zagreb, str. 12.

Kordej-De Villa Ž. (2017.): *Human Smart Cities: Rethinking the Interplay between Design and Planning*; PRIKAZ KNJIGE Grazia Concilio i Francesca Rizzo, ured. Berlin: Springer, 2016, XVI + 255 str. Privredna kretanja i ekonomska politika, Vol. 25 No. 2 (139), str. 71-83, Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/clanak/276743>

Mazzara L (2009.): *Il Piano Strategico nell'Ente Locale. Progettazione, Sviluppo e Strumenti di Monitoraggio*. Wolters Kluwer.

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2023.), Upute za izradu sektorskih i višesektorskih strategija Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Sustav%20strate%C5%A1kog%20planiranja%20i%20upravljanja%20razvojem%20Republike%20Hrvatske/Ispravci%202022/Upute%20za%20izradu%20STRATEGIJA_v.%201.0.pdf [7.veljače 2023.]

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2021.), Upute za izradu nacionalnih planova

Dostupno na:

<https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Sustav%20strate%C5%A1kog%20planiranja%20i%20upravljanja%20razvojem%20Republike%20Hrvatske/Upute%20za%20izradu%20Nacionalnog%20plana%20i%20pripadajuceg%20akcijskog%20plana.pdf> [7. veljače 2023.]

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2020.), Upute za izradu provedbenih programa, Dostupno na:

[https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Upute%20za%20izradu%20provedbenih%20programa%20\(v%201.0%20listopad%202020\).pdf](https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Upute%20za%20izradu%20provedbenih%20programa%20(v%201.0%20listopad%202020).pdf) [20. veljače 2023.]

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2023.), Upute za izradu planova razvoja jedinica područne (regionalne) samouprave Dostupno na:

[https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Sustav%20strate%C5%A1kog%20planiranja%20i%20upravljanja%20razvojem%20Republike%20Hrvatske/Ispravci%202022/3/Upute%20za%20izradu%20planova%20razvoja%20jedinica%20podru%C4%8Dne%20\(regionalne\)%20samouprave%2026%208%202021.pdf](https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Sustav%20strate%C5%A1kog%20planiranja%20i%20upravljanja%20razvojem%20Republike%20Hrvatske/Ispravci%202022/3/Upute%20za%20izradu%20planova%20razvoja%20jedinica%20podru%C4%8Dne%20(regionalne)%20samouprave%2026%208%202021.pdf) [20. veljače 2023.]

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2020.), Priručnik o strateškom planiranju, Dostupno na: <https://www.istra-europa.eu/wp-content/uploads/2021/03/Priruc%CC%8Cnik-o-strates%CC%8Ckom-planiranju.pdf> [20. veljače 2023.]

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (2023.), Upute za izradu provedbenih programa jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Dostupno na:

[https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Sustav%20strate%C5%A1kog%20planiranja%20i%20upravljanja%20razvojem%20Republike%20Hrvatske/Ispravci%202022/3/Upute%20za%20izradu%20provedbenog%20programa%20jedinica%20lokalne%20i%20podru%C4%8Dne%20\(regionalne\)%20samouprave%2026%208%202021.pdf](https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Sustav%20strate%C5%A1kog%20planiranja%20i%20upravljanja%20razvojem%20Republike%20Hrvatske/Ispravci%202022/3/Upute%20za%20izradu%20provedbenog%20programa%20jedinica%20lokalne%20i%20podru%C4%8Dne%20(regionalne)%20samouprave%2026%208%202021.pdf) [20. veljače 2023.]

New Leipzig Charter-The transformative power of cities for the common good, (2020.):

Dostupno na:

https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/brochures/2020/new-leipzig-charter-the-transformative-power-of-cities-for-the-common-good [20. veljače 2023.]

OECD (2022.): Organisation for Economic Co-operation and Development, Engaging citizens in cohesion policy, DG REGIO and OECD Pilot Project, Final Report OECD Public Governance Working Paper No. 50 Dostupno na:

<https://www.oecd.org/countries/bulgaria/engaging-citizens-in-cohesion-policy-486e5a88-en.htm> [20. veljače 2023.]

Pasqui G., Armoni S., Fedeli (2010.): I piani strategici alla prova. In Florio R. (a cura di), 10 anni di pianificazione strategica in Italia, ReCS, Quaderno 3, Firenze.

Pasqui G. (2011.): Piani strategici per le città del Mezzogiorno. Interpretazioni e prospettive, ReCS, Quaderno 4, Firenze.

Properzi, L. (2003.): Sistemi di pianificazione regionale e legislazioni regionali, *Urbanistica*, 121, 60-64.

Rodríguez-Pose, A. (2020.): Institutions and the Fortunes of Territories. *Regional Science Policy and Practice* 12 (3): 371–386. doi:10.1111/rsp3.12277

Dostupno na: <https://rsaiconnect.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/rsp3.12277?af=R>

Sartorio, F. S. (2005.): Strategic spatial planning: A historical review of approaches, its recent revival and an overview of the state of the art in Italy. *disP-The Planning Review*, 41(162), 26–40. doi:10.1080/02513625.2005.10556930

Sassen, S. (1996.): *Losing control?: Sovereignty in the age of globalization*. Columbia University Press.

Secchi, B. (1989.): *Un progetto per l'urbanistica*, Turin, Einaudi.

Sočivica S.; Šmit K., (2019.) Strateško planiranje razvoja grada Komparativna analiza Beča, Budimpešte i Zagreba. *Prostor: znanstveni časopis za arhitekturu i urbanizam* [online]; Vol. 27 No. 2(58), str.224-235 Dostupno na: [https://doi.org/10.31522/p.27.2\(58\).3](https://doi.org/10.31522/p.27.2(58).3) [20. veljače 2023.]

Stremke, S., Van Kann, F. & Koh, J. (2012.): Integrated visions (Part I): methodological framework for long-term regional design. *European Planning Studies*, 20(2), 305–319. doi:10.1080/09654313.2012.650909

Dostupno na:

https://www.academia.edu/80654682/Integrated_Visions_Part_I_Methodological_Framework_for_Long_term_Regional_Design [20. veljače 2023.]

Štulhofer A., (2003.): Društveni kapital i njegova važnost, *Filozofski fakultet, Zagreb*, str. 2

Tewdwr-Jones M., Gallent N. and Morphet J. (2010.): An Anatomy of Spatial Planning: Coming to Terms with the Spatial Element in UK Planning. *European Planning Studies* 18 (2): 239–257. doi:10.1080/09654310903491572.

Dostupno na: [file:///C:/Users/LSPula_202101/Downloads/EPS18-2AnatomyofSpatialPlanning%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/LSPula_202101/Downloads/EPS18-2AnatomyofSpatialPlanning%20(1).pdf) [20. veljače 2023.]

Urbani, P. (2011.): *Urbanistica solidale*. Torino: Bollati Boringhieri.

van Heerden, S. (2000.): Governance, u: Fioretti, C.; Pertoldi, M.; Busti, M.; van Heerden, S. (ur.), *Handbook of Sustainable Urban Development Strategies*, Publications, Office of the European Union, Luxembourg, 2000., str. 90 – 125. Dostupno na:

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/43b8d548-49bb-11ea-8aa5-01aa75ed71a1> [20. veljače 2023.]

Veselić Bruvo J., Jakovčić M. (2019.): Strateški gradski projekti kao alat u strategijskom planiranju: pregled pojmova i modela, *Hrvatski geografski glasnik*, Vol. 81 No. 1, str. 5-29 Dostupno na: <https://doi.org/10.21861/HGG.2019.81.01.01> [20. veljače 2023.]

Vinci, I. (2010b): La pianificazione strategica nelle città del Mezzogiorno. In: Vinci I. Pianificazione strategica in contesti fragili. Firenze: Alinea.11-27

Vlada Republike Hrvatske (2020.), Program Vlade Republike Hrvatske, Dostupno na: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/ZPPI/Dokumenti%20Vlada/Program%20Vlade%20Republike%20Hrvatske%20za%20mandat%202020.%20-%202024..pdf> [20. veljače 2023.]

Vlada Republike Hrvatske (2021.), Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.- 2026., Dostupno na: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2021/Travanj/55%20sjednica%20VRH/Dokumenti%20NOVO/55%20-%201%20NPOO.pdf> [20. veljače 2023.]

Zucconi, G. (1989.): La città contesa. Dagli ingegneri sanitari agli urbanisti (1885-1942). Jaca Book: Milan.

DOKUMENTACIJSKI IZVORI

Prostorni plan uređenja Grada Pule (PPUG) - (Službene novine Grada Pule br. 12/06,12/12, 5/14, 8/14-pročišćeni tekst, 7/15, 10/15-pročišćeni tekst, 5/16, 8/16-pročišćeni tekst, 2/17, 5/17, 8/17-pročišćeni tekst, 20/18, 1/19-pročišćeni tekst, 11/19, 13/19-pročišćeni tekst)

Dostupno na: <https://www.pula.hr/hr/uprava/upravni-odjeli-i-sluzbe/upravni-odjel-za-prostorno-planiranje-i-zastitu-okolisa/prostorni-planovi/prostorni-planovi-na-snazi/prostorni-plan-uredjenja-grad-pule-sluzbene-novine-br-1319-proc/?edit&language=hr> [20. veljače 2023.]

Generalni urbanistički plan (GUP) – (Službene novine Grada Pule br. 5a/08, 12/12, 5/14, 8/14-pročišćeni tekst, 10/14, 13/14, 19/14-pročišćeni tekst, 7/15, 9/15-pročišćeni tekst, 2/17, 5/17, 9/17-pročišćeni tekst, 20/18, 2/19-pročišćeni tekst, 8/19, 11/19, 8/20, 3/21, 4/21 i 6/21-pročišćeni tekst)

Dostupno na: <https://www.pula.hr/hr/uprava/upravni-odjeli-i-sluzbe/upravni-odjel-za-prostorno-planiranje-i-zastitu-okolisa/prostorni-planovi/prostorni-planovi-na-snazi/procisceni-tekst-i-grafika-generalnog-urbanistickog-plana-grad--copy/?edit&language=hr> [20. veljače 2023.]

Strategija razvoja urbanog područja Pula – SRUP Pula – Nacrt

Dostupno na: https://www.pula.hr/site_media/media/filer_public/54/f3/54f3ea9a-e7d1-4725-ac77-5320c68827c1/strategija_razvoja_urbanog_podrucja_pula_2021_-2027_-nacrt_-_30122022.pdf [20. veljače 2023.]

Provedbeni program Grada Pule za razdoblje 2021.- 2025.

Dostupno na: https://www.pula.hr/site_media/media/filer_public/98/15/9815a2c7-3858-48e1-8152-5097dcb351b8/provedbeni_program_grad_pule_za_razdoblje_2021-2025_godine.pdf [20. veljače 2023.]

Smjernice za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe

Dostupno na:

<https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//O%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj//Smjernice%20za%20izradu%20%20C5%BEupanijskih%20razvojnih%20strategija,%20pra%20C4%87enje%20i%20vrednovanje%20njihove%20provedbe.pdf> [20. veljače 2023.]

Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/2017)

Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_10_106_2423.html [20. veljače 2023.]

Konvencija o europskim krajobrazima (Vijeće Europe, 2000.)

Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2002_10_12_144.html [20. veljače 2023.]

PRAVNI IZVORI:

Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19)

Zakon o regionalnom razvoju (NN 147/14, 123/17)

Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem (NN 123/2017, 151/2022)

Zakon o javno privatnom partnerstvu (NN 78/12, 152/14, 114/18)

Uredba o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 89/2018)

Uredba o načinu ustrojavanja, sadržaju i vođenju Središnjeg elektroničkog registra razvojnih projekata (NN 42/2018)

Pravilnik o rokovima i postupcima praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 6/2019)

Pravilnik o provedbi postupka vrednovanja (NN 66/2019)

Temeljni zakon o urbanističkom planiranju broj 1150 od 17. kolovoza 1942. godine/*Legge 17 agosto 1942, n. 1150, Legge urbanistica e disposizioni generali*

Zakon broj 179 od 17. veljače 1992./ Standardi za izgradnju javnih stanova/*Legge 17 febbraio 1992, n.179 Norme per l'edilizia residenziale pubblica*

Zakon broj 493 iz 1993./ *Legge n. 493 del 1993 - Bosetti e Gatti*

Zakon broj 431 iz 1985./ *Legge 8 agosto 1985, n. 431 - Galasso*

Zakon broj 183 iz 1989./*Legge 18 maggio 1989, n. 183*

Zakon broj 56 iz 2014./ *Legge 7 aprile 2014, n. 56 - legge Delrio*

Regionalni zakon broj 34 iz 1992./*Legge regionale 5 agosto 1992, n. 34 - Regione Marche*

Regionalni zakon br. 24 od 21. prosinca 2017./*Legge regionale 21 dicembre 2017, n. 24*

MREŽNI IZVORI

<http://aktivirajkarlovac.net/2017/10/urbana-agenda-europske-unije-cjelovito-planiranje-urbanog-razvoja/> [6. veljače 2023.]

<https://www.arhitekti-hka.hr/hr/novosti/nova-povelja-iz-leipziga,4021.html> [7. veljače 2023.]

https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/territorial-cohesion_en [6. veljače 2023.]

<https://hzo.hr/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava-u-rh/> [11. veljače 2023.]

<https://www.istra-europa.eu/wp-content/uploads/2021/03/Priruc%CC%8Cnik-o-strates%CC%8Ckom-planiranju.pdf> [7. veljače 2023.]

<https://mpu.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-politicki-sustav-i-opcu-upravu/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava/popis-zupanja-gradova-i-opcina/22319> [20. veljače 2023.]

<https://mpgi.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug/prostorno-uredjenje-3335/strategija-prostornog-razvoja-republike-hrvatske/4096> [6. veljače 2023.]

<https://mpgi.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug/prostorno-uredjenje-3335/prostorni-planovi-8193/prostorni-planovi-uredjenja-radova-i-opcina/3224> [6. veljače 2023.]

https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Prostorno/TeritorijalnaKohezija//Aneks_ZK.pdf [6. veljače 2023.]

https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Implementing_New_Leipzig_Charter_Draft_16Nov20.pdf [6. veljače 2023.]

<https://mpu.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-politicki-sustav-i-opcu-upravu/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava/popis-zupanja-gradova-i-opcina/22319> [20. veljače 2023.]

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_10_106_2423.html [6. veljače 2023.]

<https://urban.jrc.ec.europa.eu/dashboards?lng=en> [7. veljače 2023.]

<https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske> [11. veljače 2023.]

<https://demetra.regione.emilia-romagna.it/al/articolo?urn=er:assemblealegislativa:legge:2017;24> [20. veljače 2023.]

<https://www.comune.modena.it/servizi/catasto-urbanistica-edilizia/piano-urbanistico-generale> [20. veljače 2023.]

<https://www.pula.hr/hr/uprava/upravni-odjeli-i-sluzbe/upravni-odjel-za-prostorno-planiranje-i-zastitu-okolisa/prostorni-planovi/prostorni-planovi-na-snazi/> [20. veljače 2023.]

NEPUBLICIRANI IZVORI

Grad Pula-Pola, (2023.): Knjiga procesa za Upravni odjel za lokalnu samoupravu

Grad Pula-Pola, (2023.): Plan razvoja grada Pula-Pola za razdoblje 2020.-2030. godine

Grad Pula-Pola, (2023.): Strategija zelene urbane obnove

Grad Pula-Pola, (2023.): Plan razvoja pametnog Grada Pula-Pola od 2023. do 2028. godine – Smart city

POPIS TABLICA

Tablica 1. Osnovni demografski i gospodarski pokazatelji gradova Pesaro, Modena i Pula.....	31
Tablica 2. Prostorno funkcionalna struktura gradova Pesaro, Modena i Pula.....	32
Tablica 3. Usporedba prostornih planova gradova Pesaro, Modena i Pula.....	64
Tablica 4. Usporedba strateških planova gradova Pesaro, Modena i Pula.....	67

POPIS SLIKA

Slika 1. Izvod iz interaktivne karte opasnosti i rizika od poplava - prirodni vodotoci, rijeka Reno, Regija Emilia-Romagna.....	15
Slika 2. Regionalni krajobrazni plan, Regija Emilia-Romagna.....	16
Slika 3. Provincijski teritorijalni koordinacijski plan, Provincija Milano.....	17
Slika 4. Sustav prostornog planiranja u Italiji.....	18
Slika 5. Metropolitanski gradovi u Italiji.....	20
Slika 6. Plan oporavka i otpornosti u Italiji.....	22
Slika 7. Razvoj sustava prostornog uređenja u Hrvatskoj.....	23
Slika 8. Sustav prostornog uređenja u Hrvatskoj.....	24
Slika 9. Sustav akata strateškog planiranja u Hrvatskoj.....	26
Slika 10. Nacionalna razvojna strategija – ciljevi.....	27
Slika 11. Teritorijalni ustroj Italije.....	33
Slika 12. Dvadeset regija Republike Italije.....	34
Slika 13. Upravno-teritorijalni ustroj Republike Hrvatske.....	35
Slika 14. Grad Pesaro,.....	36
Slika 15. Grad Pesaro na karti Italije.....	36
Slika 16. Regionalni ekološki krajobrazni plan/Piano Paesistico Ambientale Regionale (P.P.A.R.).....	37
Slika 17. Mreža strateških gradova/Rete delle citta' strategiche 2003 – 2012.....	39
Slika 18. Grad Modena.....	41
Slika 19. Grad Modena na karti Italije.....	41
Slika 20. Integralni regionalni prometni plan/Piano regionale integrato dei trasporti (PRIT)- Emilia-Romagna.....	42
Slika 21. Generalni urbanistički plan/Piano regolatore generale iz 2003.....	43
Slika 22. Generalni urbanistički plan/Piano urbanistico generale (PUG) Modena – strateški ciljevi, prijevod na hrvatski.....	45
Slika 23. Generalni urbanistički plan/Piano urbanistico generale (PUG) Modena – sastavnice, prijevod na hrvatski.....	46
Slika 24. Generalni urbanistički plan/Piano urbanistico generale (PUG) Modena – zelena i plava infrastruktura, prijevod na hrvatski.....	47

Slika 25. Generalni urbanistički plan/Piano urbanistico generale (PUG) Modena – gradske četvrti, prijevod na hrvatski.....	47
Slika 26. Model evaluacije – procjena dosljednosti – GUP Modena.....	49
Slika 26. Model evaluacije – procjena održivosti - GUP Modena.....	50
Slika 27. Grad Pula-Pola.....	51
Slika 28. Prostorni plan uređenja Grada Pule, karta 1. A Korištenje i namjena površina - Prostor /površine za razvoj i uređenje.....	53
Slika 29. Izvod iz GUP Pule – kartografski prikaz 4.2 Područja i dijelovi primjene planskih mjera.....	54
Slika 30. Detaljni plan uređenja „ICI Istra cement International“.....	55
Slika 31. Urbanistički plan uređenja „Lučica Delfin“.....	56
Slika 32. Skica razrade vizije SRUP -a kroz strateške ciljeve.....	58
Slika 33. Prioriteti razvoja Grada Pula-Pola.....	60
Slika 34. Prikaz vizije razvoja Grada Pula-Pola.....	61
Slika 35. Europski sustavi prostornog planiranja (Salamin, 2018.).....	63
Slika 36. Integrirani sustav upravljanja – Grad Pula-Pola, Upravni odjel za lokalnu samoupravu.....	72

ŽIVOTOPIS

Iva Ivančić rođena je 1973. godine u Puli. Završava Talijansku srednju školu u Puli te maturira na Pentucket Regional High School, West Newbury, Massachusetts, SAD. Upisuje Pedagoški fakultet Sveučilišta u Rijeci na kojem diplomira 1997. godine i stječe stručni naziv profesor talijanskog jezika i književnosti.

Od 1998. godine radi u Gradu Puli gdje odrađuje pripravnički staž te se zapošljava kao stručni suradnik za protokol i međunarodnu suradnju. U Gradu Puli tijekom narednih godina radi na poslovima protokola, međunarodne suradnje i prevođenja, zatim na poslovima pripreme i izrade projekata suradnje s Europskom unijom, osobito pripreme projekata za kandidiranje na EU i druge međunarodne fondove, fondove financijskih institucija i stranih vlada. Od 2021. godine voditeljica je Odsjeka za strateško planiranje pri Upravnom odjelu za lokalnu samoupravu Grada Pula-Pola.